

CONCETTA LA MAZZA

Uka ch'uxña alaxpachat sipansa juk'ampi

Biografía ukat juk'ampinaka

Concetta La Mazza jupax Novara di Sicilia markan 1936 maran yuritayna, Domenico La Mazza ukat Teresa Correnti jupanakan jilir phuchapawa. 1950 maranx mä t'aqhisiñ pachan tayka tiapar "confianza" ukampix Domodossola markaruw awk taykapamp chikt'asiwayi, ukanx Giuseppe chachapampix jichhakamaw jakasipxi. Jupax kimsa wawaniwa: Armando, Luciano ukat Daniela. Jichhakiw Novara markan wawatpach amtañax wali jach'a munañax amuyunakaparux jalxatawayi ukat akax aka diario íntimo, personal ukan yuritapawa, ukampis anécdotas ukat referencias ukanakamp phuqt'ata uka pachan pachamamaru: marka, pampa, jaqinaka, costumbres, uka territorion saräwinakapa, Payir Jach'a Ch'axwäwin ch'amaka maranakanxa.

Qillqañan nayrür ch'amapa

Jisk'a Concettax tiyunakaparuw katuyatäna ukat jan munañaparjamaw Castrangia markan mä hovel ukan jakañapatak wayt'ata, markat ukhamarak yatiqir masinakapat jaya. Ukhamat jupax Via Crucis personal ukarux sapakiw sarnaqäna, manq'at awtjata, pacha jan yatiña, k'ari iyawsäwinakamp jan wali uñjañamp ch'axwañ jan walt'äwinakanxa. Ch'axwäw qhipatx jan jark'at yaqha markar sarxañax ukat naturalmente ch'amaw anqax tuqir qalltawayi.

Taqi ukax mä jisk'a imill wawar uñkatasaw yatiyasi, jupax amuyupanx jupan pachpa jiltäwipan phaxsinakap wasitat uñakipi ukat jupax muspharkañ frescura ukat mä sutil hilo de ironía ukampiw kusisiñ churarakistu - qhiparusti - mä emblemático sarnaqäw jiwasan familian comunidadasan sarnaqäwipa, wali ch'amampiw ch'allxtayistu ukat sapa mayninkiwa.

Aka jisk'a novela Concetta La Mazza qillqatanxa, qillqañax sapa kamachiruw t'unji ukat qalltawiparuw kutt'i, kuna esquematismo formal ukanakat qhispiyata, mä arcano vitalidad interna ukamp irpata, mä jach'a jawiraruw tuku, ukax taqi kunaruw ch'allxtayi, ukax alman jach'a jallupawa.

Antonia ukat Michele tiyunakan uñnaqanakapax amañjamawa, kunjamatix Novara ukan uñnaqapax jan armañjamaw qhiparaski, jach'a chuymani, envolvente ukat muxsa ukhamarak qhuru ukat qhuru ukhama.

Tukuyañatakix, wayn tawaqur tukuñax ch'amawa kunawsatix jan askichañjamäki ukax utjki ukhaxa, ukampis jisk'a Concettax janiw uka llaki destino ukarux jaytkiti, jan axsart'as ukat jutirin jan ch'axwañ suyt'äwiparuw yuspajara, nayranakaparuw yuspajara, ukax uñch'ukiñ atipxatayna... alaxpachat juk'ampi larama!

“Nayatakix uka jan walt’äwix qalltawayiwa. Inas junt’u urukichina, 1938 maran verano phajjsin qalltawayjjanwa, pä maraniyätwa ukat tiajajj nayar irpañatakiw jutäna. Mä tela bolsaruw mä blusa ukat pä bragas uchatayna, ukatx janiw taqi kuns yatkänti utajat mistuwayta. Wali jisk’äskayätwa, ukatwa Via Crucis sat autojajj uka uru qalltañap jan amuyañjamäkänti” sasa.

Uka ch'uxña alaxpachat sipansa juk'ampi

Nayrür t'aqa - Awkin utapa

Jichhax mä nayra jan jaqini ruina ukhamawa, telarañas ukanakamp asfixiata ukat polillas ukanakamp chhuxriñchjata ukampis, nayra pachatpachaw Novara markanx mä jach'a fortaleza ukan jikxatasi, Messina qullunakanx mä callejón distrito Engia uksanx mä utaw jak'an utjäna ukatsti uka phuch'u. Nayrür punkux mä manqhankir escaleraruw jist'arasina, ukax nayrür pisoruw puri, ukanx mä jisk'a cuarto ukaw utjäna, ukax mä tabla de madera ukaninwa: ukax ikiñ utakiwa. Jumax pataruw sarawayta ukat cocinax utjarakinwa, ukham sutinchañax utjaspa ukhaxa. Mä k'uchunx mä qalat lurat losa ukaw utjäna, uka patxaruw nina nakhantayatäna ukat hierrot lurat trípode ukaw utjäna, ukax pasta manq'añ manq'añ utar uchañatakiw apnaqasina. Nayraqata, pirqaru warkt'ata, ch'iyara pitch ukhama, mä pala lawa, pä tamiz, mä jisk'a maynixa jach'a, horno t'ant'a phayt'añataki,

ladopanxa chika ismuña pecho, mä mesa, pä "furrizzi" ukatxa yaqhipa raquíto qunuña. Qhiparusti mä cuartow utjäna, mä jisk'a balcón callejón uñkatata, ukanx mä sapa ikiñatakix juk'akiw utjäna. Uka p'iyax reino ukaninwa, kawkhantix achachilax jakaskäna, jupax 1934 maran viuda ukhamaw jikxatasina, escalera manqhanx qalat lurat letrina ukaw lurasina, uka letrinox lawat lurat tapampiw lurasina. Niyakejjay alcantarilladonakajj jan utjkchinjja, qhepir alcantarilladojj jan sinti q'añuchañatakej j yanapt'pachänwa. Natural ukhamawa, uka utax janiw umax utjkänti ukat luzpas utjkänti, suma chuymaniñanakax janiw uka pachanakanx barones ukanakas utjkänti. Uka jak'anx mä lawat lurat punkuw utjäna, ukax granja ukar puriñkamaw utjäna, kawkhantix wallpanakax lawa patxaruw qunt'asipxirina.

Aka k'uchunxa, akapachat mistusaw mamajax sawuñ yatiritayna, jupax achachilajampiw jakasipxäna, pä jilajampi mä kullakampi, taqiniw jupat jilir jaqichasipxäna ukat Novara markan jakasipxarakina. Mamajax q'illu, jisk'a, wali ch'amani, wali ch'ullqhi uñnaqani ukat kunatix ajanupanx juk'amp uñjkatayna, leche ukham janq'u, pä jach'a ch'uxña nayrani, niya sapa kutiw axsarata ukat llakita. Inas mamapan akatjamat jiwatapa, pä tunk pusini maranikäna ukhajj janchipansa, sarnaqäwipansa jan walt'ayatächina.

Mä qawqha maranak awichajan jiwatapatxa, mamajax mä warmipan yanapt'atapatw Prince Charming jupamp jikisina. Tatajajj Badiavecchia markankir mä jach'a familiankirinwa, jupajj tabacononak aljiri ukat manq'añanak aljir mä taberna apnaqäna. Ukajj wali ch'ama irnaqir familiapuninwa, ukat tatajajj taqe kunat sipansa wali suma uñnaqt'aninwa, jach'a jach'a jaqenwa, ch'amani, jupa pachpar atinisisaw irnaqt'irina. Jupax markat jayaruw mä aldean jakasina: kayukiw uka chiqarux purispäna, suma ritmompí, chika horaruw purispäna. Awkipajj q'añunak apthapirina. Taykax mä ch'aman warmininwa, alwax Novara markaruw mulamp saratayna, tienda ukan sumministrat yänak alañataki: tabaco, sal ukat manq'añanaka. Jupax sapa kutiw suma isthapt'asirina, kunkapar mä jach'a ch'iyar chal

uchatänwa, ukat aljirinakapar yatiyañatakix periodico alasirina. Uka aldeanxa uka sapa tiendakiwa ukatxa janiwa uka utanxa suma jakañaxa pist'känti, manq'añatakixa llätunka laka utjkchinsa.

Jayp'u tuqirux ostentasiamente jichhax machjayir aljirinakaruw yanapt'äna - ukat billeteraparux - vinox colores gaseosas ukamp diluyatayna. Niyakejjay wawanakajj awk taykapan luratanakap jan herencia katoqapkchejja, tatajajj zapatero lurañ yateqäna. Mä qawqha phaxsinakan mä compromiso lurapkäna ukat qhipatxa, tatajampi mamajampix mä kutix jaqichasxapxänwa, ukat distrito Enngia uksan phuch'u jak'ankir utaruw munasiñ utar sarapxäna. Chiqpachansa llätunk phaxsitxa aka pacharuw puriwayta ukat sur tuqinkir mä qullan costumbrejmaxa, Concetta sat awichajan sutip apsta. Jisk'äkayäta ukhasa, ch'iyar ñik'utaja ukat arrugat ñik'utaniyätwa, ukampis jachapuniritwa. Niyakejjay jan cunanipkchiyätjja, achachilajajj uruy arumaw amparat katt'asipjjetäna, arumanakajj tatajampi mamajampiw jach'a ikiñan ikipjerita. Taqi kunat sipansa nayax wali jan wali jaqiyätwa ukat jan aguantañjamaraktwa. Mä qhawqha phajjsinakatjja, uka markan trabajiñajj juk'anikitap uñjasajja, tatajajj Cerdeña markar trabajir sarañwa amtäna. Mayni islaruw sarxäna ukhax mamaparuw jachir wawampi ukat yaqha uywamp purakapan kayump takt'asis jaytawayäna.

Pä tunka phaxsinikayäta ukhax Rosa kullakajax yuritaynawa. Uka sutix taykapan awichapankänwa. Concetta ukar uñtasita, Rosa - wasitat mamajan arsutaparjama - suma uñnaqt'ani, janq'u ukat rosa ñik'uta, ch'uxña ñik'utax mä armonioso ajanuruw enmarcatayna pä suma ch'uxña nayranakampi k'achacht'ata: mä panqara, sutiparjama! Ukhamatwa mamajax Rosa sat tawaqur amparat katxarusin uma apsuñatak phuch'ur saraskäna ukhaxa, amigonakapax kunjamatsa pä q'al mayja imill wawar yuriñax wakisispa sasaw jiskt'apxäna. - Akaxa, Rusina, jisa, jumaxa bilíaco ukhamätawa, ukampisa maynixa... - Akaxa, Rosina, wali sumawa, ukampisa maynixa... masinakaxa laka ch'uqt'asisawa sapxäna. Ukañkamasti, aka jan walt'äwinx jan samarañjamaw jikxatasiyäta, jan walt'äwijat nayratpach

amuyaskta ukhama, ukax Diosar yuspajarañaw aguantatäna, janis renunciampix aguantatäkchinxä.

Jilt'ir sarnaqäwinak yatiyañatakix nayraqatax Antonia tiajaruw uñt'ayañama, mä juk'a arumpixa, zì 'Ntuoia. Jupax mamajan jil'ir kullakapänwa, tunka paqallqun maraw uka paninix mayjt'apxäna. Jupax jisk'a, lik'i warmininwa, q'añut ñik'utapax nayranakaparuw jaquntatäna. Jan yäqat ajanupax jupat sipan jil'ir uñnaqt'aninwa ukat ch'usat uñkatatapanx sinti jisk'achasiñakiw utjäna. Pä tunk marani, uka pachax jaqichasiñjam marani, nayr'ir primopampiw jaqichasina, jupax jichhakiw túnel Sempione ukan irnaqäwipat kutt'anina, jupax viuda ukhamaw jikxatasina ukatx kimsa marani yuqall wawaw utjäna. Aka jaqixa, Michele tiyuja, Micheri tiyujaxa, jisk'a jaqiwa ukatxa Vittorio Emanuele III reyin copia plebeana ukar uñtasitawa, jupax mä utanwa jakasina, jupax mä calle markan wali uñt'atawa, gradas ukanakax niya pä metros ancho ukaninwa. Ukajj mä suma utapuninwa. Uraq manqhanx carpintero ukan tiendapaw utjäna, ukax mä jach'a contador central ukaninwa, mä vicio ukaninwa, pä armario de pared ukaninwa kawkhantix jupax raspas, cincel, gimlets, gouges ukat barrenas ukanakaw imasina, mä torno ukaw lurat mesanakan kayunakap muyuntañataki, mä rueda molienda ukax avionetas ukat cuchillas ukanakar afilar ukham servirinwa, mä estufa lawat lurat mä sartén ukamp pegamento licuyañataki, tablas ukanakax taqi chiqanw apthapita, mä qawqha sierras pirqaruw chint'ata, yaqhip suerte encantos ukanakax herraduras, cabra wajjranaka ukat tortuga ñik'utataka, mä juk'a arumpixa, mä uka chiqanakax jichhax amtawinak akapachankiwa.

Mä lawat lurat escaleraw nayr'ir pisor puriñkamax utjäna, ukanx pä jach'a cuartanakax azulejos cerámicos ukanakampiw utjäna, uka pachanx mä luxus ukaw utjäna, mä aparador tiyujan luratänwa, mä sofá, mä mesa ukat mä qawqha sillunaka rafia ukamp tejidos, mä kasta ch'uxña achunak sogä. Agosto chika phaxsin calle uñtat jisk'a balcón ukanx kunapachatix Asunción ukan procesión ukax Abadía uksar makhatkän ukhax Madonna coronat

jan ukhamäkaspä ukhax jan walt'awinakaw utjaspa, ukampirus niya sapa jayp'uw irnaqäw tukuyatatx amigonakapampix taberna ukar umañatak sarapxirina.

Utaparuw kutt'anina, ch'uñumpi ch'all'tata ukat wali q'añut samsuñampiw kutt'anjjäna, janiw jak'ankjjañjamäkänti. Ukhamasti, tiajasa, aceite qhana jak'anxa, wali jayp'ukamawa suyt'äna, jani manq'asa. Kunawsatix jisk'a reyix kutt'anxän ukhax -walja kutix janiw ch'amas utjkänti escalerar makhatañatakis - qarjataw laq'amp phuqhantat banco de trabajo ukar jaytawayäna ukat arum paqaraw ukan qhiparäna, ukhamat amuyt'asiñataki. Antonia tiajax taqi kunas utjkchinsa, mä abrigompiw ch'uqt'asina ukat munasiñampiw jak'apar qunt'asina, alwakamaw uñjäna. Ukatwa maranakajj pasawayjjäna, ukat walja Diosar yupaychañat sipansa, janiw wila masinakapar visitt'ir sarañ puedkänti, ukhamat jan escenanakan uñjasiñapataki. Jupax envidiasir, jisk'a ukat dominante, darning hilo, peine, clips de cabello ukat yaqhanak alañatakiw saräna, jan utat mistuñapataki. Kunawsatix mä jaqichasiwir jawill'tatäpkän ukhax Michele tiox janiw qhipa pachakamax utar kutt'ankänti ukatx Antonia tiajax janiw sapak sarkänti, familiaranakapax chachapar thaqhañ atipjapxäna. Sapa kutiw juparux iyawsayañ atipxatayna, yaqha pachanakax pachaparuw purinitayna ukampis ukatx, chika fiestanx chhaqtxataynawa ukatx tia Antonia, llakita ukat llakita, taqpach llakitaw utaparuw kutt'awayxatayna. Tiempompejja, chuym ust'ayasiña ukat llakisiñaw utjäna, janiw khitimpis mistuñ puedkänti, kunattejj saporst'atänwa, ukat p'eqe usump kisu usump usuntatänwa, ukat walja semananakaw t'aqhesiyäna.

Mä urux mä vecino, wali suma ukat Diosar yupaychiri, Michele tiyuruw jawsatayna, ukat warmipar taqi jan wali luratanakapat jisk'achatayna: - Jumax phinq'asiñamawa - juparuw arnaqatayna - mä warmir ukham t'aqhisiyañapataki... Antoniax wakisiwa mä juk'a thaya katuqañamawa, janiwa utanxa jaljañamäkiti, jupax mistuñapawa, misaruw sarañapa, wila masinakapar sarañapa, kunjamatix taqi cristianonakax lurapki ukhama. Taqi

kunat sipansa, jupax sarnaqañaw wakisi, ukakipkarakiw p'iqi usupax chhaqtxani... - vecinox mä juk'a smart'äna, ukatx akham sasaw sarantaskakina: - aka chiqat mä hora janir purinkipanx kayukiw mula pista ukar sarawayxäna, mä juk'a uraqi ukat mä jisk'a utax wali modesto ukaniwa, teja manqhan cocina ukat yaqha mä juk'a q'uma cuarto ukax verano ukanx ikiñ utarjam apnaqasispawa. Aka uraqinxä avellana quqanaka, higos, mandarinas, medlares, uvas, zizzole, manzanas, peras, aceitunas, mä juk'a arumpixa, taqi aski yänaka Diosat jutirinakawa.

Kunjamti jumanakax yatipkta, jilajan jiwatapatxa, tiajaruw uñjañaja ukat janiw pampanak uñjañ puedxtti, ukatwa aljañ amtawayta. ¿Kunatsa jan alaskta? Ukhamat warmimax suma samana samsuñapatakix askispawa... Qalltanx Michele tiox pächasinwa ukampis ukatx jupax ukar visitt'ir saratayna ukat alañatakix iyawsarakinwa. Mä juk'a pachatxa contrato firmatäxänwa ukat uka yänakax jupankiwa. Ukhamatwa, Vittorio Emanuele III ukar uñtasita, juk'amp ch'ikhi ukat traicionero, Antonia tia ukarux akham sasaw amuyt'ayäna: - higo apthapiñ yatiqapxäta ukat wañt'ayapxäta. Kunawsatix isinak t'axsuñax wakiski ukhax jawir tuqir saraskakim ukat umañatakis manq'añatakis wakiski uka umax laq'aruw mä p'iya allsusaw q'umachañatakix apsusma - jubilasxaraksnawa pampan jakañataki: Nayax carpintero ukhamaw irnaqä familianakax San Basilio, Vallancazza, Badiavecchia ukat Piano Vigna uka jak'ankir aldeanakan jakasipxi. Juyphi pachanx jan waliw kunapachatix jawirax umamp phuqhantat ukhax ukampis nayax aka jark'äw atipjä. Maysa tuqitxa, pampan kusist'añamawa. Uñnaqapa jisk'achata, Antonia tia, mayampi, kunjamti kamachi siski ukhama luratayna: - Cuomu tu voi, eu fazzu.

Payiri t'aqa - Aka pachat mistuña

1936 maran primavera qalltawinxä, pisinkir tawaqux Micheri tiyupampix Castrangia markaruw sarxapxäna, ukax pampankiwa, jawir thiya jak'ankiwa. Kunayman aldeas Badiavecchia, San Basilio ukat Vallancazza ukanakanx jupax waliw jikxatasi sasaw yatiyapxi ukat jaqinakax irnaqäwinakatakiw jawsapxi. Uka pachanakanx mä costumbre utjarakinwa, jichhürunakanx muspharkañjamakchisa, kunapachatix mä mesa, mä ventana, mä punku jan ukax mä armario munapkän ukhax carpinteroruw jawsapxirina ukat utapan katuqapxirina: jupatakix mä banco de trabajo improvisapxirina ukat jupanakax wakiskir lawanak lurapxäna. Michele tiojj herramientanak apanisaw uka cheqan qheparäna, ukhamat lurañ tukuyañkama.

Mä quqa khuchhuñatakiw jawsapxäna ukat mä pä maraw wañ'ayapxäna. Ukat uka quqa troncox mä pirqaruw uchapxirina. Carpinterox patat sierra ukat mä yanapiriruw alayat katxarutayna: "Serra serra mastro dascio che dumè fagimmo a cascia" (Serra saw jan ukax jach'a yatichirix qharüruw pecho lurañäni).

Quqa troncopax mä pirqaruw uchatäna. Mä jach'a sierrampiw tablas ukanakax apsusipxäna ukat ukampiw ventanas, camas ukat armarios ukanakax lurapxäna. Uka irnaqäw lurañatakix 4 jayp'uruw sartasina ukat bolsa ukat agujas apt'ataw sartasina. Utapar purisaxa, aljirinakaxa ch'uñumpi, mä t'ant'ampi ch'uñumpi ch'uñumpi ch'uñumpi ch'uñumpi ch'uñumpi ch'uñumpi ch'uñumpi ch'uñumpi churapxiritayna. Chika uruxa mä

plato pasta ukatsti mä queso. Ch'amakt'asax janiw irnaqañ jaytxänti ukat jupanakax mä juk'a utat lurat t'ant'anak nayrür depósito ukham churapxäna janür domingo urux Novara markan factura pagañkama.

Mä qawqha maranakax pasawayxänwa ukatx Turillu yuqapax jilsuwayxänwa ukatx nayraqat amuyasxänwa, janiw amtkänti, kunatix akapachan utjki ukatakix, qhipa jakäwip pampan saparst'ataw sarnaqañ amtäna. Jupajj awkipan trabajop yateqäna ukampis especializatäñwa munäna ukat ebanistat irnaqt'añ munarakäna. Jupax awkiparux mä markar khitañapatakiw amuyt'ayañ atipjäna, kawkhantix uka arte yatiqañax utjkäna. Catania markaruw sarxäna ukat pä mara yatiqañ tukuyasax wali sumaw jikxatasäna, uka irnaqäw lurañatakix wakicht'ataw jikxatasäna, ukat jichhax tunka llätuncan maranixän ukhax jupatakikiw mä familia qalltañ pachax purinxäna sasaw amuyäna. Walja maranakaw mä awatirin phuchapar uñt'äna ukat jaqichasiñ amtäna ukampis ukax Micheri tiyupan munañaparuw jan walt'ayäna, jupax yuqapan casta warmimp jaqichasiñap munaspäna. Uka pachanakanxa, janiwa iyawsañjamäkiti, ukampisa akhamawa: mä artesanotakixa mä awatiri phuchapampi jaqichasiñaxa wali jach'a jisk'achawiwa. Mä jach'a ch'axwawiw mä akatjamat awkimpi yuqampix utjawayi ukax Turillurux awkipamp madrastrapampix chiqpachapuniw jaljtañapatak ch'amanchawayi. Machaq familiapampiw markat sarxapxäna, ukatx Como markaruw sarxapxäna, ukanx irnaqawipampix walja qullqiw jikxatasäna.

Tiyunakax janiw wawanipkänti, ukhamax Turillux sarxatapatx definitivamente sapakiw qhiparapxäna. Uka saparst'awimp juk'amp t'aqhisit jaqix Antonia tia ukawa, jupax urunakpachaw jamach'inakampi, ch'uspanakampi ukat chhichhillankhanakampiw aruskipt'äna, jupanakax muyuntatw thuqt'apxäna. Uka p'iyänx janiw khitimpis parl'tañax utjkänti. Wali wakiskir fiestanakax Navidad, Semana Santa jan ukax Madonna Assunta fiesta chika agosto phaxsinx markaruw mamajar tump't'ir sarañ atipxatayna. Uka visitanakat maynürinxä, jaya pachaw usupat quejasäna,

kullakaparux akham sasaw amuyt'ayäna: - Munat Teresa, nayax amuyastaw pä jisk'a imill wawanakampix sintipuniw apasiñax utji, Concetta ukarux nayaruw katuyapxita ukhamat jumax ukhamäñamataki juk'amp librëw jisk'a wawar katuyasiñataki. Nayax juparux pamparuw irpä kawkhantix thayax juk'amp askiki ukat juparux askinak lurarakï - Mamajax qalltanx janiw sum yatiskanti ukampis ukatx, kunjamtix nayrax lurapxirik ukhama, jasak condicionat carácter ukar uñjasax, kullakapan presión insistentiap qhipatx iyaw sataynawa.

Nayatakix uka jan walt'äwix qalltawayiwa. Inas junt'u urukichina, 1938 maran verano phajjsin qalltawayjjänwa, pä maraniyätwa ukat tiajajj nayar irpañatakiw jutäna. Mä tela bolsaruw mä blusa, pä par bragas ukat jan yatkasin taqi kuns utajat mistuwaykta uk uchawayta. Nayax wali jisk'äyätwa, ukat janiw amuyaskayätti, Via Crucis ukax uka uruw qalltañapäna. Chika horat jan ukax inas juk'ampirus aka sapa chiqar puripxta, ukax janiw sinti chuymacht'kir Castrangia (Cassandra!) sutimp uñt'atäkiti, niyas jan walt'äwinak yatiyañjamawa, mä juk'a arumpixa uka sutix nayratpach mä amtawinwa, ukhamakipans Uka tiemponjja janiw uk amuyañjamäkanti. Chachax qalltanx wali sum katuqt'itu, tiajax sapa kutiw mä qawqha muxsa manq'anak alasirina nayan munañajataki ukat kunapachatix Novara markar mamajar tumpt'ir irpkitäna ukhax sapa kutiw insistentemente sitäna janiw utar kutt'añax wakiskiti ukampis juk'amp askiwa jupamp jilsuwayta khilitix sapakiki ukat jupax mamajäniwa sasaw satayna. Janiw kuns lurirjamäkti, jan ukasti ist'asiritwa.

Ukañkamasti tatajax Cerdeña markat kutt'anxäna, ukat mä semanakiw qhiparäna, mamajar usuriñapatakix walikiskänwa, ukat wasitatwa sarxäna. Ukajj 1939 maranwa ukat qhepa maraw Antonietta kullakajj nasina. Antonia tiajax mamajar uñjiriw Novara markar irpapxitäna ukat nayrür kutiw kullakajar uñjapxta, uk jichhakamaw jan sum amtaskti. Nayax utan qhiparañ munta jisk'a Antonietta ukar qhumantt'añataki ukampis tiajax, juk'amp juk'amp jakäwijan apnaqata, pallapallarjam rigida, akham sasaw sitäna: - Turnemmu

utan, mä suma causa lurapxäma - (Utar sarxañäni, Nayajj mä suma muñeca lurarakäma).

Kunawsatix ch'usawjar puripkta ukhax mä relleño "causitta" pintat wila, axsarkañ nayranakampiw amparanakajar uchatayna. Nayax axsarayätwa. Mä pachawa kunawsatix nayax sapa kutiw jachirita kunatix Novara markar kutt'añ munta achachilajaru ukhamarak mamajaru ukampis janiw kunas Antonia tiyujar iyawsayañax utjkänti: chuymapax qalat luratänwa ukat sapa quejas ukarux oqaränwa. Nayrür kimsa maranakanx Castrangia markan pampan utapanx walja pachaw sarnaqapxta, ukanx janiw mä almas jakkirikänti, juk'akiw vacacionesankirinakax ch'iqiyata utanakan uñjasipxirita.

Domingonakax aylluruw sarapxirita ukat mamajaru, jisk'a kullakajaru ukat tayka achachilajaruw visitt'irita. Jach'a tatajaxa wali suma jaqiwa, bigote ukani. Jupax mä tabaco caja apt'ataw saräna ukax awisax muxsañcht'asirina. Juyphi pachanx jupax capa manqhar irptanitu ukat plazaruw irpapxitu, mä qawqha muxsa achunak alañataki ukat hospital patat "Sciancaditta" taberna ukan vino mallt'añataki. Jayp'urux Castrangia markaruw kutt'apxta.

Mä qawqha jayp'unakax tiyux banda ukamp ensayañatakiw saratayna, ukanx trombón phust'irina, ukatx taberna ukan umañatak sayt'asisaw pampar jakkir kutt'awayxäna. Castrangia markat 500 metros ukch'a jayankasinx "Concettina, 'ntoia..." sasaw sutichañ qalltawayi. Uka taypinxa, utanxa, tiajaxa trípode ukana uma junt'uchañatakixa laq'a manq'aña wakichatayna. Chika thakin manq'a phayt'añkamax mä cuchara t'amt'at umaruw warxatäna, inas vino jaquntañataki. Mä hierro sartenan tiajax ch'uñu tomate ukamp wakicht'äna, pasta sawuñataki. Ch'uñujj jan sum phayt'atäjjanwa ukat chhuxriñchjasiritwa. "Manq'asipxam, jan ukhamäkanixa, nayax correa aptasin cuerponak churapxäma...".

Uka pachanx veneciano markankir warmix San Basilio markan parterapänwa. Juyphi pachanx jawirax umamp phuqhantatänwa, Michele tiox amparapampiw (mä ciancalea) Novara markan farmacia ukan alañatak apt'asitayna. Jupax utan sayt'asisinx "Antonia, mä chal churam, thayakiwa" sasaw säna. Pobre tia, janiw yatkti Michele-n munasiripätap amuyaskänti.

Jichhax phisqa maranixyätwa, pampan saparst'ata, jan khitimpis parl'tasisaw mä sallqa uywar uñtat tukuwayta. Taqinitwa phinq'asirita. Novara markar sarapka ukhax jaqinakar axsarasaw imantasirita. Vecinos ukanakax uka mayjt'äw amuyapxäna ukat ukatw tiyunakajarux jardín de infantes ukar khitapxañapatak iwxt'apxitu. Suerteniw tiyunakax iyaw sapxäna. Ukatwa mä alwajj tiajajj Michele tiojar mä galleta alañapatak khitäna, ukat awkijan abuelajajj churitäna uka janq'o paja canastaruw ucharakina. Galletampi chikaxa mä fresco yuqalla uchatayna. Jupajj nayamp chikaw ayllun abadía jak'ankir guardería ukar saräna. Kunapachat'i monjajj katoqt'añatakejj punku jist'aräna ukhajja, nayajj arnaqañ qalltawayta. Ajjsarañat canasta pamparuw jaquntawayta, yuqall wawax p'akjataw ukat taqpach pamparuw laq'a jaytawayi. Tiajajj wali jawq'jasaw mutuyitäna, ukat utaparuw kutt'ayäna. Ukatwa jardín de infantes ukan nayr'r urux qhip qhipa urux tukuwayaraki.

Ukhamaw pasäna, pusi maranitpacha, tiyujax akham sasaw sapxiritu: - Concettina, Novara markar sarañamawa, p'iqi usutatakix carmieri (tranquilizadores) apanipxita. Nayax mula pista uksanx mä hurón ukham t'ijtxa, distrito Greco uksanw pasawayta, yaqhip pachax umax ch'amakt'ayañatakiw phunchhawin sayt'asiyäta, ukatx "du Surcittu" farmaciaruw purirakta. Jupa, farmacéutico, musphataw amigonakaparux mä juk'a pachatxa Novara markar Ilijullijunakjamaw sarañax ukat kutt'aniñaw sasaw säna. Phisqa maranikayäta ukhajja, jaya familiaranakapaw Barcelona markar irpapjjetäna. Ukanx nayr'r kutiw wali muspharat uñjta ukat ist'arakta... ¡radio! Ukat mä tiendaruw guisante color tela alasir sarapjjayäta. Aljañ yanapirixa akhama amtawayi: - Ukhamaraki sombrero ukatxa janq'u

ch'uqi alaña. Tukuyañatakix jupanakax iyaw sapxänwa ukat tienda ukan yanapiripax pä ch'uqi ch'uqi ch'uqi ch'uqi ch'uqi ch'uñump ch'uñu ch'uñump satin inakiw churäna. Qhipürux mamajaruw telanak apapxta, jupax mä qawqha urunakatw isinak luratayna. Domingonakax Novara markankir marqués ukat barones ukanakan phuchanakapjamaw jikxatasirita.

1941 maran juyphi pachanx ch'axwäw taypinx tatajax Cerdeña markan irnaqäwip tukuyasax mä amigopampiw alay tuqinkir markan fortunap thaqhañ amtapxäna, ukat nayra zapatero irnaqäwip wasitat qalltasin jakañ amtapxäna. Ukanx thaya taypinx mamajax tatajamp chikt'asiñ munäna ukat nayax ukax llakisiyätwa, ukat mä urux ikiñap manqhanw jalnaqt'asta, jan isinak apsusaw pä granos arroz uñch'ukiyäta, jutir chuchunakax sarnanakampi kunatix tiajax janipuniw jariqkituti. Jupanakajj wali ch'amampiw ukanak nayat apaqapjjäna. Naya pachpa usuchjasitajat wila uñjatajat amtastwa. Uruy arumaw wakiskäna uka lona camisa uchasiyäta, ukatsti isimpiw uchasiyäta, janiw khitis amuyaskänti.

Janir sarkasaxa, taykaxa achachila utata suma mistuñ yant'äna, kunatixa uka pisichaxa sapaki qhiparxatayna. Jupax luz eléctrica ukanakaw uchañ amtäna, uka pachax señoranakan prerrogativapänwa. Nayra pachax "u lusu" ukax aceite ukampiw apnaqapxirina. Michele tiyux ukax llakisiyäna: mä qawqha urunak qhipatx turno electricistaruw jawsäna ukat utaparuw qhana ucharakina, ukhamat ayllur sarkäyät ukhax nayax ukhamarakiw mä juk'a qhanax lawat lurat jach'a escaleranakan kusist'awaytxa. Kunawsatix baño ukar sarañax wakiskäna ukhax (mä latrea), chiqpachanx mä sanu p'iyaw laboratoripan qhipäxapan pampan jikxatasina, uka jak'anx ataúdes ukanakaw pilat uñstapxirina, ukanakx tiyujax mayiwix wakicht'atäñapatakiw luratayna.

1 uru achuqa phaxsit 1942 maran alwax ch'uxña satén isimp isthapt'ataw ch'uxña mangas ukamp isthapt'ata, Tore tiyujampi, achachilajampix mamajampi jisk'a kullakajampix Piazza di San Sebastiano markan correo ukar sarapxta, mä arunx jisa, autobus ukar sarapxta, ukax Vigliatore tren

ukan utjki ukaruw puriyañapäna. 4 marani Rosa kullakapax janiw makhatañ munkänti ukat tiyupax, jupar iyawsayañataki, juparux akham sänwa: - jan makhatkäta ukhax usuntätawa - (pä kutiw pedo lurapxäma).

Nayax jilirijax tiajan ch'amanchataw janiw sarkti ukat Novara markan qhiparawayta. Janiw jachañ jaytirjamäkti. Jach'a tatajan amparapanwa chuymacht'atän thaqayäta. Jupasti sapakiw qhiparäna ukat uka urutakix jupamp chikaw qhiparayäta, ukhamat jupamp chik sarnaqañataki. Niya pä tunka urunak saraqataruw taykan nayrär qillqatapax purinäna, uka qillqatax kunjams uka saräwix wali askiwa sasaw yatiyäna. Tatajajj mä suma apartamento jikjätäna, ukanjja umampi ukat gas estufampiw utjäna, ukajj jupatakejj machaqänwa. Sarnaqäwi sarantaskakiwa, purinitapat mä urux mä peluqueroruw utar jawsäna, mä moda ñik'ut khuchhuñ churañataki. Ayllunxa niya taqpacha warminakaxa jach'a ñik'utapa tupumpiwa uchasipxiritayna. Mä juk'a arumpixa, mamajax jakäwipan nayrär kutiw kuisita ukat satisfacta ukhamaw jikxatasäna. Sarnaqäw tukuyaröjj tiaparuw recomendawayitu. Chiqansa, Castrangia markan t'aqhisiñax janiw amuykänti.

Sarxapka uka urutxa, Antonia tiajax pamparuw kutt'ayawayitu, ukat chachaparux nayrär grado libro alarapxita sasaw säna, ukhamat qillqañ yatichañataki, ukhamat nayrär grado jan ukax octubre phaxsin payär grado ukar sarañajataki. Pobre naya: Janiw juk'amp anatt'irjamäkti, ukampis subastanaka ukat numeronak qellqañatakiw tiempo apst'asiñajäna. Sapa kutiw yatichirix Castrangia uksat pasatayna, San Basilio uksat kutt'añ thakinx kawkhantix yatichaskäna. Jupajj Maria satänwa, mä capitän phuchapänwa, juparöjj tiapajj uñt'änwa. Jupajj mä vaso uma churäna. Ukañkamax cuaderno uñacht'ayawayta ukat jupax mä amparamp luqxatawayitu. Bolsapat mä wila lapis apsusaw "suma lurapxta" sasaw qillqt'äna. Kunjam kusisiñas, kuna kusisiñas naya pachpa jach'añchatän uñjañaxa, ukax nayatakix wali muspharkañawa. Sapa uruw juk'amp llakitäxayäta, awki taykajaru, achachilanakajaruw irpaxita sasaw achikt'asiyäta, ukampis tiajax janiw wakiskiti sasaw sitäna.

Kunjamsa uñjapjjetäna ukat manq'a churapjjetäna uk inas jupanakar yatiychista sasaw ajjsarasina. Chiqansa, manq'ax janiw mä jisk'a imill wawatakix askikanti, jupax jilxatañapawa ukat jilxatañapawa: alwax mä ch'ama t'ant'a queso ukamp churapxitu, chika urux mä ensalada tomate ukat pä aceitunas ukanakaw churapxitu. Jayp'urux chachapax ukankäna ukhax Antonia tiajax mä juk'a pasta phayatayna, ukax mä salsa improvisada ukamp ch'uñu ch'uñut luratawa. Ukat jan manq'kayäta ukhajja, walja jawq'jataw uñjasiyäta. Kunayman yänakatakix yaqhip jayp'unakax pasta ukat habas jan ukax mä kasta llamp'u, llamp'u polenta phayarina. Navidad, Machaq Mara, Carnaval ukat Semana Santa urunakanx mä wallpa jan ukax mä conejo jawayapxirina. Jallu qallta phaxsinx mä khuchhiruw jawayapxäna ukat ukatw salami picante ukat mantequilla ukanak apsupxäna, ukampis gota gota manq'añaw wakisina jan ukhamäkanixa janiw marpachatakix askikapati. Sapa kutiw domingo urunakax tiyujax q'añut tripe alasirina ukax jichhakamas uka tuqit lup'iñakiw nayarux phiñasiyitu, jan ukax intestinonakax perejil ramaruw liwxatapxirina, vieiras, ukax ukjatx qhatiyatawa. Taqi jupanakaxa jila chanini manq'anakawa kunatixa, jupanakana arsutaparjamaxa, janiwa jiwaxaxa achachilanakjamaxa ina ch'usaru tukuñakiti ukatxa jupanakaxa mayampi sapxituwa: - Uñjapxtawa, jupanakaxa sapa kutiwa sartenanaka phuqt'ata salchichanakampi, caldompi, manq'apxi, umapxi. Uka jaqinakat jithiqtañasawa - sapxiwa -. Tionakajax yaqha familiaranakajax mamajampi tatajampix uka continente ukan mayachasiñatakiw ch'amanchapxitani sasaw axsarapxäna. Jupanakar uñisiñatakix wal ch'amachasipxiritu, ukatwa awisax jupanakamp jikisisax amparanakaj nayranakaj uchasiyäta, ukhamat jan uñjañataki.

Septiembre phaxsinx purinxänwa ukatx segunda clase ukar mantañ examenanak lurañaw wakisina. Tiyunakajax aylluruw irpaxitu, jupanakax q'umachiriruw jiskt'apxitu, jupar uñjañapataki, khilitix payir grado ukan utjañapäki ukat junta de examen ukan yatichiripampiw jiskt'asipxäna. Taqinipuniw jach'añchatañajatakix mä regalo ukham yuqall wawanakar apanipxirina. Janipuniw uka jaqinakampix jikiskti, yatiqañ utanx walja pä

qunuñani lawat lurat escritorionakaw tintampi lurat utjäna. Nayampixa yaqha imillanakaxa examenes remediales ukanaka lurapxarakinwa. Jupanakax pizarra ukan yapxatañamp apsuñamp jan walt'äwinak askichañ yanapt'apxitäna. Tintanakampi pizarrampis panpachaniw nayatakejj q'al machaqäpjjäna. Nayax axsarañampi, phinq'asiñampiw mä laphir uñtat khathatiyäyätä, janiw operacionanak askichañ yatkayätti, kunatix Antonia tiajax mä jakhut tunkakamaw jakhunak qillqañ yatichawayitu. Ukatxa mä aruchja qillqañajataki mayipxitu, mä juk'a amuyt'aña cuaderno ukanxa, ukampisa janiwa kawkitsa qalltañaxa yatkayätti. Uka q'añunakajj tukusjjäna ukhajja, q'omachasir jaqejj utaparuw irpapjjetäna. Tia kullakaxa kunjamasa yant'awixa saraski ukxa jiskt'äna ukatxa q'umachirixa janiwa sinti suma sarawaykiti, ukampisa qhipa taripäwixa yatichirinakankiwa sasaw jaysäna.

Muspharkañawa, ukax wali askiwa ukat payir claseruw mantawayta: yatiqañ utar sarañatakix wakicht'ataw jikxatasiyäta, ukampis delantal ukan jan walt'äwipax utjawayi. Michele tiox nayrür urux tiendaruw saratayna ukat ch'iyar tela qhipharkir alasina. Antonia tiajajj mä urutjja, uniforme lurawayitu. Uka carpeta alañatakejj juk'amp qollqew munasina. Tiyunakajax qullqiniñpänwa ukampis jupanakax qullqi imañ tuqitw obsesionatäpxäna ukhamat jupax, miser, jupax taqi ch'amampiw lurawayi ukat mä carpeta contrachapado ukamp mä clip de ventana ukamp lurawayitu. Janiw mä pluma alasipkituti. Tiojax mä jisk'a lawampiw luratayna, tukuyaparux mä ch'uqi ch'uqt'ata. Jupanakax janiw pä cuaderno ukat lapiz lantintañjamäkänti ukat alasipxanapänwa. 1942 maran octubre phajjsit 1 urunak saraqataruw tiajajj escuelas nayamp chik saräna. Nayraqatax podestà uksaruw saratayna, mä certificado de nacimiento mayiñataki, ukax yatiqañ utax mayitaynawa kunatix nayax jan clasenktwa. Yatichirix suma chuymampiw katuqt'itu, ukampis nayax juparux axsarayätwa, inas ch'iqa amparap lantix mä prótesis de goma ukaninwa, kunatix mä accidente ukaw awkipan pasta fabricapan wawatpach utjawayi. Nayrür filanakaruw mä asiento churapjjetäna. Machaq masinakajasti, jupanakax mä mara nayraw jan uñjapkituti, nayan ukankatajat wal muspharasa, jupanakkamaw akham

jiskt'asipxäna: - ¿Kunatsa akax sicca-sicca ukar puriyi? - (¿Khitis aka jisk'a jisk'a imillaxa?). Wali axsarayastwa, phinq'asiraktwa, janiw lakax jist'arirjamäkti ukat yatichirix munasiñampiw jiskt'itu uka jiskt'anakarus jayskti.

Nayax mä sallqa wawakiyätwa ukat janiw ch'amanikti pisxir mistuñ mayiñataki, ukat mä kutix naya pachpaw pisxawayta. Ukatw utar purisax tiajax jawq'jawayitu kunatix jupax isix jariqañapawa kunatix janiw qhipürux pachapar wañt'kaniti kunjamakitix ukhama. Urunakax pasawayxänwa ukat sapa kutix pachparakiw wasitat lurasirina. Yatichirix chika uruw uk yatisax bañoruw khitawayitu, ukampis awisax armasxänwa ukat naya pachpaw kutt'awayayta. Yatiqir masinakajax janiw ist'apkituti ukat uka plagampis t'aqhisiyat uñjasirikaspa ukhamwa jithiqtapxiritu, janirakiw nayamp amigöñsa ch'amachasipkanti.

Ayllun uñt'asipxäna, ukat nayax niya mä horaw pampan utar puriñkamax kayuk sarañax wakisina ukat ukatw jupanakamp amigöñatakix janiw kuna pachas utjkitanti. Tiyunakax domingo urunakakiw markar jutapxirina, amigonakapampix jikisiñataki ukat mä qawqha kusion horanak jupanakamp chika mä botella vino nayraqatan sarnaqañataki. Ukampis jila partejja, tiajajj chachapatak trabajotak ordenanak katoqañatakiw utan qheparäna. Suxta maranikasax mula sat jach'a qullu pataruw sarawayta. Chika thakinx mä qutu violetas laphinakampi muyuntat apthapiñatakiw sayt'asta, yatichirir luqtañataki.

Nayax qarjataw escuelas puriyäta. Chika uru tukuyatatxa, cigarranakan ist'añjam chillqt'asitapampi ukat intix wali q'añuchata, jan kunapachas mä jakkir almampi jikisxasax pamparuw kutt'awaytxa.

Uka hovel ukan jist'antasiyäta ukat sapakiw qhiparawayta, uka jan sinti sereno ukanx naya pachpaw fantasear sarawayta, tiajax nayatakix juk'amp strict ukhamaw tukuwayi. Tiyuxa, mä kuti irnaqawi tukuyasaxa, niya sapa kutiwa taberna jak'an sayt'asirina ukatxa wali jayp'ukamawa utaparu

kutt'irina, sapa kutiwa machata. Awisax sapürut sipansa juk'amp machjataw chhaqtxirina ukat janiw utapar kutt'xirikänti. Tiapampi mä qawqha vecinonakapampix chika arumaw jawir thiyän linternanakan qhant'atapat thaqhir sarapxäna. Kunawsatix uraqin t'unjataw jikxatapxäna ukhax utaparuw sarañapatak amuyt'ayapxäna.

Ukañkamasti, janiw escuelan kuns sum lurirjamäkayätti. Nayrür trimestre tukuyanx yatichirix informenak lakirawayi, ukatx insignia fascista ukamp ukat llakt'asiñjamaw taqi jan phuqhat yatichäwinakampi: informe tarjetajax clasenx juk'amp pisininwa. Tiajar ch'amanchañatakix mayni informe ukanakax nayampjamarakiw sasaw sista ukat tiajax niyaw cebo apt'asiwayi. Ukatwa urut urutjamax naya sapaki jan axsart'irita ukat clasen mä qhawqha yatiqir masinakajampi amigochasiñatakiw ch'amachasiyäta. Jupanakar jak'achasiñwa munta, ukampis parlt'asitanakapat jaqsupjjetäna, inas jupanakan nayraqatapanija, mä pisinkir markankir tawaqokichitwa.

Kimsiri t'aqa - Ch'alla pampan anatt'awinaka

Castrangia markan sapak sarnaqañ maranakanx janiw pachax paskänti kunatix urunx jamach'inakan ch'axwawip ist'añakiw wakisina ukat jallupachanx cigarranakan ist'añjam chillqtawinakap ist'añakiw wakisina, kunawsatix sirocco qutat jaltxatayna. jawir zigzag thakhinjam sarasaw valle ninamp phichhantapxäna. Uka pampankir uywanakax nayan amigonakajäpxänwa. Ukatwa fantasianak lurañatak tiempo apst'asirita. Nayax mä pacha lurawayta, alaxpachan qhipäxapan jan ukax quqanakan ramanakap taypin uñstkitu uka chimpunakat qalltasa: sallqa uywanakaw arsupxi, caballeros ukanakax Headsaver Qala thiyän filaruw sayt'asiwayta ukatx nayamp chika magia ch'amanakaw jupanakarux jaquntawayta, axsarañampiw t'unjata uñjta. Ukat Qalarux mä dragón ukar tukuyta, uka dragón ukax mä akatjamat qullut jithiqtawayi ukat jach'a t'ijt'asax pampanakaruw axsarañanak ch'iqiyawayi. Qhixu qhixunak mayjt'ayawayta, ukax t'ijt'ir botenakaruw tukuwayi ukatx alaxpachan jaya quta uksat sarañ amtasaw sarawayta, kawkhantix mamajampi kullakajampix suyt'apxitäna. Cangrejos ukanakax jawir umat mistusaw punkipxäna, jach'a uywanakar tukuñkama, ukat jawir taypin nayrar sartasax quqanakas saphitpach apsusipxarakinwa.

Awisax Antonia tiajan jan wali ajanupat amtasiyäta. Jupax janiw munaskituti, janiw munaskituti ukat nayax jupar uñisiyätwa: mamajax kullakaparuw katuyawayitu ukampis jupax arsuwayarakituwa mä urux jutasin katuqani: ukatwa sapa kutix quqanakar makhatirita, horizonte uñakipäna, tatajampi mä janq'u caballot qhepäjjat purinitap uñjañ suyt'asa. San Basilio ukat Vallancazza uka jak'ankir aldeanakanx chachanakax taqiniw sarxapxatayna. Taqi kunatix qhiparkäna ukax warminaka, wawanaka ukat mä qawqha chuymän jaqinakawa. Ukanakax amukt'at ayllunakäpxänwa, jakäwix juk'akiw llamkt'äna. Tiempox sayt'awayxänwa ukatx jaqinakax taqi kunas mayjt'aniw sasaw amuyapxäna, mä urux ch'axwäwix tukusxani ukhax civilización ukax uka ch'iqiyata, jiwat ukat khathatit utanakarux atipt'asisaw mantani. Nayax amigonakanin munta, janiw sapakikti ukat jaytjataw jikxatasirita, jark'aqatän yatin munta, aka jan ukax uka jaqin utanakapar imantasiñ yatin munta. Janiw derechonikti, jan familiaritwa sañajataki, awk taykajajj lamar qota thiyankir qota lakan jaya cheqankapjjänwa, uka jan tukuskir ch'ojjnat sipansa, nayamp jupanakamp chikajj mä jach'a ukat jan pasañjam qollur uñtataw utjäna. Ukhamasti, tiajampiw jakañajatak obligatäyäta, jupajj jan walinak lurawayitu. Uka tuqit lup'isa ukat uñstatap uñjasaxa, uka jach'a ukat qhuru arumpiw chuym ust'ayitäna. Mä aru lurata arnaqañataki, arnaqañataki, jisk'achañataki ukhamaraki jan wali lurañataki.

Uywanakas jupan aruparux axsarapxänwa. Chachapampiw crestap jisk'achäna ukat arupajj q'al mayjt'äna, uwijan wararitapar tukuwayjjäna. Mä jisk'a imill wawajj janiw kunti jak'apan pasaski uk amuyañjamäkiti sasaw tiajajj amuyäna. Janiw taqe kunsä amuykayätti, jan ukasti, janiw amukt'irikti ni jan kuns lurañjamäkanti. Ukajj sapa kuti nuwasiñapuninwa. Mä jan tukuskir ukat qarjañ ch'axwäwi. Sapa kutiw jutir pachat lup'irita: jupax chuymankipstatänwa ukat jan kuns lurañjamäxänwa, nayax waynäxänwa ukat ch'amanixaraktwa, ukampis taqi kuns utjkchinxa, janiw jupar jan wali uñjiriskayätti, janiw nayan naturalezajax utjkanti.

Awisax jawir jak'aruw puririta kawkhantix jaqinakarux isi t'axsuñar sarir jikxatirita, t'axsuñanak lurañataki, mä arunxa, sábanas ukat mantanak jariqapxirita, nayraqatax taqi kuns laq'aruw ch'allt'apxirita. Jan ukax kunapachatì, khuchhuñ pacha tukuyatatxa, uwijanakan ñik'utap jariqir jutapxirina ukat inti jalsun wañt'ayapxäna janq'uñapataki ukat ukampiw ikiñanakan colchones ukanakar phuqantañataki. Quta thiyän qalanak taypin qhiparki uka escamas apthapisinx trapo muñecajaruw isthapiyäyäta. Kunapachatì jan kun lurañ yatkayäta ukhaja, jawir thiyän qalanak apthapiñ qalltawayta, cangrejo thaqhasa, wali yatiñampiw amparanakajampi p'eqe patjar ganchomp chint'ayäta, ukhamat jan uñaqanakapajj amparanakajar ch'oqt'añapataki. Utar apta ukat jayp'urux tiajax nina naktayatayna ukhax asxatasin manq'antawayta: nayatakix mä manq'äwiw wali aski. Awisax cangrejonakat sipansa, qala apsutäxän ukhax jisk'a axsarat ch'uqinakax sayt'at saltasaw alayaruw jaltxapxiritu, ukat axsarañatw jaltawaytxa. Jupanakajj anatt'ir masinakajäpkaspas ukhamwa amuyayäta ukat awisajj jayarst'añajatakis arrepentisiyätwa, arum paqaraw ch'amakan sapak jaytapjjerita. Kunawsatix jayp'ux utar kutt'añax wakiskäna ukhax Michele tioruw jach'at jawsta, valle ukan lurat eco ukar askinak apsusaw. Awisax verano phaxsinx Scardino familiax utjkäna, jupanakax valle juk'amp patat mä utan jakasipxirina, jupanakar tumpt'ir saririta. Mimma kullakampiw anatt'ayäta, jupajj jilat kullakanakat sullkänwa.

Goofy jupax muñecanakatakix sillunaka ukat mesanak luririna. Mä qhawqha horanak compañiankañax wali kusiskañänwa. Alwax jawir khurkatar leche apsuñatak sarapkäna ukhax jawsapxitu. Jupanakax uka cubo phuqhantañatakiw utjapxäna, "Concettina" jupax leche churaskir uñjasax kuisitaw jikxatasina. Uka wakanakan dueñopax Micca a Cappellea satänwa, jupax nayat khuyapt'ayasisaw chikat vaso churawayitu. Tiajan utapanija, maran pä kutiw leche uñjapjjerita: galletanak luraskäna ukat Semana Santa urunjja, colorani anillo huevompaw palomanak wakicht'irina. Kunawsatix leche t'amt'askäna ukhax sapa qhipa t'ant'aruw ch'allt'ayäta. Uka pampan utapan cuartopanx tiyupan ikiñapaw utjäna, ikiñ satäspa

ukhaxa, tablanakax pä hierrot lurat cabrestantes ukar paja colchón ukamp uchatänwa, kunatix Novara markan caballo p'iqin ikiñap jaytawayapxäna. Mä colchón de paja ukan ikiñaw wakisina, uka colchón patat mä nayra pallapallanakan mantapakiw utjäna, grasa ukat ch'iyjata. Mä camisa de lona ukampiw ikiñar sarawayta, uka camisax urux jan bragas ukampiw uchasirita. Sapa arumaw thayampi t'aqhesiyäta uk janiw qhanañchañjamakiti. Jallu purinkäna ukhajja, uta patat mantanir uma apthapiñatakiw contenedoranak uchapjjañapäna. Arumanakax pisxañax wakisipa ukhaxa, utat mistusaw grada jak'an lurañajäna. Janiti amuyaskäyäta, kunatsa samkaskäyäta, ukat paja colchón ukan luraskäyäta ukhajja, alwajj walja jawq'jañanaksa apt'asiritwa. Antonia tiajax pachpa kamisampiw urux ikirina, Michele tiox mamapax kunjamtä lurkän ukhamarjamaw qunt'asirakina.

Uka ikiñ ceremonia ukax sapürunjam ritual ukarjam lurasina: nayraqatax ikiñar sarawayta, ukatx tiajan turnopax purinxänwa, ukatx tiyujax pantalón de lona rayada ukat ropa interior ukanak apsuwayxäna. Uka urux mä juk'a suelto kamisampiw ikiñ tuqir saräna ukat pirqaruw mä mesa patxar uchat aceite lampara jist'antäna. Nayax, khititix jan wali jaqi, jan uñch'ukiñjamaw uñt'ayasta ukat kunjamakitix ukhamakiw uñch'ukiyäta: kunapachatix nina nakhantañatak qunt'asiwayk ukhax siluetapax pirqaruw proyectat uñjta, mä chino ch'amakar uñtata, din-don colgante ukampi. – ¡Ay, ¡kunja sumasa! – sasaw säna, kunattix taqi vino umt'atapax wali junt'uruw tukuyäna. Kamachipan jak'apanjja, pä tapanakaw utjäna, mä arunjja, pä jach'a caña canastanakaw utjäna, ukanwa waña higonak imapjjerina. Q'añut lurat ukat q'añut q'añut ch'ukuñanakampiw ch'uqt'apxirina ukat qhipir q'uma isimp isthapt'ataw tiyun q'uma isimp isthapt'ata. Mä caja jak'an ikiñ jak'an t'ant'a ukat mä pañuelo ukax juyphi pachan yatiqañ utar sarañkamax p'iqijaruw chint'apxitu, ropa interior ukat tiajan ropa ukanaka. Novara markan misar sarapka ukhakiw domingo urunakax ukanak apnaqapxirita. Tiyunakajax janiw pampan uchasiñasakiti kunattix inamayampiw uchasipxañäni sasaw sapxiritu.

Jallu phaxsinx khuchhiruw jwayapxäna. Mä qawqha salchichanak wakicht'apxäna ukat mantequillax salt'apxäna. Uka t'amt'at kayunakax mä terracota manq'añan mantequillampi ch'all'ata imatäpxänwa. Jilapartx mayo phaxsinx fresco ancho habas ukanakamp manq'apxirina kunatix nayrax janiw nayrax manq'añjamäkänti. Mä kutix, abril phaxsinwa, tiajaruw uka tuqit jiskt'asta kunatix nayax wali manq'at awtjataw jikxatasiyäta ukat janiw kuns t'ant'ampi manq'añ yatkayätti. Tiajajj loqtatäjjtwa sasaw arnaqañ qalltäna. Mä urojja, escuelas kutt'ankayäta ukhajja, Ofelia kullakampejj mulanakan pistapanwa jikista. Jupanakajj taykap apt'asisaw Francia markat awkipamp kutt'anipjjäna.

Jupanakajj nayat sipan juk'amp ch'iyar ch'iyar tukupjjäna, jupanakat khuyapt'ayasisaw akham sista: kawkhantï jakaskta ukar mantam, aka pachaw tiajajj uma apsuñatak mistu, horno taypinjja mä manq'añ manq'añaw utji, apsusipjjam, manq'asipjjam ukampis jan'. t ukat khitirus kuns sapxitu.- Jupanakax yuspajarapxituwa ukat manq'at awtjataw jan pächasisaw iwxt'ataw arkapxitu. Mayo phaxsinxa, kunapachatix tiyunakax ancho habas phayapkän ukhax khuchhi kayunak apsuñatakiw sarapxäna ukat uka lantix mantequillampi manq'añ manq'añakiw jikxatapxäna: naturalmente nayax ukhamätwa sasaw amuyapxäna, walja urunakaw nayarux colerasipxäna payllañataki. Uka kutix wali jach'a jach'a tukusaw jikxatasiyäta kunatix nayrïr kutiw jupanakan qullqi munañanakapamp mä jach'a ch'axwäwin atipt'ataw wali suma jikxatasiyäta. Jan q'omachatätap laykojja, pulganakajj jan kuna jan walt'ayataw uta manqhan apnaqapjjäna. Arumanakax kunkajaruw ch'akhupxirïtu ukat tiajax sapa jayp'uw aceite de oliva ukamp jawq'japxitäna, ukhamat pulgas ukanakax wilax jan chuchuñaapataki. Alwax kunkajax pintatjam uñtatäxänwa. Nayajj tiajarjamarakiw laq'onakajj utjarakïna, janiw p'eqe jariqañ yatipkayätti. Maysa toqetjja, tiajajj ñik'utajaruw k'uchuyasirina ukat umampi ukat azúcaramp grasasaw ñik'utaj ch'alljttayasirina, ukhamat suma estiloniñapataki.

Maysa toqetjja, yateqer masinakajajj q'omäpjjapunirinwa. Janiw jupanakat juk'amp pisin jakasirinakas nayat sipansa q'añuchatäpkänti. Yatichirix marginación ukan irnaqawiparux yanapt'arakiwa, taqinit qhipa escritorio ukar jayarst'ayasa. Cuerpojajj jan qhanañchañjam q'añuchatäjjanwa. Maran mä kutiw jawir jariqapxitäna, Ferragosto fiesta urunxa, ukax markanx juk'amp wakiskiriwa. Mä kutix mamajat lup'iskayäta ukhax niya paqallq maraniyätwa, brasero ukan t'amt'ir laq'aparuw jaquntawayta. Kupi amparaj phichhantawayta ukat tiajax janiw qullirir irpkituti, jan ukasti sapa uruw qulla quranakampi qullapxitäna. Nayax pä burbujas ukaninwa pä paloma laq'unakar uñtasita, nayax usuchjataw arnaqasirita ukampis jupax janipuniw sarnaqkänti. Nayax ch'uqimp ch'uñump ch'uñuntatäkaspas ukhamaw uñnaqt'ayäta.

Mä pä phaxsitz mä milagro tuqiw waliptawayta ukat jichhakamas uka chimpunakax utjitu. Yatiqañ utankkasax mä domingox balconankäyät ukhax mä jisk'a imill wawaw saraqaskäna, jupax Vincenzina kullakax catecismo tuqit yatichäwipar jupamp sarañ muntati sasaw jiskt'itu. Janiw kunas ukax uk yatkayätti kunatix tiajax wali wakiskir fiestanakan misarukiw irpapxitäna, janiw iglesiar sarañax kun sañs muni ukx amuyirikti. Buemi tatax mä sacerdotew utajan nayraqatapan jakasina, ukampis juk'a kutikiw jupamp jikista ukat jan munkasaw uñch'ukiyäta. Tiajajj ad nauseam sasaw mayamp sitäna: "Jupampi parlt'äta ukhajja, uka sacerdotejj lajramaruw khuchhuqani" sasa. Ukampis catecismo tuqit yatichäwinak katuqañatakix permiso mayiwayta ukat jan suyt'ataw permiso katuqta. Uka cheqanjja, jank'akiw jan kuna llakini jikkjatasiyäta. Uka tawaqux mä folleto ukat mä periodico churitu. Jesusat ist'asajj wal kusisiyäta, mä urojja, Nayrir Comunion lurañatakejj wakicht'apjjetaniwa sasaw sitäna. Utan uka tuqit parlt'awayta ukat wali jisk'ätwa sasaw sapxitäna. Nayax k'arisisaw jaysta, uka tamankir taqpach imill wawanakax uk lurapxaspänwa. Chiqans jupanakax nayratpach chiqanchatäxapxänwa, ukampis tawaqump nayamp mä amtar purisaw qhiparapxta ukat San Nicola tatakurampiw kuna urus utjani uk amtapxta: Corpus Christi uru.

Janq'u isimp jan walt'awix uñstawayiwa, ukampis mayniw tia-rux monjanakax alquilasipxatap yatiyäna. Wali suyt'at urux purinxänwa: alwax iglesian ayunañaruw nayamp chik saräna. Jupax mayni imillanakax ukankapkas pas ukhamaw amuyasäna, kunatix janiw kunapachas catecismo señorampi jikisiñ amtkänti. Sapak'itaj amuyasajja, akham sasaw jisk'achäna: "K'arisiri, jan wali jaqe" sasa. Yatichirijax uka alwax yaqha jaqinakampiw misankarakäna. Ukankäna uka yaqhep warminakajj samarañapatakiw yanapt'apjjäna. Sacerdotejj purintäna ukat amparat katthapisin sacristía ukar confesión lurañatakejj irpapjjetäna. Jupajj wali suma arunakwa yatiyäna, uka arunakjja janiw nayrajj ist'kayätti. Nayax Alaxpachar avionat sarkas pas ukhamaw amuyasiyäta ukat naya pachpaw akham sista: "Janiw chiqäkiti sacerdotenakax laxranak khuchhuqapxi, jan ukasti mä jisk'a imill wawan t'aqhisiñap amuyañ yatipxi". Nayati atiristjja, kusionaw jamp'att'asirita ukat jamp'att'asirita.

Jupax phisqa Hail Marys penitencia ukham sañapatakiw lurawayitu ukat nayax asientojaruw kutt'awaytxa. Tiajaja jank'akiw jiskt'itu kuntix nayax tatakurarux ukham jaya pacha qhiparawayta sasin sista, ukat nayax akham sasaw sista: - Tawaqux confesión ukax jamasatw yatichawayitu -. - Jisa, ukampisa nayriri kutiwa yatiyañama - arpixa insistiwa. Janiw kunatsa. Misa, Comunion ukat mistuñ thakinx tiyujan amparap jamp'att'añajatakiw wayt'apxitu ukat akham sapxituwa: "Askiw bendicipxita". Nayax achachilajampiw qalltawayta, sapa kutiw pachpa arunak arsu, ukatx taqpach wila masinakaruw muyuntawayta. Gaetana tiajax mä qillqat churitu. Manq'at awtjatäyätwa, ukampis janiw khitis manq'a churkitänti. Jilapachax mä kutix ceremonia ukax tukusxän ukhax bar ukar galletanakamp granita apsuñatakix sarañ yatipxirina, ukampis jupanakax qullqi imañ mania ukamp atipjataw uñjasipxäna: chika urux mä plato pasta manq'apxirita ukatx tardex fotógrafo ukar sarapxta kunatix wila masinakax mamajan fotop apayanipxañapatakiw iwxt'apxäna.

Payir clase tukuyawayjjayätwa ukat wali jisk'a notanakampiw pasawayta. Uka maranjja, verano pachaw pampan qheparapjjañajäna. Nayax uñch'ukiwaytwa: - Domingo urunakax misaruw sarañaja ukat sapakiw achachilajar visitt'añaja -. Jupax wali suma jaqiwa, asma usumpiw t'aqhisitayna. Phuchapax juparux janiw yäqkänti, mä chiqanx jan yäqatapata, mä chiqanx chachapan condicionatapata, jupax sapa kutiw vecinos, familiares ukat suegros ukanakamp colerasirina.

Nayax t'axsuñanak jariqañatakiw apta ukat Michelillot jamasat tiajaruw apta jan ukhamäkaspä ukhax jan walt'awinakaw utjaspa. Jupax janiw awkiparus munasiñ jikxatkänti: mä urux mä chikat kullakapaw Castrangia markar jutäna, jiwatapat yatiyañataki. Ukat akham sarakinwa: "Jan sarkäta ukhajja, asnuruw ch'ajjwäma" sasa.

Kunawsatix ayllun mä fiestax utjkän ukhax banda musical ukankirinakarux "pezzo duro" ukx churapxirina, mä helado ukham sutinchata kunatix ukax mä consistencia particular ukhamawa. Michele tio, janipuniw qhanäkänti kunatix jupax janiw gustkänti jan ukax kunatix jupax mä jan uñt'at gesto de generosidad ukar irpata, pasañ uñjasax jawsanitu: "Concettina, jutam helado apsuña". Ukat ukhamatwa, uka juk'a tiemponjja, kuna askinaksa kusist'añatakejj tiempo apst'asiyäta.

Mä qawqha pachaw Baceno markankir Cosentino doctorax mä detalle amtayitu, ukax amuyujan chhaqhata. Uka bandax markan callinakapan thuqt'askäna ukhax wawanakax desfile ukar mantañatakiw ch'amachasipxäna. Ukampis jupanakan ukankatap chiqapar uñjañatakix mä miembror "uñt'añax" wakisinwa. Uk uñacht'ayañatakejja, chalecopan bolsilloparuw amparapamp uchasina. Ukhamatwa Michele tiyujar arkta, Gianni Cosentino, primaria yatichirin wawapa ukat jan awkini, pandilla p'iqinchirin bolsilluparuw amparap katxarutayna.

Ch'axwäw taypinx yaqhip bombanakax Novara markanx jaquqaniñ qalltapxäna. Taqinipuniw t'ijtxapxäna ukatx yaqhip uñt'atanakaw nanakamp chika Castrangia markar imantasipxäna. Nayatakix mä fiesta ukhamänwa kunatix compaña ukankaspänwa. Sapa kutiw metrallanakan silbato ist'asirita. Ukhamarakiw uka llaki yatiyäwix purinitayna, Orlando markan pastelería ukan dueñopan yuqapax mä bomba ukamp ch'iyjataw uñjasiwayi. Domodossola markankir taykax pusi kuti usurixänwa, Rosa ukat Antonietta jupanakamp sapakiw qhiparapxäna. Tatajarojj Sicilia markaruw kutt'anipjjäna, ukhamat Bersagliere sat jaqëñapataki. Mä qawqha phaxsit sarxatapatxa, mamapax Emma sat jisk'a imill wawar yuritap yatina ukat jupax utaparuw kutt'añax wakisispa kunatix pusi wawanakampiw qhispiyatäñap suyt'ata.

Ukampirus llakisiñawa, kunapachatix Domodossola markar purinkäna ukhax mä k'allk'u muspharkañ jikxatäna: Emmax 12 urunak saraqataruw jan jakxänti. Pä uru qhepatjja, nayraqatar kutt'añapänwa. Mä qawqha phaxsitx - 8 uru sata qallta phaxsitx jan yatiñan ukhamarak jan chiqapar sarnaqañ pachawa - jupax pallapallanakat qhispiñ atipxatayna ukatx Novara markaruw kutt'awayxatayna, ch'axwäw tukusiñap suyt'añataki, taykapar mayachasiñataki. Jupax mä jisk'a zapato lurañ tienda jist'aratayna. Sapa uruw jupar uñjir saririta. Phinq'asir ukampis marajarjam wali yatiñani, tatajajj mä jaqichat warmimpiw ikiñani, ukampis pallapalla chachampiw ikiñani

sasaw amuyayäta. Mä urux Piazza Bertolami qullu patat taquillanak mantawaytwa. Jutir tiendankir jajejj tatapampiw parlt'askäna. Nayax índice ukat chika dedonakampiw mamajar sallqjasir awkijan nayranakap apsuñatak uñacht'ayayäta. Vecinox jark'antañ atipjawayitu, tatajax jachaqt'asisaw "Juma pachpat amuyt'am" sasaw säna. '44 maranx mä ch'iyar ñik'ut yuqall wawaw yuritayna, jupar uñtasit k'uchi ñik'utani...

Badiavecchia markanx awkipan achachilapax purakapan cáncer usumpiw usuntäna. Jupar uñjir sarañatakejj tiajatwa permiso katoqayäta. Sapa kutiw Castrangia markat saraqasin jawir thiyän sarnaqirita. Jupat amtastwa ikiñanxa, sumankañan jikxatasisa. Jach'a mamajajj uka tiendampiw wali ch'am tukusina, ukat juk'a tiempokiw uka tiendatak apst'asirina. Jupax mä olivo ramampiw amparapar uchatayna ch'uspanakar jaqunukuñataki, ukampis jupax juk'amp jan waliruw puritayna ukat janiw ch'amanixänti ukat nayax jupat arknaqawayta. 2 uru noviembre phaxsit 1944 maranx 66 maraniw Alaxpachar avionat saratayna. Tatajajj Sicilia markankaskakinwa. Ukat tiyunakapajj amay imañ utar sarapjjarakinwa.

Sapa kutiw mamajat mä qawqha cartanak katoqirita. '45 maranx tatajax Domodossola markaruw kutt'awayxäna ukatx '46 maranx Giuseppe jilajaw yuritayna.

Pusi t'aqa - Aceite, telaraña ukat jan wali nayra

Uraqpachanwa ch'axwäwix utjäna, parl'tasiñax ch'amakixänwa, ukat janiw mamajat ist'apxirikti. Suertenixa, tatajax Sicilia markaruw Cuerpo de Bersaglieri ukan kutt'ayatäna ukatx mä qawqha urunak qhispiyasiñax utjkän ukhax nayar visitt'iriw jutäna. Ch'axwäwi utjatapatxa walja jaqinakaw pampanakan utjäna. Jilapart jaqinakax tunka phisqhan urunak qhiparapxirina, ukampirus ukatx markax bombardeo ukamp jan walt'ayataw uñjasiwayi ukat jupanakax marpachaw pampan qhiparañ munapxäna.

Sapa kutiw uka jaqenakamp imantasirita. Pusi wawani mä familiaw utjäna, manq'a jan utjkchinsa, suma chuymanipjjapunirinwa. Tiyunakajan munañap uñjta, jupanakax walja waña higonakanipxänwa, janiw khitirus churapkänti: mä suma ampar aptasin jamasat jupanakar apanta. Desayunañatak churapkitäna uka habas ukanakat mä qhawqhanak jupanakatakiw imayäta. Nayraqata ch'ama t'ant'a: mä rebanada ukaxa tiajaxa bolsillojar uchatayna janira yatiqaña utaru sarkasa nayaxa uka wawanakampiwa jaljapxirita ukatxa turkakipt'asaxa mä juk'a papela qillqañataki churapxitu, columpio ukana anatt'ayapxitu ukatxa maynixa anatañanaka, sillunaka ukatxa muñecanakatak ikiñanak nayaruk ukat jisk'a kullakapar churitu, jilir kullakapax trapo muñecanak lurarakitu.

Awisax jawiraruw saraqayäta, uka jak'ankir warminakax laq'ampiw isinak jariqasir sarapxirina, ukat nayax pä jach'a qalamp katxarut phukhun uma

junt'uchañatak nina nakhantat uñjasax musphataw sayt'asirita. Janipuniw tiajarux uka operacionanak lurir uñjkti. Niya janirakiw jariqasirikänti jan ukax jan khitis utjkipanx jawiraruw saririna, ukhamat jan lik'i ukat wali q'añut isinak uñacht'ayañataki.

Yaqha pachanakax pä jan ukax kimsa uruw utan tejidos lino sat lino qalanakar ch'allt'ir warminakar uñjirita. Ukat q'añuchasisaw q'añu inti taypin wañt'ayapjjerina, ukhamat janq'o tukuñapkama. Tiajax utar jawsapuniritwa ukampis janis ist'kaspä ukhamaw tukuwayta. Ch'axwäwi pachanxa, phuchhapax Turin markat mä jisk'a imill wawamp kutt'anxarakina. Salvatore sat padrastropar respetapjjatapatija, mä reinarjamaw uñjapjjäna. Uka pachanx ayllun qhiparapxäna ukat uka pachatakix tiax q'aphini jabon, lino toallas, secadora de platos, mantel ukat servilletas ukanakaw apsutäna, ukhamat suma impresion lurañataki. Ukhamakipansti mä uywatarjam uñjapxitäna, kuna lurañanaksa t'ijt'añajataki ukat phujut uma apsuñatakis khitapxitäna, kunattix mä invitado khitañax mä p'inqachañapuninwa.

Navidad urux purinxänwa ukatx anqax markan costumbreparjamax alwax noviaruw mä suma regalo Jesusan wawapat phuchhapar churapxäna: mä suma conjunto de ollas ukat platillos mä muñecataki. Jupatakejj kuisitaw jikkjastata, ukampis uka pachparakiw colerasiñajj utjäna, kunattejj uka jan walinakajj janipuniw nayatak paskänti. Nayajj juk'amp jan ch'amanitwa. Uvas utjarakinwa ukampis ay manq'añax walikiskänwa: vinotakix ch'allt'añaw wakisina. Vecinonakat lunthatat jaqirukiw manq'asma. Avellanas apthapixirina ukampis aljañataki. Mä qawqhanak jamasat manq'ayäta, kunjamtï quqanak taypinkir ardillanakjama. Tiyunakajax Navidad ukat Semana Santa urunakan galleta lurañatakik leche alasipxirina ukat nayax mä cucharaditampiw t'amt'ayaskäna. Tiajax juk'akiw nayatakix yuqall wawanakar qhatiyat wakicht'apxiritu. Nayax sapa kutiw suyt'irita jupax nayatakix phayañapa: - Mä chiqar jaytañani ukhamat kunapachatix mä juk'a utjkistu ukat yuqall wawax pasawayxi ukhax (jupax Messina markankir waynawa, jupax pampanak muyuntawayi, laq'unak apthapisinx

fresco ukhamaw pasawayi) jiwasax jupanakar aljaña ukat qullqi jikxataña -. Pã phaxsiw laq'unak apthapisinx aljatayna.

Uka laq'unak alasir Mesina markankirinakajj amparanakapan mä chiwchinïppachänwa. Higos ukanakax umañaw wakisïna, mä qawqhanikiw manq'asispa, mayninakax inti jalsun wañt'ayañatakiw jaytapxirïna, juyphi pachatakix aljañataki jan ukax imañataki. Octubre phaxsinx jayp'urux suma castañas ukanakaw lurasirïna. Kuna q'ala ch'iyjatanakajj qheparäna ukhajja, tiojajj jisk'a cuartoruw mesa patjjar jaytirïna (janiw plato patjjar jaytkänti jan ukasti lamparat ch'allijtayayt aceitempi grasat esteraruw jaytirïna) ukat alwajj jayp'uruw sartasirïna pusi irnaqäwir sarañataki, jupax sartayawayitu ukat castañanak churitu ukat akham sasaw sitäna: "Desayuno lurapxtaxa". Manq'at awtjataw ist'ayäta ukat manq'antayäta, ukampis aceiter uñtataw muxsäna ukat jan jark'ataw purakax usuyayäta. Tiyuxa jach'añchasïna: - Nayaxa sobrinajaruwa munastxa, kunapachatixa wali jayp'üki ukhaxa castañas wakicht'arakta -. Chiqansa tiojax uñisiñaw nayranakapan utjäna. Awisax q'illu, nina wila ukhamaw colerasïna: jisk'a ukhamäkchisa, uka nayranakaw ajanuparux mantapxirïna. Jupanakajj jisk'a ukat manqhankir jisk'a p'iyanakar uñtataw uñisiñajj mistunïna. Ukañkamasti, disentería ukat gusanos ukanakaw atipjapxäna. Sapa kutiw tiajax mä cucharadita aceite churitu. Ukax laq'unakaruw jayarst'ayi, jupax iyawsayañatakiw arsüna... ukatx "prichentu" ukampiw qalltawayi: - Mazzai un vermu gruossu quennu à pagana, ùa u mazzu chi sugnu taqpach cristiano. Jan ukax lunes urux ist'apxtawa, jan ukax martes urunx ist'apxtawa, jan ukax miércoles urux ist'apxtawa, jan ukax jueves urux ist'apxtawa, jan ukax Vinardì urux ist'apxtawa, jan ukax sábado urunx ist'apxtawa, matteia du jurnu de Pascua u Viermu sturdudu a tierra casca.-

(Nayax mä lik'i laq'uruw jawayawayta, kunapachatix pagano ukhamäkayäta ukhax jichhax cristianjamaw jwayarakta. Lunes Santo, Martes Santo, Miércoles Santo, Jueves Santo, Viernes Santo, Sábado Santo, Semana Santa alwa uka musphart'at laq'ux uraqiruw jaquqani).

Kunjamsa qhespiyäta uk janiw yatkti.

Akax mä paréntesis jist'aratawa.

Walja maranakaw pasawayjjäna ukat purakajajj usutänwa. Mä cuarto jach'a maquinanakampi radiografía lurañatakiw sarayäta. Jupanakax mä janq'u pap churapxitu, kuna ulceranakas utjiti janicha uk yatiñataki. Ukampis janiw kunas uñjaskänti, ukajj wali llakkañawa. Radiólogox gastritis sat usuw sasaw säna, ukat mä qhawqha paliativos sat qullanak churitu, ukhamat jan sinti usuchjasiñataki. Ukat mä cuchara umax janiw purakajar purt'irjamäkänti. Niya phisqa tunka maraniyätwa. Paolo, Piacenza markankir Armando chachan amigopawa, jupajj mä especialistaruw irpañ amtawayitu. Jupax Dr. Mazzeo ukar jutarakina. Instrumento de gastroscopia ukax janiw kunkat juk'ampi mantañjamäkänti. Doctorajj akham sänwa: "Janiw kunjamsa aka warmir qhespiyañ yatkti, pilorojj jist'antatawa" sasa. Taqi jaqinakax gastroscopia lurapkäna ukanakax kayunakapamp chikaw uka cuartot mistupxäna. Nayax mä camilla ukan IV. Doctorajj pä phajjsiw mä ch'amani qolla churäna. Kunapachat'i kutt'ankta ukhajja, instrumentojj wali janiw paskänti. Yaqha juk'amp ch'aman qullañ kimsa phaxsi.

Nayrür kuti visitt'asajja, phisqa phajjsitwa uka instrumentojj piloro sat cheqar p'akjañ qalltäna. "Khuyapayawi!" sasaw Mazzeo sat doctorax säna. Mä kutix tubo apsutäxän ukhax walja jiskt'äwinakaw jiskt'itu, congénito jan ukax causata uk amuyañataki. Nayax jachañ qalltawayta: "Inas Zizix sapa kutiw laq'unakatak churaskitu uka aceite ukhamächina". Doctorax amparanakap ñik'utapar uchatayna: "¿Aceite? Ukat jumax wali jakasktati!". Uka qollqemp sarantaskasajja, awisajj gastroscopia lurapjjayätwa.

Mazzeo doctorar yuspajarañaw jakäwij qhispiyawayitu, jichhax walja maranak qhipatx mä juk'a jark'aqasiñ qullanakampikiw manq'añanak kusist'añax utjitu.

Kunapachatī maynix balconat jawsäna ukhaxa, tiapax p'iqip muyuntayaskakiwa. Ukatxa, ch'usa purakapan mä jisk'a vaso ferroquina umañapatakiw iwxt'apxäna. Jupax chachaparuw alañapatak amuyt'ayäna ukat alwax mä vaso churarakituwa.

Ukatjja, k'ari yatichäwinakaw uka utan apnaqarakina. Tiypax sapa kutiw vino umatapatx p'iqi usump usuntat uñjasina, ukampis jupan arsutaparjamax ukax maynin jan wali nayrapawa. Warmixa jark'aqañapänwa: mä plato umampi aptasa, mä juk'a ch'uñumpi, mä gota aceitempi warantatayna ukatxa p'iqi usuta prichentu ukampiw qalltatayna: - Oglu biridittu, oglu santissimu, aka utaru jutapxam aka alisnukupxam morocchiu, oglu biriditto, mistum ukat aka mammucca alisnukupxam... (Bendito aceite, wali qullan aceite, aka utar mantam ukat aka ñanqha nayra, bendito aceite, ch'amanchasim ukat aka saxra alisnukum...).

Aka slick bendito aceite ukax jilxattawayiwa, jupanakan iyawsäwiparjama, jan wali nayra. Mä juk'a pachatxa, umax pusi k'uchunakaruw ch'allt'ata ukat p'iqi usupax chhaqtawayxänwa.

Heridanak qullañatakix telarañanakax aceitempiw mayachthapipxirina, ukat mä jisk'a aychampiw caldo lurapxirina. ¡Uka ajjsarkañ mistutajj janiw pantjasirikänti sasaw sapjjäna! Alwax mä vaso uma magnesia ukamp churapxitu. Mä qhawqha tiempotjja, taqe kunas khathatt'asisaw thayaru mistuñajäna, ukhamat qhespiyasiñataki. Kunawsatix waliptawaykta ukhax mä warmiruw khitapxitu, jupax magia lurarakinwa: jupax p'iqit kayukamaw mä q'ipimpi tuputäna ukatx horizontal amparanakajax pachpampiw tuputäna. Mä chimpu chhaqkchijnja, uka maratakiw jiwañar jark'äna.

Jupanakan amuyuparjamas tiyunakax Diosar, Santonakar, Madonnaruw iyawsapxäna. Sapa maraw 8 uru sata qallta phaxsitz Tindari uksar kayuk sarapxäna, uka santuario ukax Madonna Negra ukar katuyatänwa, ukax

niya pusi tunk kilómetros ukch'a markat jayankiwa. Niya phisqa maranikayäta ukhatpachaw uka penitencia lurañajäna.

Santuario de Tindari ukar peregrinaciones ukanx mä uruw tiax cappini (zapatillas) ukanakax trapo ukanakat luratayna. Tiojajj horasaparuw uywa katur saräna ukat mä jan ukajj pä sallqa conejonak manq'a phayt'añatakejj utar apanina. Suma amuyt'ayasiñatakixa, tiajaxe berenjenas relenas wakicht'arakitaynawa. Jupax espejot uñkatasinx mä telampiw ajanupar q'umachasina. Uka pachanx "Kawkhans zazà, suma uñnaqt'aniñax" uka q'uchux moda ukaninwa ukatx nayax "zizi" sañ costumbre ukar puriwayta.

Niya tunka mayan jayp'uruw Tindari markar sarapxta, alwa puriñkama. Qarita ukat qarjataw fragilidad ukat qarjata, walja kutiw mä juk'a muxsa uma mayiwayta, ukampis janiw taqpach qarjata jaqinakjam puestonakat alasipkiti: iglesia jak'an utjki uka sapa phuch'uruw filaruw sayt'asipxäna, kawkhantix junt'u umax mistuni ukax janiw junt'u pachar samarañapatak yanapt'känti. Sarnaqäwiparjamaxa, garbanzos, habas anchos ukat habas cannellini ukanakaw alasipxäna, ukatx misaruw sarapxäna, Madinuzza ukar mayipxäna ukat mistuñ thakinx ayllunkir masinakapampix ukat awkijan wila masinakajampiw jikisipxäna. Chika urux muyuntat olivo quqanak manqhan manq'asir sarapxta. Mä p'inqaw nayax wali qarjataw jikxatasiyäta, uka urux chiqans sapa kutiw apetitoso manq'anakax utjäna amigonak nayraqatan mä suma impresion lurañataki. Chika urux mä sallqa conejo horno ukan phayata, ukax tiyux jan mayjt'ataw mä pä jayp'u nayrax uywa katuñar saratayna, berenjenas ukat pimientos, uvas ukat galletas utanakan lurat ukanakamp phuqt'ata. Utar kutt'añatakejj amigonakajj mä medio de transporte apt'asipjjäna: auto jan ukajj caballot apt'at carronaka. Nayax uñch'ukiskayätwa, niyaw kayuk kutt'añax renunciawaytxa. Mä tio utjaspa ukhakiw caballot sarañ qullqix utjaspa, jan ukhamäkaspä ukhaxa, wali llakiskañawa.

Phisqa t'aqa - Uka jamach'inaka

Religión tuqit parlkasaxa, niyakejjay tiojajj mä jilat kullakanichinija, domingo de Palmas urun San Giorgio iglesian confesapjjañapänwa ukat parl't'apjjañapänwa. Uka ceremoniay phisqa alwa pacharuw apasina, tatakurax nayraqat taqpach chachanakuw mä capillan confesatayna, ukatx warminakatak confesional uksaruw saratayna.

Kunawsatix tiapan turnopax purinkäna, jupax mä jach'a ch'iyar chal uchatänwa, ukat uka isix rejilla jak'aruw puriyäna, ukhamat juk'amp ch'ukuñataki: manzanilla inhalacionanak apsuñax wakisispa ukhamaw amuyasina. Jupax arsusina ukat ukxarusti: - Jichhax turnomawa - sasaw sitäna. Maran confesión lurañ munaskchiyätsa, janiw atipkayätti. Tiajax akham sasaw tuqinuqtäna: "Janiw Tatitut larusiñamakiti, maran mä kutikiw wakisi, jan ukhamäkanixa, janiw anfitriónarux katuqañax wakiskaspati, kunattix nayranakamsa jucharar purismawa" sasa.

Niya llätunk jayp'u pacharuw Santa Misa, comunión ukat jank'ak utar puriñkama. Kunjamti yatiqapkäna ukhama, jan yäqañjam razonanakampi, tiopax juramento lurañ qalltäna ukat jupax nervioso chhuxriñchjataw jikxatasina. Jan qhanañchañjam escenanakaw pasäna: uka urux kunatsa maynix wakischi ukhaxa, janiw thuqhuñ puedipkänti, jan ukhamäkaspä ukhaxa, Tatitur lakapat jaqunukupxaspä. Jan walt'äwit ukham pasaspä ukhajja, uka jarron tapap aptasajj ukar thuqt'asajj umampi azúcaramp wasitatwa uka liquido umañapäna. Semana Santa urunxa, jaqinakaxa arumanakasa uka markana qhiparapxiritayna, jayp'u tuqina monje ukana

yatichäwinakaparu sarañataki. Jueves uruxa colombes ukanakawa wakicht'ata, mä masa de galleta kunaymana uñtatanakampi ch'uñumpi ch'uñuyata umampi t'amt'ayata ukatsti anella, ukaxa mä ingrediente tóxico colorante. Viernes Santo alwax ayuno alwax taqpach iglesianakaruw sarapxta, trigo ch'uxñanakampi k'achacht'ata, ukatx kimsa allchhi laphinakap manq'antapxta (qulla qulla qura wali q'aphini) ukax marpachaw suma jakañ garantizapxirita.

Ch'akkatat Jesusar jan usuchjasiñatakix janiw urux irnaqañax wakiskänti, sawuñax agujax chhuxriñchjaspawa, cuerpomar usuchjañax utjaspa uk uñjasax, ukat juk'ampinaka. Uka urutakixa, kunsä luraskäyät ukhasa, janirakiw jawq'jatäkti, jan ukhamäkaspä ukhaxa, Jesusax jachañapänwa. Tunka mayan pacharuw sábado urunx Misa de Paz y Resurrección ukax utjäna. Taqi wawanakax sacerdoten bendicionap katuqañatakix palomanak apanipxatayna, ukatsti manq'apxarakinwa. Janipuniw uka satisfacción apaqirjamäkti, kunattix Pascua qhipat martes urun escolar sarañatakix pä yuqall wawampiw palomajar qhispiyañajax wakisina. Mä yuqall wawaw yatichirir luqtañajäna. Pascua urux mä jisk'a uwijaw pasta real ukamp lurat alasipxitäna, juk'amp jisk'a uwijax jan sinti gastañataki. Tiojj wali q'añu jaqënwa, ukatwa nina patijar uñstkäna uka sartenat mistur hollín ukamp zapatonakap qhant'ayäna. Tiajax mä irnaqäw tukuyatap yatispa ukat qullqi churapxirina ukhaxa, akham sasaw iwxt'itäna: "Tiyumar jiskt'am qullqi apaniwayiti janicha" sasa.

Jupampi nayampejj niyaw pä jisk'a esclavonakjam yupaychapjañajäna, jupajj yaqha cheqaruw sarjjäna ukat tunka liro churarakina, nayaran phesqa liro churarakina. Qullqix janiw apt'irjamäkti kunatix alcancia ukar sarañaw utjäna. Mä kutejja, lotería anatt'añ munta sasaw tiajar sista. Jupajj atipjañ suyt'asajj iyaw sänwa. Nayankkäna ukajj k'aripuninwa. Chiqans nayax yatiqir masinakajamp chika isthapisinänx jan walt'ayataw jikxatasirita: jupanakax faldas ukanipxi, ukampis tiajax janiw gustkänti ukat nayax phuqhat isimp isthapt'asiñaruw wayt'ata. Taqinipuniw janq'u, marrón jan

ukax ch'uxña qunqurkama algodón calcetines ukanakamp isthapt'asipxirina, nayax naranja ukamp lurat calcetines ukanakamp kusist'añaw wakisina, uka colorax mayninakat sipanx juk'a qullqikiw. Qunqur patat mä banda elástica ukamp yanapt'ataw uchasirita, ukampis juk'amp jan walt'äwix akawa, jan kayunısax tobillokamaw puripxirita. Uka patjjarojj mä jisk'a calcetinwa, puñchunakampi uchasiyäta. Nayax nayratpach marginado ukhamaw jikxatasiyäta ukat isinak laykux yaqhachasiñaw wakisina. Phisqa lirampiw mä juk'amp suma calcetin alań amtayäta, uka calcetines alwaw janır claser mantkasajj uchasiñajäna. Uka tiendax uka urux jist'antatäxänwa. Nayax janiw qullqi apt'asirjam utar kutt'irjamäkti kunatix tiajax jikxataspänwa. Mula pista thiyan mä qala manqhan imantañwa amtayäta. Arumanakax jallux purintäna ukat papelat luratätapatxa, q'al chhaqtawayxäna, kunjamtı qhipür alwax ukanak apsur sarkta ukhax amuyayäta.

Tunka phisqhani uruw pasawayxi ukat tiajax lotería atipt'tati sasaw jiskt'itu. Ukapachas janiw honradökti ukat jısa sasaw sista. Uka qollqejj janipuniw purinkänti. Viernes Santo uruxa, Nuestra Señora de los Dolores ukar jach'añchañataki procesión ukanxa, yatichirimpi jikisisaxa qhanañcht'awinaka mayitayna. Nayajj phenq'asisaw jiwañampıskayäta. Natural ukhamawa, jupax janiw taqi kuns yatkänti, ukatwa tiajat pä kuti jawq'jataw uñjasta, wali uñkatatapanxa. Sapa kutiw escolar taqe chuyma saririta, ukampis janiw sumäkänti. Janiw khitis amuyapkituti ukat nayax sapa kutiw jach'añchapxirıtu iwxt'awinakampi, ukhamax mamajax samarataw jikxatasiyäta, sapa kutiw yatxatañatak lurapxirıtu. Nayax pusiniw walikıskäyäta, mä urux machat tiyux markat mä juk'a tripe apt'ataw kutt'anxäna ukat uywax mä t'aqa manq'añatakiw aptäna. Pallapallanakan jaytat mosqueete apt'asisaw uka pampan jıwayäna. Ukajj nayatakejj wali llakiskañänwa.

Tripuña pachanxa, vecinos ukan yapu pampan jaytat trigo, cebada granos apthapiñar sarawayta, mä bolsa ukar uchasax jawir thiyan Tindara kullakax molinoparuw apta. Ukatxa jak'u Novara markaruw mamajan primopar apta,

jupax pä jisk'a wawani viuda ukhamätapatxa, alwax quqanak apthapir saratayna ukat horno nakhantayatayna khitinakatix jak'u apanipki ukanakatakix t'ant'a wakicht'añataki, mä juk'a qullqi jikxatañataki ukat mä jisk'a t'ant'a wawanakataki.

Septiembre phaxsinxa, higonakax puqurxäna ukhaxa, quqanakar makatasaw suma frutanak apthapiyäta, ukat ramanakat mä ganchompi warkt'at caña canastanakaruw uchayäta. Uka higonakax khuchhurata ukat inti jalsun wañt'ayañatakiw mä canopy ukar jaytapxirina. Mä qawqha urunak qhipatxa wañt'xapxänwa. Jach'a canastanakan ayrunatanakax juyphi pachan manq'asipxirina. Uka suma pachanakanxa, Mama Maria, mä vecino pampata, waña higo wakichiri jutatayna. Sapa kutiw jupar visitt'ir saririta. Jupax walja wawanakan taykapänwa. Jupanakat maynärejj Carmelo satänwa, jupajj epiléptico sat usunitaynawa. Awisax janiw jikxatasxänti. Llakit taykax jupar thaqhiriw saräna ukat nayax niyaw kusist'asax jupamp chik sarawayta.

Kunawsatix phisqhär yatiqirikayäta ukhax yatichirix awk taykajar yatiyapxañajatakiw mayipxitu, jupax cine ukar irpaxxitaniw "El pequeño alpino" película uñtañataki. Tiyunaka: —Janiwa uka q'añu uñjiri sarapktati. Uka uñkatasinkir sacerdoten sobrinopajj akham sasaw ist'äna: "Juparuw khitañama, nayajj janirakiw uñjkti" sasa. Ukatxa jupanakax chuym ch'allxtayasipxäna ukat nayax sarañ atipxta.

Mä paquete taykat muxsa achunak apt'ataw purinina. Mä qhawqhanak escuelaruw apaniyäta. Uka tiempojj mach'a tiempopuninwa ukat muxsa manq'anakas pist'arakinwa. Yatichirijan kullakajax pusi maraniruw yatichäna, nayax phisqhär yatiqirikayäta ukhaxa. Jupax nayat sipan juk'amp pisin jakasir jisk'a imill wawatakiw muxsa achunak mayitayna, jupax usutanwa ukat nayax taqpach jupatakiw jaytawayta.

1945 maranwa tatajajj Domodossola markar kutt'jjäna. Abril phaxsin 1946 maran wasitat uñjta ukat jupamp chikaw mamajax mä wawar suyt'askäna.

Niya tunka uruw awk taykajampix kuisita sarnaqapxirita. Sapa kutiw achachilanakajaru ukat tiyunakajar visitt'ir saririta, ukatwa kunjamti munkta ukhamarjam manq'asirita ukat aljir awichajat walja gaseosanak umarakirita. Qhepatija, mamajaj Italia markan alay toqer irpañ munäna, ukampis tiajaj k'arisiri ukat jupatakikiw kuns munirina, ukatwa nayar jaytañapatak amuyt'ayäna. Phisqa gradonkaskäyätwa, jan ch'amanitaj uñjasajj ch'amachasipuniritwa. Exámen urunakanx jisk'a jilapan yurüwipat yatiyäwix purintäna. Q'al kuisita, ukampis llakit uka pachparakiw kuisiñampi ukat llakimp jachawayta. Inas ukat uka yatichirix examenanakan jan lakaj jist'araskayäta ukhasa jach'añcht'chitäna. Uka marax ayllunx mä sección de colegio secundario ukham utt'ayapxäna ukatx niya taqpach yatiqir masinakajaw ukar mantañatakix examenes de entrada ukar wakicht'asipxäna. Nayatakix janiw kuna ch'amas utjkänti: tiyunakajax lechuzanakakiw uka kasta yatiqañ utar sarapxi sasaw amuyapxäna. Chiqansa, mä kutix colegio tukuyasax Mesina markaruw maestría ukar sarapxañapäna. Awk taykajax pankanakatak qullqi apayaniñ amtapxañapänwa, janiw kuna gastos lurapkaspänti. Yatjjatañ munataj laykojj jachaskaktwa. Ukatxa, pä mara curso profesional ukar qillqantañatakiw sapxitäna, mä juk'a yatiqañ utan medio ukan wali jan wali yatiqañax pä maraw utjäna. Ukarux juk'amp pisin jakasirinakaw sarapxirina, kunayman tuqitwa nayax katuqta. Ukat nayraqatar qhipäxar sarnaqasax alwa ukat jayp'unakaw uka yatichäwir sarayäta. Yatiqañ utax mayj mayjänwa: juk'amp ch'axwañ chachanakax matemáticas yatichir director ukarux amparanakap luqtapxäna, italiano ukat francés yatichirinakarux t'unjapxarakinwa. Uta lurañanakax imill wawanakarux yatichatäna, yapuchañ yatiñanakax chachanakaruw yatichatäna. Chiqansa, janiw kuns yatiqapkti. Nayan gananciajax wali askiwa phinq'asirita ukat yatiqañ tuqit wali umamp pharjata.

Janir yatiqañ mara tukuykipanx yatichirinakax mä teatro benéfico ukar wakicht'apxitu. Callenkir urchinjam isthapt'ataw uñstañajäna. Ukanx tiyupan gorrapaw utjäna, shorts ukax janiw utjkänti. Tiajar sista ukhajja, akham

sasaw jach'at arsüna: "Jumajj bononak uchañatakejj loqhe jaqëtawa" sasa. Janiw chuyma ch'allxtkti: Peluquero warmi Liezza sat warmiruw yuqapan pantalonap mayt'asiñatak sarawayta. Ukatwa uñacht'äwix utjkän uka jayp'ux callinkir urcho ukham isthapita, walja ch'allxtawinakamp ukhamarak tiyunakajan jan ch'amanitapamp chika, jupanakax uka tantachäwitakix tantachasirinakan ukankapxarakinwa.

Ukampirus llakisiñawa, uka pä maras pasawayxänwa ukatx wiñayatakiw yatiqañ tukuyta, nayrat sipans jan yatiñan qhiparawayta sasaw amuyayäta.

Suxta t'aqa - Nayax pampachapxita (Warawaranakana qhanapa) .

Tunka payan maraniyätwa, mamajax agosto phaxsin tatajampi ukat jisk'a jilajampiw visitt'ir jutäna, jupanakarux nayrür kutiw uñjta. Jisk'a ajanupar uñjasax kusionaw jikxatasiyäta ukat uka urux jakäwijan wali suma urunakat maynirjamaw amtastxa. Awk taykajajj escuelar kutt'añatakejj jupanakamp chik irpañ amtapjjäna, ukampis tiajajj tunka kutiw uka amtat jark'aqäna: uka trabajo sum yateqañ suyt'asajj sawuñ yatiriruw khitäna. Ukat ukhamarakiw pasäna, jan munañajataki. Awk taykajax sarxapxänwa ukat nayax Sicilia markanx mä idiota ukhamaw qhiparawayta. Ukhat aksarojj janiw sumankjjayätti, jamasatwa jachirita. Chiqansa, awk taykajax janiw jupanakjam munasipkaspäti, mä imill wawar uñtataw uywapxitu sasaw tiyunakajax sapxirina (chiqpachansa mä phuchax nayat sipansa wali llakitaw uñjasispäna). Mä urux tiajax markan wali suma sawuñ yatiriruw saräna, ukanx mamajax uka irnaqäw yatiqarakinwa, nayar contratapxitati sasaw jiskt'äna. Isi lurañ yatirix akham sasaw jaysäna, nayax llätunk imill wawanitwa, janiw jilxattañjamäkiti. Qhipürux tiapax mä qawqha yuqall wawanakar apanitayna jupar iyawsayañataki ukat jupax akham sänwa: - Mä phaxsit kutt'anim, inas mä yatiqañ utan Turín markar sarxchispa ukat mä chiqax sobrinamatakix inaki qhiparaski -. Tiempompejja, mä phajjsitjja, tiajajj laboratorioruw khitäna. Uka tawaqux janiw mä metro chikatat juk'amp jach'äkänti, jupax akham sasaw katuqt'itu: "Walikiwa, jumat khuyapt'ayasiñ

laykuw irpaxäma, nayax amuyta, pampan qhiparañat sipansa nayar jutañ munasmati” sasa tia-mampi” sasa. Ukham amuyt’asajj janiw taqe pantjaskänti. Qhepürojj llätunka horasaruw uñstawayta. —Laboratorio q’umachañ qalltañamawa, ukatxa pampa jariqañamawa —sasa. Uka sarnaqäwix nayatakix q’añuchañ qalltäna. Nayax kunjamtï lurirjamäktä ukhamarjamaw q’umachañ qalltawayta. Nayax jisk’a jach’a jaqitwa, tunka payan maraniyätwa, ukampis llätunk uñnaqaniyätwa.

Nayax janiw pampa jariqañ yatkayätti: pampanx qalat luratänwa ukat ayllunxa, kawkhantix tejas ukanakax utjkäna, tiajax janipuniw jariqkänti jan ch’ukuñapataki. Nayax taqi ch’amampiw ch’amachasiyäta, ukampis sawuñ yatirix asnu sasaw sapxitäna kunatix janiw sum jariqasirikti. Niya llätunka jayp’u pacharuw irnaqirinakax purinipxäna ukat machaq amtarux interesañ qalltapxäna (jisk’a imill wawa). Taqinipuniw khuyapt’ayasiñ thayampi uñch’ukipxitäna. Jupanakan arst’äwinakap ist’asajj kunatï jakañan wakiskiriki ukanak jan yatisajj wal muspharta. Sapa kutiw mä qawqha sawuñ irnaqäwinak churapxitu, kunanaktï jan lurañ munkayäta ukanakxa, sapa kutiw jan yatxatañjamätax laykux chuym ch’allxtayasirita. Uka urux mä askiw utjäna: chika urux janiw pampar kutt’añax wakiskänti, utanx amukiw manq’asiyäta, mä servilleta mesaruw ch’allt’ayäta, vaso, uma botella ukat plato ukanakaw uñacht’ayawayta. Mä juk’a arumpixa, mä ch’ama t’ant’a ukat queso manq’añax nayatakix wali askiwa, taqi común jaqinakjamaw mesa wakicht’añax nayatakix wali askiwa. Chika uru manq’añ tukuyasax mä vecinojaruw sarawayta, jupax nayat llätunk mara jilirinwa ukat sawuñ yatirirakinwa. Jupaw nayranakaj jist’arañ yanapt’itu, ingenuidadajataki. Mamapa, mä kullakax elefante kayuni ukat yaqha invalido jupampiw jakasipxäna.

Awisax mä plato sopa manq’añajatakiw invitt’apxitäna. Sawut kullakajj wawanakan isipar cruzat bordañ yanapt’añajatakiw mayina. Mä kutix llakisiñat jan walt’äwin uñjasiwayta ukat chikat tukuyasaw uka irnaqäw jaytawayta. Yaqha kutejja, jan walit uñjasajj braserot laq’a apsusin

escaleranwa phawanta. Jupanakajj akham sapjjäna: “¿Khitis ukan utji? ¿Mä usu katjäti?”. Qhiparusti jupanakax amuyapxituwa ukat pampachapxitu.

Awisax Antoniano orfanato ukan monjanakaparuw makhatirita, ukhamat awki taykanakamp anatt'añataki. Jupanakat mä juk'a envidiasirita, kunattejj urunakanakap sum sarnaqapjjäna. Jupanakax mesax sapa kutiw suma wakicht'at manq'apxirina, ukatx anatapxirina ukat qhiparusti wakicht'at pachanakanx Diosar yupaychañarux mayisisaw katuyasipxäna. Nayax akham amuyta: - Suerte jupanakarux, janiw awk taykapax utjixiti ukampus monjanakampix sum jakasipxi, nayax awk taykanitwa ukampis uka axsarkañ tiyunakamp jakañaruw wayt'ata -. Jan jupanakan yatkasaxa, qhipat aburrido jiskt'äwinak jan utjañapatakix sapa kutiw mä awkin tiapar visitt'ir sarawayta, jupax ayllun jakasina. Ukat awk taykajar mä carta apayaniñatakiw qollq mayt'asta, ukanjja nayar irpapjjañapatakiw achikt'asiyäta.

Sapa maraw noviembre phaxsinx Sant'Ugo feria ukar irpapxitäna ukax Piano Vigna uksanw apasina. Aka chiqanx awki taykanakax mä galpón ukham utt'ayapxäna, ukanx aycha parrilla ukat salchichas ukanakaw wakicht'apxäna ukax mä suma vaso vino ukamp chikt'ataw aljapxäna. Nayatakix mä askiw awkijan wila masinakajampi chikt'atäñataki, suma aycha mallt'añataki ukat mä color gaseosa umañataki, brasero, linternas, laq'at lurat manq'añanaka, litro ukat bumbaelli ukanakan aljañ puestonak uñakipaña.

Qhipürux wasitatw Badia Vecchia markar Sant'Ugo fiestar sarapxta, mä misa, mä jisk'a procesión ukat wasitat achachilanakajan tienda ukar sarapxta jupanakax salchicha, t'ant'a ukat gaseosa ukanakaw churapxitu, akax mä jisk'a botella bola ukamp jist'antat ukan warantatawa ukatsti manqhanxa.

Mä kutix Navidad janir purinkipanx Messina markaruw 3 urunak sarapxta. Mä familiarampiw ikirita. Janiw mä juk'a juparux gustkitänti: tiyunakaparux

qhatun yapuchirit yuqall wawat lunthatasta sasaw säna, ukat distrae. Nayax catecismo tuqin yatiqawaytwa, janiw lunthatasiñamäkiti. Jayp'urux phuchajampiw mä señor chachar sarapxta, jupax estatuanak luratayna. Wajjt'asiriñatakejja, tionakajajj ukanak alañatakejja qollqe churapjjetäna. Castrangia markan grasa ukamp lurat mesapanx mä escena de nacimiento lurañ atipxta. Espárrago ramanakampi ukat mä qawqha algodón copos ukanakampiw mä ch'usawja lurawayta. Jayp'urux pä velas ukanakax aceite ukamp ch'allt'at nogal conchas ukat mä cuerda ukamp luratawa, Jesus wawar jak'anx wali kusisitaw jikxatasiyäta. Michele tiyux uka amtarux wali askit uñjarakituwa, ukat premio churañ munarakitu: "Ntoia, pä ch'uqi ch'uqi ch'uqi ch'uñuyañamawa", ukat tiajax kawkhantix imapkän uka ikiñ manqhar irpañatakiw saräna.

Kunawsatix Novara markan sapak ikiñar sayt'awaykta ukhax Navidad novena ukanx Antonietta vecinajampiw uka servicio ukar sarapxta ukax 5 alwa pacharuw Annunziata iglesian apasäna. Iglesian qhepäjjapanija, sacrista chachajj sillunak mä qollqempiw churäna. Utatpach apanipxta. Kutt'kasajja, Carolina sat ingenierojj t'ajjsuñ yatiriruw visitt'apjjayäta, jupajj wali alwat escaleran manqhan irnaqt'askäna. Uka pachanx jupax nayratpach San Francesco phuch'u utat jach'a litronak uma apsuñatakiw saratayna, lawat lurat tinajar phuqhantañataki. Jupax akham sänwa: "Caùsi, akan suyt'am, qhipa arumax señoranakan galletanakapas qhiparapxiti janicha uk uñjañ munta, ukhamat jumanakax desayunapxañamataki". Niya janirakiw ch'usat kutt'ankänti. Antonietta kullakaruw jutañapatak jawillt'at ukat brasero qhant'ayapxta. Kunawsatix Carolinax jan yaqha manq'añ jikxatkän ukhax cocinaruw sarawayta, mä ch'ama t'ant'a ukat mä vaso "bumbaello" uma apsuñataki. 8 jayp'ukamaw doilies lurañatakix sayt'apxta, ukatx despedida lurapxta: nayax taller ukar sarawayta, Antoniettax mamapar yanapt'añatakiw utapar saräna kunatix jupax sapa phuchhapänwa 8 jilanakampi.

Novara markanx sapakiw mä markachirirjam jikxatasiyäta. Kunawsatix Turi achachilapar tump't'ir sarkta ukhax ventananakap q'umachawayta ukat jupax "mä srea" (mä punta) churitu. Nayax esmalte de uñas alasis sarawayta. Ukat tionakajampi jikisiñaj amuyasajja, uka disolvente apsuñatakiw alasisrita. Nayax talco polvomp'iw mä polvo ukham apnaqta. Ay: mä urux ajanujaruw jaytawayta ukat jan walt'awinakaja, ch'axwawinakaja ukat jisk'achawinakat pasawayta. "¿Kawkitsa uka q'añunakat qullqi apsuwayta?". Ukat nayax akham sasaw sista: "¿Janit jak'ütap uñjka?". Ukañkamasti, vecinonakax yaqha barrieruw sarxapxatayna. Mä urux circo ukar sarañatakiw invitt'apxitäna. "Janiw qullqix utjkituti..." sasaw sista. Jupanakajj nayaruw ukanak mayt'apjjetäna. Tarde urux marinero ukanakax laboratorio ukar sarapxi uñacht'äwimp kusist'añataki: monos trapecio ukan, wawanakax jisk'a caballonakan, elefantenaka, payasos, kunayman jan uñjat yänaka. Laqañchaw 8 lira apsuñajax wakisina.

Mä qawqha urunak qhipatxa, Castrangia markar saraskäyät ukhax San Salvatore markanx mä yatiquañ utan masipan mamaparuw uñt'awayta, mä bolsa phuqt'at ch'uxña achunak yapuchirinakat alasita. Jupax markar kutt'añax wakisispati sasaw jiskt'itu (uka pachan mentalidad ukatw bolsapamp plazar sarañax phinq'asitayna!). Nayax iyaw sista, uka propinampi mä juk'a qullqi jikxatañ amtasä. Ukampis wali llakkañawa, utapar ch'amampi purisajj pusi manímp'iw premio churawayitu. Janiw chuyma apt'asirikti. Fantina markankir mä señojar mä doily aljasaw mä lira ganayäta. Cartón Pinocho sat animalanak lurayäta, kayunaka ukat amparanakas mä cuerdap'iw kuynt'ayasina. Yaqhip wawanakax mä qawqha qullqit alasipxäna. Yaqha amuyt'awi: pisin jakasir wawanakatakisa lentes de sol ukanaka. Nayax barras nayraqatanx transparente color dulces envolturas ukanakaw thaqhaskayäta. Azúcar papelamp'iw marco khuchhuqawayta ukat yaqha centavonak kutt'ayañ atipxta. Pä phaxsitxa 8 lira kutt'ayañ atipxta.

Jach'a tataxa, chuymanixchinsa, phisqa maranitpach asma ukat hernia usump usuntatapatxa, pampan mayjt'ayañ yant'äna, kunatix phuchapax niyas janipuniw jupar tump'tir sarkänti. Jupax pä verano phaxsinx walikiskänwa, kunapachatix phuchhapax Messina markat purinkäna ukhaxa: jupax isinak t'axsusaw utarux p'iqit muytayäna, taqi kunatix maran tantachaskäna ukanak q'umachañataki.

Uñt'asipkta ukhax akham sasaw sitäna: "Tiamax mä p'inqawa, janiw mä pisinkir chuyman jaqirux q'añunakan ukham t'aqhisiyañjamäkiti". Jayp'u tuqiruxa yatiyiri sarawayta, ukampisa tia kullakaxa cuñadaparuxa k'umiwayiwa: - Jupaxa markachiriwa, jupa pachpawa kunsä munki ukxa amuyt'aspa -. Ukat nayax akham sasaw jaysta: "Chiqpachapuniw sasma, q'umachañ uñjta: urinarux ácido ukamp jariqawayta ukat wasitat llihipiwayxi" sasa. Aka pachanx jupax mä ch'allxtawiw churitu kunatix ukanakx janiw arsuñakiti ukat nayax jik'achasiyätwa.

Mä urux achachilajax mä juk'a qullqi churitu ukat mä q'uchuñ libro alawayta, uka tuqitw talleran imill wawanakax parlasipkäna. Mä qawqha pachaw imantañ atipxta, ukampis mä jayp'ux janiw pachax utjkitänti ukat tiyux amuyasinx juramento lurañ qalltäna: - Aka jan wali q'añunaksa, jichhax jan wali jaqiruw tukuwayxtaxa -. Uka arunak ist'asajj janir uk lurkasajj ajanuparuw jaqontayäta. Jupajj kutkatasitaj janiw amuyasjjänti, pantalonajan cinturonap jaqonukusaw wal jawq'jañ qalltäna. Nayax niya tunka kimsani maraniyätwa ukat ukakipkarakiw warmiparux akham säna: - Ist'twa mä señorax norte de Italia uksaruw saraski, sobrinamar ayllun irpaxam ukat jupamp chikaw awki taykapar khitapxam -. Uka pachaxa wali kuisitaw jikxatasiyäta, jawq'jatanakax wali llakitäñapsa armasxayätwa, ukat lup'isaw ch'uxña pampar qunt'asiwayta. Ch'amakax jaltxañ qalltawayxänwa, sasaw amuyayäta, kunatix aruman ch'amakanakapax quqanakan ramanakaparuw mantawayxäna ukat jawir taypit mä juk'a thaya thayaw mistuniäna.

Mä nogal quqaruw qunt'asiyäta ukat qinayanak uñch'ukisaw ikiñar puriwayta. Walpun samkayäta, mä enjambre de colores samkanaka. Mä

llamp'u thayaw ajanujar amparamp luqxtäna. Nayranakaj jist'arawayta ukat muspharkañaw uka chiqarux walpun munasta, uka chiqarux nayratpach uñisiñajawa ukat nayrër kutiw muspharat amuyasta, warawaranakan qhanapampikiw qhant'ata. Nayax aka estado de abandonar sarañ jaytawayta, wasitat samkasta. Mä misterioso fluido ukham kusisiñax jisk'a jaqijaruw mä juk'at juk'at mantantäna. Nayajj janiw muxsa wawakikti. Kayunakajax ch'uxñaruw tukuwayxäna, kunatix jawir thiyän wali ch'uullqhi qalanak patxaruw sarnaqapxäna, ukampis taqpach janchijax, ukat almajas jichhax taqi kunatix muxsa ukat llamp'u chuymanikaspas ukham uñisiñar yatintatäxänwa. Ukampis uka jayp'ux uka jisk'a ikiñax wali sumapuninwa ukat janipuniw mayampsa jikxatkti sasaw arsta. Inas ukat jichhakamas amtaschirista. Mä akatjamat mä amparax amparajaruw samart'äna, Antonia tia ukax purintäna ukat jupan thakiparjamax mä akatjamat sartayawayitu: "Utar sarxañäni. Puripxañäni ukhax tiyuman amparap jamp'att'asaw sapxäta - pampachapxita -". Ukat ukhamarakiw pasäna.

Uka jayp'ux khathatt'asisaw ikiñar sarawayta, uka arumax janiw ikiñjamäkänti ukat uka urux wali suyt'ataw walja horanak sarnaqawayta. Jan amuyasisa ikiñar liwxatasirita ukhaxa, mä akatjamat jawst'atas jan ukax amuyt'asis ch'allxtatäkaspas ukhamaw musphart'asirita, ukatwa sartañajax wakisina ukat llakitäñajawa ukat janiw samart'añas utjkänti. Jilt'ir pachax nayranakaj jist'arataw sarnaqawayta, aruman ch'amakax pirqanakar dibujki uka monstruonakaruw sum uñakipt'ayäta ukat jan kun lurañatakis ch'amanisax jacht'asiraktwa ukat jacharakteraktwa. Ukampis janiw llakit jachañakikänti, jan ukasti yaqha ukhamänwa, janiw amuyañjamäkänti. Qhipürux janiw laboratorio ukar sarkti kunatix cuerpojax mä mapa ukar uñtasitänwa, wali ch'uqt'ataw jikxatasina. Mä semana qhepat kutt'anjjayäta, ukat señalanakajj chhaqtañ qalltäna.

Paqallqu t'aqa - Emilia

Domingo alwax mä qawqha amigonakajampiw orfanato ukar sarapxta: mä monjax Evangelio tuqitx wali sumaw mä qawqha wakiskir chiqañchäwinakamp qhanañcht'apxitu. Uka hora kuisita sarnaqañajj wali kusiskañawa. Mä urux Mesinan obispopax octubre phaxsinw Confirmaciones ukar purini sasaw sapxitu.

- Aka Sacramento munasaxa amparama ayxatam ukhamata arzosacerdote Monseñor Salvatore Abbadessa ukar yatiyañataki - Jan kun lurañsa yatisaxa, axsarañampiwa amparapxa ayxaruwayta. Mä qawqha urunak qhipatxa zizì ukar yatiyta. Jupax phinq'asitaynawa: mä madrina thaqhañaw wakisina. Nayajj carterojj Rina sat tawaqo yatichiri phuchaparuw casarasiñatak parl'tayäta. ¿Kunjamsa jupar jiskt'sna? Qhipürux utaparuw sarapxta ukat jupax iyaw sataynawa. Octubre 9, 1948 maran tardejja, amigonakajampiw Iglesia Mama ukar confesañatak sarapjjta. Qhipürux alwaw madrinajan utapar sarawayta, jupax mä pulsera filigrana jisk'a chuymanakampi tejidos churitu. Kusisiñ qalltawayta. 11 maranikasaw iglesiar sarapjjta. Obispox purintäna ukat Qullan Misa lurañ qalltäna. Uka intervalo ukanx nave central ukanw filasipxta ukatx maynit maynikamaw jupax chiqanchapxitu. Mä kutix Misa tukuyxäna ukhax tiyunakax janiw madrinaparux mä café churapkänti. Jupanakax "commare" sasakiw aruntt'apxäna.

Nayax amtastwa, wawatpach Castrangia markat kutt'anipkta ukhax janir ayllun purinkipanx mä capilla Qhispiyirir katuyataw utjäna. Zizì ukax mä

juk'a sayt'asinwa ukat jach'a arumpiw "ay taykanaka, ay taykanaka..." sasaw säna. Nayajj mä oracionäkaspas ukhamwa amuyayäta. Kunawsatix jil'ir jaqixäyät ukhax amuyasta, jupax uka lantix jiwat mamaparuw jawsatayna, kunatix cementerio ukax capilla ukan mä juk'a patan jikxatasina. Janiw kunapachas cementerio ukar visitt'irikti kunatix zizi ukax janiw Santonakan fiestaparus sarkänti. Nayax yattwa uka pachanx jaqinakax "Fussadello" sutimp uñt'at chiqanw señorita Signorino ukan panqaranakap alasipxäna ukat niyas procesión ukar sarapxäna munat masinakapan sepulturap k'achacht'añataki. Mä kutix zizi: "¿Kunatsa jan mamaman sepulturapar visitt'ir sarktanti?".

Jupajj arrepentisiñajawa sasaw säna. - "Taykanaka - taykanaka" jawsañax inamayakiwa, janitix mä panqaras jupar apaniñ munksta ukhaxa. - Uka arunak ist'asaxa niyaw sarnaqxäna. Fussadello markaruw mä qawqha crisantemonak alañatak sarapxta. Taqi Santunakan urupanx Turi achachilaruw jawsir sarawayta, "taykanakan sepulturapar" irpañataki, nayatakix Rosa awichaja. Jach'a tatajajj jichhakiw uka sepulturar wasitat lurañapatak mayina, kunattejj guerra tiemponja, cementerioru jaquqanir bombakiw t'unjäna.

Yaqha nuwasiwin atipt'atajat jach'añchaskchiyätsa, aruy arumaw awk taykajampix lup'itäna. Laboratorionkkasajj naya pachpaw mayjt'ayasiñatak ch'amachasiyäta. Nayax sawuñx walpun kusisiñ qalltawayta: hombros ukanakatakix wadding wakicht'ayäta, carbón hierro ukarux phust'araktwa. Kunapachat'i hierrojj junt'ünkäna ukhajja, jach'a imill wawanakajj isinak lurañatakiw uka t'aqanak planchapjjerina. Ukajj jan ch'amanñapatakejja, pä cinta taypin sawut pesonak dobladilloruw uchapjjerina. Nayax padrinojat alasir sarawayta, jupax riflenak apnaqañ yänak aljatayna. Ukanakajj pellets satänwa, ukanakjja martillompiw ch'iyjañajäna. Awisax amparanakajas ch'allt'asiritwa... Ukañkamax Orlando kullakax jil'ir imill wawanakatakiwa, payllat cutting cursos ukanakaw lurasina. Jayan qunt'atäskäyätwa ukampis yatichäwinakat kuns amuyañatakiw ist'askäyäta. Mä kutix tiyunakax Fantina

markaruw sarapxä sasaw sapxitu, "commare" ukat "comparar" ukanakar tump'tañataki, khitinakatix Novara markar wali wakiskir lurawinakar jutapki ukhax nanakamp ikipki ukanaka. Mä kutix madrinax zizì jiskt'äna "¿Qhawqha maras jumax?" Ukat zizì: - Nayranakajax ch'amakt'atawa, janiw amtaskti - (janiw uñjañax utjkitänti, janiw amtaskti).

Turi achachilan tip ukampiw mä ch'uxña tela alasis sarawayta, ch'amaj yant'añatakix mä falda lurawayta. Fantina markar sarañ urux purinxänwa (pä hora kayuk sarañataki). 4 jayp'uruw sartasipxta, nayax Zizì juparux falda ukamp isthapt'asisaw muspharayañ munta. Ukajj wali jisk'akänwa, niyas janiw sarnaqirjamäkti. Nayan luratax uñjasax akham sañ qalltapxäna: - Jiwaxax uywaytanwa ukat jichhax jiltañ qalltxi ukhax mä lechuza ukham sarnaqaraki. Ukajj phenq'asiyistuwa. Ukat nayax uñacht'ayarakta: "janiw akax apt'askti, jumax munta ukhax akhamawa, jan ukhamäkanixa, ¡sarañamawa!" Ukampis chuymajanx "kunjamarak ukham t'iju t'iju faldampi sarnaqañax..." sasaw amuyta. Kunjamatsa kawkhantì sarapjañajäkäna ukaruw puripjjayäta. Uka comarejj kawkhansa ukham suma falda lurawayta sasaw jiskt'itäna. - Sa figi illa - (jupax jupa pachpaw luratayna) zizì sasaw jaysatayna. - Ukhamajj kunapachatì kuns sawuñajj wakisi ukhajja, juparuw jutapjita -. Lechuza jach'a jach'a tukuña...

Awisax markanx kunayman llakinak uñjirita. Emiliax oqara amukitaynawa, inas jan utaniçhina. Niya sapa uruw kawkhantì jakkayäta uka calle pasawayäna. Maynimpi jikisisaxa amparapa lakaparuwa luqxtäna. Awisax jaqinakax mä t'ant'a churapxirina, ukampis khitinakatix jan amuyt'asisaw queso ch'uqi ch'uqi churapxirina ukat ukat imantasipxäna kunjams reacción uñacht'ayapxäna: uka pisinkir tawaqux mä punku gradaruw qunt'asisin p'iqip pirqar ch'allt'asina. Mä urux mä juk'a hilo apsuñatakiw tienda ukar saraskta ukhax Antonio, juykhu jaqin jach'a arup ist'ta. Marka pata tuqinkir abadía ukanx sardinanakax purinipxatap yatiyana. Jach'a tatajan propinapat mä qawqha liranak jilt'ayat apt'asisaw challwa qhathur mä pä onza alañatak sarawayta. Chika urux carbón ukamp estufa qhant'ayawayta, sardinas

phayawayta ukat mä azúcar papel ukar uchawayta. Emilia pasañ uñjasax ukanak juparuw churta. Jupajj muspharata uñkatasaw mä juk'a jachaqt'asina, ukhamat yuspärañataki. Sapürunjam punkun qunt'atäskir uñjta, janiw p'iqip pirqar ch'allt'askänti, jan ukasti lakaparuw ch'iyjatäna. Uka urux janiw manq'kti: qhipharkir nina nakhantat estufa q'umachañaw wakisina, ukhamat tiyunakajax amtäwinakaj jan amuyapxañapataki.

Angelax niya chika uruw uka callen Nino yuqapampix pasapxäna, jupax discapacitado ukhamawa, jupax sarnaqiränwa ukampis amparanakampiw parläna. Jupanakax mä cubo apt'ataw orfanato ukan sopa apsuñatakix sarapxäna. Mä urux Nino sapakiw cubo apt'ata, uta jak'anx pä yuqall wawanakaw q'añunakap apsusipxäna ukat t'ijtxapxäna. Jupax janiw pantalonap apsuñjamäkänti. Jupajj jan isi manqhankiränwa. Nayajj ajjsarasaw jupar isthapiyañatak saraqayäta. Nayrür kutiw q'ala jan isin jaqer uñjta. Ay tiyunakax yatipxaspän ukhax mä escándalo ukhamäspawa.

Awk taykajar apayat walja cartanakat maynirinija, reloj de pulsera munatajwa qhanañcht'awayta. Agostina kullakax Domodossola markat jutatap yatisax jupar uñjiriw sarawayta. Uñjaskäna ukhakiw qhumantt'itu ukat awk taykajan apayat mä paquete churitu. Nayax jist'arawayta ukat musphart'asiwaytwa mä marrón cordero p'iqin abrigo, rizos ukanakax mä dedo ukham jach'a, mä sombrero de fieltro ukat mä caja reloj ukamp jikxatawayta. Uka señorajj muñecajar uchatäna ukhajja, kuisitaw khathatt'asiyäta. Jupax mä vaso uma churitu, waliptañ yanapt'añataki ukat utar t'ijtxa. Qhipürux tiyunakajax Novara markar jutapxäna ukhax sapxituwa, nayax uka ñik'ut uchasiñax loco ukhamaw sasaw amuyapxirista: janiw khitis markanx ukham yänakanikiti. Kunjamatsa jach'a jach'a tukusaw uchasiñita. Taqiniruw uka jisk'a reloj uñjapxañapatakix manga qhipäxar liwxatirita. Sapa kutiw sogä churirita, ukatwa mä juk'a tiempot p'akjasina. Castrangia markar sarañax mä qawqha chuyman jaqinakampiw uñt'asiwayta, jupanakax kuna pachas jiskt'apxitu. Jan jan walinak lurañatakejja, jichhajj jan askichañjam

p'akjatäki uka reloj uñkatasajj thayampi warkt'añ armasijitwa sasaw sista. - Pay suma -. Jupanakajj aruntt'apjjetäna, ukat thakip sarantaskakäna.

Nayax jisk'a ukat jisk'a amigonakajamp chikachasiñatakix taqiniw "desarrollados" ukhamäpxäna. Mä qillqatanx mamajax zizì juparuw jiskt'äna, nayax Rosa kullakajar uñtasit "desarrollado" ukhamätwa. Ukampis Zizì jupatakix uka tuqinakat parlañax tabú ukhamänwa. Jakäwit taqe kun yatjijataj janiw yatkänti. Sapürutjam kutkatasirjamaxa, nayax juparux "janiw 'miss' ukhamäkti kunatix desnutrído ukhamawa" sasaw sista. Ukat jupax: - ¿Kuns jumax saskta? Nayratpachaw jumanakar yanapt'apjjsma. Mä jayp'ux Castrangia markan ikirita ukat usutjamaw jikxatasiyäta. Nayax thaya ch'uñumpiw jikxatasiyäta. Tukuyäkaspas ukham amuyasaxa, mayisiyäta, jachta ukat ch'amakanwa mä qhawqha gotanak pisuñatak mistuyäta. Ukat jupanakax saptänwa: "¡Mä kuti juk'amp sartasita ukhax nayax jawq'japxäma!". Inas Tindari markankir Madonna kullakajj jark'aqchitäna. Nayax paja colchón ukar kutt'asax ikiñar puriwaytwa. Qhipürux Novara markan laboratorio ukanx Miss Assunta kullakax sapürut sipans juk'amp ch'uxñaruw uñjitu. Kunapachatì camarerajj sapa alwajj café ukat leche tostado rebanadas ukanakamp apanäna ukhajja, nayarojj mä juk'a churarakitäna.

Llatunk t'aqa - Golondrinas ukanakan t'ijtäwipa

Novara markan walja pachanak sarnaqasax jakäwix mayjt'kaspas ukhamaw amuyasina: inas Turi achachilajar tumpt'ir saratax layku ukat kuisitaw jan jark'ataw jupamp taqpach tardenak aruskipt'awayta. Jupajj jakäwipat walja sarnaqäwinakwa yatiyäna, nayrajj kunjamsa jakañajj ch'amänjja uk yatiyäna. Ukhamaraki, Novara markan jakasax kuna wakiskir lurawinakas uka markan pasäna uk uñjañatakis askiw jikxatasiyäta. Taqi kunat sipansa, yupaychäwin jach'a lurañanakapa, procesionanaka, bautismonaka, confirmacionanaka, ukampis taqi kunat sipansa jaqichasiñ ceremonianakax chuym ch'allxtayituwa. Uka pachax jaqichasiwinakax jayp'uruw lurasirina, niya sapa kutiw amigonakajampix San Nicola iglesian uñch'ukiñar sarapxirita.

Mä jayp'ux mä noviaruw uñjta, janq'u isimp isthapt'ata, awkipamp chikaw mistuski. ¡Ch'iyar ch'iyar janq'o, mä muñecaruw uñtasina, ¡wali suma uñnaqt'aninwa! Carmelina kullakajj Filippo sat warmimpiw casarasina. Nayax taqpach sintt'asiwaytwa ukat urux samkasiritwa: "khitis yatpacha, mä urux nayaran ukhamarakiw pasaspa...".

Uka urunakax muspharkañ sensaciones ukanakaw utjäna, kunas machaq ukhamarak muspharkañ aire ukanx utjäna, premoniciones ukanakaw utjäna. Jan samarañjamaw jikxatasiyäta ukat mä muspharkañ jan walt'äwiw utjañap suyaskayäta. Ukat chiqansa uka tantachäwix janiw jaya tiempox purinkänti. Niya chika uruw carterojj uka cheq pasañ yati. Mä urux junio phaxsinx arup ist'ta: "Campo, correo ukax utjiwa". Nayax uka qillqat apsta, ukax juti... Domodossola! Uka taykaxa kullakaparu qillqatayna.

Mä akatjamat jist'arawayta niyaw ch'iyjañkama ukat liyt'añkama, ukanx yatiyäwiw utjäna, nayax taqi jakäwijan suyt'awaytwa: niya 12 uru sata qallta phaxsitx mamajax Sicilia markaruw jutani, nayar apthapiñataki ukat alay tuqir irpañataki! Jichhakamax mä tawaqukixtwa, jutir pachax suyt'awayituwa ukat mä irnaqäw jikxatañaw wakisina. Tiajax kunjams reacción uñacht'ayaspa uk yatisax amuyt'asisaw uka qillqat mä jarru manqhan imantawayta, ukanx mä quta ch'usaw utjäna: zizì ullart'aspa ukhax pisinkirritwa... Awisax Micherillo tio, kunapachatix jan ukhamäkchi ukhax aldeanakan irnaqasax, Novara markan tienda ukar jutapxäna. Awisax zizì ukampiw jutäna ukat axsaratax akham sänwa: "Mamamax mä juk'a pachaw jan qillqt'kiti, kunas juparux paspachäna...". Maysa tuqitxa, yaqha cartax mä juk'a iwxt'ampiw purinista sasaw axsarayäta. Chiqansa, mä urux mayniw purinina, ukampis wali askiwa, janiw kuna tuqitsa Sicilia markar sarañ tuqit parkänti. Verano ukax nayatakix juk'at juk'atw jaltxatayna, janiw uka frenético suyt'äwix tukusiñap suykatätti. Trabajojj jan lup'iñajataki ukat mamajan puriniñapkama tiempo pasañajatakiw yanapt'itäna. 15 uru achuqa phaxsit Asunción fiesta ukatakix taqpach jaqinakax elegancia uñacht'ayañ munapxäna ukatx laboratorio ukanx walja lurañanakaw utjäna, sapürut sipans juk'ampi: walja señoranakaw machaq isi uñacht'ayañ munapxäna. 13 uru achuqa phaxsitx irnaqirinakaruw katuyatäna, jupanakax jupanakan isinak sawuñ yatipxänwa.

Nayax zizì ukarux amigonakajamp chikachasiñatakiw uka tela alañapatak mayiwayta. Jupax iyaw sataynawa ukat nayax mä tela beige barato ukaw

ajllwayta, ukax diseños de nudo azul ukaniwa. Tallerankir tawaqux nayatakix khuchhuqawayitu ukat mä jil'ir irnaqiriruw sawuñ yanapt'añapatak mayitu. Fiesta urux nayax taqi jaqinakjamaw machaq isimp isthapt'asiyäta.

Ukhamarakiw mä qawqha uñt'atanakax Fantina markat jutapxatayna. Jupanakat mayn'irejj wali uñt'at t'iju t'iju faldajaruw uñjäna. Jupax mä tela apt'asisaw zizì ukar jiskt'äna: "Sobrinamax nayatakix mä isi lurañapawa, jupax wali sumawa!". Nayax jupan tupunakap apsuwaytwa. Mä modelo amtayäta, uka modelojj Miss Assunta kullakajj mä aljiritak luratayna. Mä juk'a pachaw uka khuchhuqañataki ukat yant'añatakis mayiwayta. "Janiw kunas utjkiti, tela ukax mä juk'a llamp'ukiwa, jallu pachatakix wali askiwa. Niya 20 uru sata qallta phaxsit jutä".

Ukañkamax Carmelina, laboratorio ukankir tawaqux taqpach amigonakaparuw jaqichasiwipar jawillt'äna, mä septiembre jayp'ux Matrix iglesian amtasina. zizì jupan permisopampiw ceremonia ukar sarawayta. Invitadonak taypinx Domodossola markankir mä señorax utjarakinwa, jupax niyaw sarxani sasaw yatiyäna: "Concettina, Novara markanx urunakamax jakthapitawa. Mamamax niyaw jumar irptaniñatak jutani".

Uka qamir refresconak tukuyasax kusionaw utar kutt'awaytxa. Urunakax pasawayxänwa ukatx Tindari fiesta ukax 8 uru sata qallta phaxsit purintäna, uka marax wali jach'a thakhix jawir taypit usuchjat thakhix janiw kuna ch'amas ukat jan tukuskirikänti nayr'ir kutix ukhama, nayax t'ijtirjamaw amuyasiyäta. Kunawsatix Castrangia markar kutt'apka ukhax zizì ukarux yatiyawaytwa mä qawqha urunak qhiparaskä uka inventado excusa ukampiw laboratorio ukax 12 urunak saraqataruw jist'antatäni, uka alwax chuymajax ch'allxtataw jikxatasina. Mä vecinojar apañatak mä qhawqha higonak apthapisin Novara markar sarapjta. Chika thakinx mamajaruw jaya chiqat uñjta, jupax mula thakhinjam saraskäna. Nayax jupa jak'aruw t'ijtxa ukat jisk'a amparanakajan taqi ch'amapampix qhumantt'asta. Zizì jupax arnaqañ qalltäna "¿kunatsa akatjamat jutta? ¿Concettinarux irpañjamati sasin amuyta?". "Jisa - sasaw taykax jaysäna - kimsa urut sarxañäni".

"Janiw lurañjamäkiti, Fantina markankir mä señoratakiw uka isi wakicht'añama". Ukajj yaqha excusapuninwa, nayar jark'aqañataki. Jupax sapüruw arnaqasina. Nayajj jan amuyt'asisaw alajjpachar mä amparapamp llamkt'askayäta. Nayan arrepentisiñajajj janiw Turi achachilapar visitt'irjamäjjänti.

14 uru jayp'ux manq'asipxta. Zizì kullakax mamajar jisk'achañatakik lakap jist'aratayna: "kunjamarak nayat apsuñ atina, janiw chuymamax utjkiti, sinti t'aqhisiyatawa, janiw kullakarjam uñjxsmati". Nayrür kutiw Micherillo-r jachaqt'asis uñjta. Madera ukham qhuru ukat qala concha manqhanjja, amuyatajja, jaqenakan yaqhep gotanakapajj carcelan jist'antatäjjanwa. Maysa tuqitxa, mármol ukham thayaruw tukuwayta, janiw kunjamatsa kuynt'asirikti.

Arumax janiw mä ñik'ut ikirikti, waranq waranq amuyunakax amuyujanx ch'axwañampiw arknaqapxiritu ukat janiw alwa puriñap suyt'irjamäkti ukhamat sarxañataki. Taykax mä señor "cauzi i lupi" (pantalón de lobo) sutimp uñt'at jaqit taxi mayitayna. Alwat sartasipxta, cartón maleta ukar qhipa llamkt'apxta ukat tiyunakajat despedida lurapxta. Ukat sarxasaxa, tiajax jachaqt'asisaw cuartopat mistuniña, ñik'utapsa jisk'achataw mistuniña, ukat mamajan kayunakaparuw jaquqaniña, akham sasaw achikt'asina: "Jichhax naya pachpaw jiwarayä, ukat jumax jiwañkamaw concienciamarux purirakita" sasa jakawi!Amuyasipxam, jumaw nayax qunqurinakajaruw mayiskta - sasaw säna - nayax mä pisinkir warmikitwa, sapakitwa ukat k'ari chachampiw mä uywar uñtat uñjata, janiw khitis munaskituti.Kullaka, jumaruw mayisma jan apaqañamataki naya, khuyapt'ayasim, janiw derechoniktati sapak jaytañamataki, jupax jiwasanak taypinx panqarjamaw jilsuwayi ukat jichhax janiw yuspärañax utjkiti!"

Chuyma ch'iyjata ukat ajanupas laq'ampi ch'allt'ata, uraqiruw ch'ankhampiw ch'ankhachatayna, taqi universonuw maldecina. Mamajax amuyasinwa kullakapax jan walt'ayir jaqiruw tukuwayxi ukat amuyunakapax chhaqtxataynawa, janiw paciencianikanti. Ukampirus janiw kuyntkanti, janiw

khuyapt'ayasiñamp chuym ch'allxtayañ munkänti, jan amuyt'asitanakaparux oqaränwa, jayaruw uñch'ukiskäna ukat dramapan tukuyañap suyt'äna. Kunapachatï tiajajj mamajan jan pächasis arsutap amuyasïna ukhajja, jank'akiw cuartopar mantäna, qhep qhepa despedida jan churasajj janiw sapjjetänati. Mä akatjamat sarxapxta, jupax maldecisaw calle tuqir kutt'awayxäna, sarkasax uñjapxtwa jisk'achaskäna, mä jisk'a ch'iyar bola ukar tukuñkama, ukax qalanakamp chikt'atawa. Inas jupar jan sintt'asirichïna, kunjamtï wawanakaki ukham lurapki ukhama, ukampis amtastwa, mamajan amparapamp jark'aqat utapat jayarst'asajj niyaw nayrajat chhaqtañampïskäna uk uñjasajj taqe chuym ust'ayasiñajajj mä akatjamat munasiñaruw tukuwayjjäna ukat jupat khuyapt'ayasiñaw utjäna (qhepatijja, mä qhawqha phajjsinakaw jiwatäkaspas ukham callenakan jachirïna uk yatjjayäta).

Piazza Bertolami markanx taxi punkunakax jist'aratäxänwa. Ventanatijja, marka tukuyañkamaw taqe khitinakarutï uñjkta ukanakar amparapamp luqxatta. Uka thakhi saräwinx chuymajan wali llakitaw uñjta panorama ukat markax juk'at juk'at uñch'ukiñat jithiqtawayi, jaya pachaw amukt'apxta quta uñjañkama. Jichhakamax Novara markat jayaruw puriwayta, ¡chicpachansa! Uñisiri amuyunakax amuyunakajan ch'axwapxitu ukat janiw apnaqirjamäkti, ukatx mamajax amparamp luqxatawayitu ukhax sartawaytwa, purinipxtwa sasaw iwxt'itu. Ukat wali llakit sarnaqatajat walja tiempo uñisir uka markaruw wal munasta. Estación Vigliatore uksanx wali ch'axwañaw utjäna, jiwasanakjamaw waljanix cartón maletas ukat yaqha bolsas ukanakamp alay tuqir sarxapxäna.

Mä jisk'a thayax qutat jutäna ukat nayax lakajaruw salt'at sawurani sasaw amuyasta. Mä suma jikxatawi, nayrïr kutiw jikxatasiyäta. Chika horaw tren suyt'apjjayäta. Nayatakix machaq thayapunïnwa. Jaqinakax wali uñt'at q'uchu q'uchupxäna "Yatichiri, kawkiris nayraqat jutäna uk yatiyapxita, wallpa jan ukax yuqall wawa". Taqinipuniw uka continenten vacacionanakat kutt'anipxäna. Mä kutix Messina markar puripkta ukhax musphataw uñjta

carronakax ferry-boat ukar makatapxatapa. Septiembre chika phaxsinwa ukat uka wali ch'uxña alaxpachanx estrecho patat waranq waranq golondrinanakaw muyuntapxäna. Jupanakan t'ijtäwipampix samkajaruw bordapxirina: qhipharux familiajampi jakañatak kutt'añajawa. Uka qhana qhipäxan chika taypin Diosar uñjañ yant'awayta ukat janis uñjkchiyätxa, jisk'a almajan manqhatpach yuspärta. Jan jakt'kay horanak qhepatija, Roma markaruw saraqapijta, juk'amp horanak suyt'asajj Milán markar trenat sarañataki, ukanjja Domodossola markar sarañatak yaqha tren mayjt'ayañaw utjäna. Ukajj mä samkapuninwa. Uka trenanjja, mamajajj walja uñt'at jaqenakaruw aruntäna. Taqinipuniw kawkitsa juti ukat khitis jupamp chikäski uka tawaqux sasaw jiskt'asipxäna. Jupanakax janiw yaqha phuchhanitap yatipkänti.

Pisajenak uñjta: Maggiore quta ukat islanaka, ukatx qullunaka, muspharkañaw uñjta. Uka markax qullunakamp muyuntat mä vallen jikxatasitap yatisax qawqha pachas purinipxta sasaw jiskt'asta. Domodossola markaruw wali alwat puripijta. Alaxpachax ch'iyara ch'iyaränwa, callinakas ch'amakt'atjamarakinwa, jaqinakax uraqi uñch'ukisaw mä amtampiw sarnaqapxirina, isipas ch'amakt'atäxänwa. Estación ukanx tatajax jisk'a jilajampiw suyt'apxitäna, juparux pä mara nayraw Sicilia markan uñjta. Jamp'att'asiñanaka ukat jamp'att'asiñanaka. Utar sarxasax kawkir chiqatix niyaw markajar tukuñapäkän uk jikxatañatakiw ch'amachasiyäta. Utanakan ventananakap jakthapiyäta ukampis wali waljapuninwa, ukatwa jakthapitanakax jan amuyasxänti. Walja ventananakaw utjäna, ukat walja utanakaw maynit maynikam patat utjäna. Ukanakajj wali jach'änwa, ukatwa nayranakajajj alajjpachan chhaqtjjäna.

Nayax p'iqi ch'allxtataw jikxatasiyäta. Waranq waranqa jiskt'anakaw p'eqejan ch'alljittäna, jan pacienciampiw jutapjjäna ukat sarapjjarakina. Viaje ukanx janiw mä arus arsuñjamäkänti. Ukat utanjja, kullakanakajar uñjasajj yaqha muspharkañaw jikjjatasiyäta, jupanakajj fotonakatwa amtasiyäta. Yaqha muspharkañax cocinan lavabo, grifo ukat gas estufa ukanakaw

utjäna (Novara markanx janiw umax utjkänti ukat lawampiw manq'a phayt'apxirita). Jayp'urux Comare Grazia kullakax Caterina phuchapampiw visitt'ir jutapxitu. Vecinonakas nayamp jikisiñ munapjjetäna. Qhepürojj jayp'ojj tatajajj cineruw irpapjjetäna. Jakäwijan wali suma jayp'unakat mayniri, wiñayatakiw amtasï, qhipa urukama. Qhipharux tatajampiw jikxatasiyäta, janir jupar munkasax kunjamtix maynix jan ukankir awkir munaski ukhama, jichhax juparux jach'añchawaytwa ukat qhiparusti nayrir kutiw princesapäkaspas ukhamaw jark'aqataw jikxatasiyäta. Mä juk'a arumpixa, qinayanak patxan sarnaqkaspas ukhamaw amuyasiyäta, universon yaqha chiqaruw uraqir puriwayta.

Niya llätunka t'aqa - Alaxpacha punku

Jan'ir Sicilia markat sarkasaxa, mamajax lip'ichit lurat utan irnaqäw jikxatañ atipxatayna ukat pä urutx nayamp chikaw irnaqäwir saratayna. Wali alwat utat mistuwayxapxta: aka yatiyäwix walpun kusioniyitu.

Mantañawjanx Tilde kullakax katuqt'itu jupax mä jach'a jachaqt'asiw churitu ukat amparat katxaruwayitu, mä suma ukat suma uñnaqt'an warmi. Tildex milanés arunx akham sasaw sitäna "Hola bela tusa (tamilla), jutam, nayamp irnaqir imill wawanakar uñt'ayapxäma: Nella ukat Teresina. Jupanakax walja experiencianipxiwa, kunjams irnaqañ yatichapxätam. Uxhaspa ukhax." kuna jan walt'awinakas - jupax saskakiwa - janiw jiskt'añax phinq'asiñakiti". Ukatwa mä ch'ipjttat machaq trabajojar jikjjatasiyäta.

Nayax nayratpach jilir jaqjamaw jikxatasiyäta ukat Bela Tusa jakäwipan uka mayjt'äwip amtañatakix nayr'ir kutiw menstruación ukax purintäna. Jupax janiw uka tuqitx wal yatkänti, ukampis Novara markan jilir masinakat ist'käna uka sarnaqäwinakatx akham amuyasina, ukhamat maynix mä tawaqur tukuwayi. Jupax amuyasänwa, janiw uka señalax warmir tukuñatakix wakiskiti: jupax nayratpach taqi kunatix yatiqkäna, uñt'ata ukat munatapat ukhamänwa. Ukajj janiw mä oruga ukhamäjjänti ukat mä

mariposaruw tukuwayjjäna. Jupax jaya chiqat jutäna ukat mä qawqha minutonakatx mä pachat yaqha pacharuw pasawayxäna. Jupajj sapakiw jikjatasina ukat ukat wal jach'añchasina.

Ukañkamasti, machaq irnaqäwir uñt'añ qalltawayta. Uka tiemponjja, lip'ichit lurat collaranakampiw abrigonakar chint'asirina. Uka ñik'utanakajj mä esponjampiw q'omachapjjerina, qhepatjja taqe cheqat jaqontasaw mä lawat lurat tablaru clavompi chint'apjjerina. Sicilia markan laboratorionjja, isinak manqhapar uchañatakejj plomonak t'unjkayäta uk amtasiyäta. Aka chiqanx mä juk'a martillompiw amparanakar jawq'jañax utjäna. Mä juk'a intix utjkchi ukhax callin jardinan wañt'ayatäpxänwa, ukhamax nayax wali valorani persa uwija, zorro, visón ukat rata-musqué ñik'utanakatakix centinela ukhamaw irnaqañax wakisina. Jupanakar uñjkayäta ukhajja, autonak ukat jaqenakar pasapki uk uñjañajj wal gustitäna. Auton escape q'añunakapsa samaqt'araktwa ukat uka markan q'apkir q'apkir q'apkir q'aphimpiw ch'allt'asiñ yant'ta, ukajj q'oma thayan jilsuwaykäna uka jisk'a imill wawatakejj machaqänwa ukat machjayirjamarakinwa. Markax janir uñch'ukiñkamaw pasawayxäna ukat nayax pachas chhaqhayaraktwa. Tatajax qhanancht'ituwa, ukanx urux horas ukar jaljatawa, ukampus Castrangia markan jakaskayäta ukhax inti jalsu ukat inti jalant ukakiw yatxa. Awisax ñik'utanak uñjkasax pata pisonkir mä chuymän warmiw nayamp chikt'atäñatak jutapxirina. Jupax piemonte aru wali ch'amampiw arsüna ukatx janiw mä kuns amuyañjamäkänti: "¿Kuna suma chiste, da ndua ti vegnat (kawkitsa jutta)? Cuma ti se cimat (kunas sutimax)?" Nayax mayjt'ayaraktwa. "Ti mi capisat mia (janit amuyaskta)?" Kunawsatix ñik'utanakax wañt'atäxän ukhax Miss Tilde kullakax kunkanak uñtat khuchhuqatayna, sawuñ yatirinakataki, jupanakax ukanak mayipkäna.

Juk'at juk'at frisellina acolchado, lazo ukar muyuntat ukat forro ukamp uchañaw yatiqawayta. Nayax ch'amanitax laykux sapa semanaw bolsillo qullqi katuqañ qalltawayta ukatx mä juk'a pachatxa, pensión ukan chimpunakapar phuqhañaruw uchapxitu. Nayajj jilir jaqëkaspas ukhamwa

amuyasiyäta. Laboratorio ukanx mä radiow utjäna: q'uchunak ist'añax nayatakix wali askiwa. Uka pachax refrigeradores ukanakax janiw utjkänti ukampis uka tawaqux mä caja de hielo ukaninwa ukax bloques de hielo ukanakamp phuqhantatänwa, ukax mä caballero ukan churatawa, jupax mä carrompiw markan callinakapat pasatayna. Ukham suma uma umañax nayatakix machaqänwa. Mä barato lawat lurat estufaw utar junt'uchasina. Jupax janiw teléfono ukanikänti ukampis kunapachatix clientes ukanakar jawsañax wakiskäna ukhax tiaparuw khithawayitu, jupax mä empresa de construcción ukan dueñopawa, walja irnaqirinakampi. Ukanak taypinx, coincidencia, nayrir kutiw uñjta... Ukampis akax yaqha sarnaqäwiwa, ukax, tiempo ukat munañax utjaspa ukhax qhipat yatiyapxäma.

Utanx wali sum manq'asirita, jayp'urux marka taypiruw sarapxirita, qalat lurat tejanakani ukat tiendanakax suma ventananakani. Sábado urunakax mamajampiw qhathur sarapxirita, ukax markasanx mä suma chiqanw jikxatasi, ukatx niya chika uruw irnaqäwit mistuwaytxa. Mä abrigo lurañatakiw tela alasipxta. Ukajj cuadros ukaninwa. Navidad urun Midnight Misa ukan yänakaj strutting ukamp inaugurawayta. Mä juk'a arumpixa, kuisita jakaña.

Carnaval ukax purintäna. Galletti teatron machaq mara fiestar sarapjjayäta, mä familiamp jak'ankir mä familiampiw sarapjita. Fosforescente qhananakan anatt'awinakap taypin mascarada bolas uñjañax mä samkapuninwa.

Qhepürojj sábado urun sartayäta ukhajja, kunas jan walikchijnja. Nayax jachiritwa kunatix mamajax janiw San Pellegrino magnesia ukx churkituti. Martigny markat mä primopaw purinina. Jupajj nanakamp chikaw chika uru manq'asina. Tardex muspharkañjamaw jikxatasiyäta, kusisiñajax tukuskaspas ukhamaw amuyasiyäta. Tatajajj primopampiw trenar saräna, ukatsti manq'asipjjayätwa.

Uka jayp'ojj janiw pasear mistupkayätti. Tatajajj mamajarojj akham sänwa: “Bar ukan amigonakajar visitt'ir sarä” sasa. Niya 22 jayp'u pacharuw utar kutt'awayxäna, jachaqt'asis ukat jachaqt'asis mä ch'iyar ajanumpiw kutt'awayxäna, pechopan wali ch'amampiw t'aqhisiyatäna. —Teresa, mä manzanilla lurapxita —sasa. Tatajajj ikiñan jachaqt'askäna ukhajja, mä tiajampiw t'ijjayäta, ukhamat 50 metronak jayankkäna uka doctorar jawsañataki. Jupajj jank'akiw jutäna, ukampis uka tiemponjja tatajajj janiw jakjjänti. Qhepatjja, aortajj phallawayjjänwa sasaw yateqapjita. Janiw kuna lurañas utjkaspänti, tatax alaxpachan punkupat sarasaw alaxpachar t'ijtäna. Febrero 17, 1951. Arumpachaw tatajan jan kuns kamacht'ir janchipar uñch'ukis qheparayäta. P'iqijax muyuntatänwa, migraña ukat p'iqi ch'allxtawimp mistutax niyaw uka cuartot apsuwayxitu kawkhantix taqi yänakax uñisiñaruw tukuwayi kunatix mä jan chiqapar jiwatat uñjirinakawa. Janiw tatajat ukat Domodossola markan suyt'ir qhuru destino ukanakat lup'iñ jaytkti, jachaqt'asiñanakax janiw nayranakajat mistuñjamäxänti kunatix jachañat wañt'atäxänwa. ¿Estrecho de Mesina sat cheqan wali muspharkañ qhanan sarjjayäta ukhajja, ¿kawkhansa imantasina? ¿Kunatsa jaytanukuwayapxitäna? ¿Kunatsa ukham sallqjawayitu? ¿Kunatsa jichhajj awkijar jikkjatasajj wiñayatak apaqatäjjäna? ¿Kuna askis uka jan walt'äwix utjäna? Jichhax Diosax akan Domodossola markanx mayj mayja, jaya, jan jikxatañjam uñt'atäxänwa, jupax ch'amakat luratjamarakinwa, jan jikxatañjama ukat jan amuyt'kaya, k'allk'u, mä Diosarux janiw yatxänti wasitat atinisiñsa jan ukax jan yäqañsa taqi urunakajanxa. Arumanakax arumanakax amukiw qhiparawayta, ch'amakan nayranakaj ch'amakt'ayasaw uñch'ukiskayäta, niyaw uru purinitapatx taqi kunas nayrax kunjämäkäntix ukhamar kutt'añap suyt'irita. Uka t'aqhesiñ urunakanjja, familiajajj mä ch'usawja thiyankkäna ukhajja, alajjpachajj janiw jisk'a imill wawanakatakejj utjkaspati sasaw amuyayäta.

Uka arumanakat mayniirix, wali alwatw t'unjawayta ukat t'aqhisiyat ikiñ tukuyasax mä muxsa samkaruw chhaqtxa: qutan jikxatasiyäta, ukatx tatajax nayranakapamp ajanupampix alaxpachan qhanan ch'allt'ataw uñstawayitu.

Jichhasti ajanupajj janiw t'aqhesjjänti, wasitatwa suma uñnaqt'anijjäna. Jupax muxsa jachaqt'asisaw amparat katxaruwayi, qhumantt'itu ukat nayamp parl'tañ qallti. "Wawajax – sasaw säna – kuntix jichhax yatiyañ munkta ukax munasiñajawa, taqi kunatix jumatakix munkta ukanakxa. Circunstancianakax janiw uñt'asipti. Jiltaan jan uñjatajatx arrepentistwa..." .

Awisax uka samkatsa ukat qhipa saräwijatsa lup'ta, kunapachas Tatitux jawsanitani ukxat lup'ta, nayax amuyt'añ munta kunapachatix alaxpachan punkup makhatkä ukhax tatajax suyt'apxitaniwa, uka jayp'ux kunjamt'i isimp isthapt'atax irpkitu ukhama cine: jupamp chikaw walja kuns maynit maynikam yatiyañasa, wiñayatakiw uka aruskipäwix uka thaya febrero aruman jark'atax wasitat qalltañasa. Qhipa saräwi qalltañatakix wali askispawa, sasaw amuyta.

Mamajax pusi wawampiw jan walt'ayat qhiparäna ukat janiw pensión ukax utjkänti kunatix tatapax mä zapatero sapuru jaqinwa. Taqi thaya ukat taqi llakinakax akapachanx pisin jakasir yaqha markar sarxir familiajaruw purinitayna.

Uraqisat jaya, jakañat jaya, wasar thayampi aynacht'at laq'a granonakäpjjayätwa.

Mamajajj jupa pachpa ukat taqe almapsa apt'asiwayjjänwa. Jupajj mä ch'usa concharuw tukuwayjjäna. Cuerpopax mä lawar uñtataw ch'allxtasina, janipuniw lik'iñ jaytkänti ukat chhaqhat uñkatatapax, ch'iyara ukat jan expresionan ajanupanx, minutos taqpachaw jaya chiqar uñtat qhiparäna, awkipan sepulturap tuqiru. Jupajj mä fantasma ukham tukuwayjjänwa, jupajj janiw armañjamäkänti. Kunapachat'i jupax liwxatasin mä jan walt'äwir chhaqtxaspa, janiw kuna mistuñas utjkänti, uk amuyayäta. Nayax juparux ch'allxtayañ yant'awayta, jupampiw aruskipt'awayta kusisiyañ yant'asa. Janiw iyawsañjamäkänti, uka lurawinakax q'al mayjt'ayatänwa: phuchhapaw mamaparux chuymacht'äna, sarnaqäwinakap yatiyasa, jan chachapampi

jakañatak wakicht'añataki ukhamarak armasiñataki. Naya jilir phuchajajj janiw 15 maranikayätti.

Manq'añ tukuyasajja, mä qhawqha centavonak juk'amp qollqe ganañatakejj lip'ichit lurat utar irnaqt'añaruw kutt'jjayäta. Nayajj suyt'äwin nina nakhantayañatakiw ch'amachasiyäta. Ukampis tukuyarux mamajax janiw yatiskti kunjams, inas jan ch'amaniñ ch'amampi, mä jach'a jach'a tukuñamp yaqha jachañampi taypinx taqpach uraqpachar amparapar apxarutayna ukat juk'at juk'at sawuñ utar kutt'awayxatayna, mä qawqha faldanaka ukat vestidonak sawusa.

Tunka t'aqa - Suma tusa

Uka pachpa maraw mayo phaxsinx jisk'a jilajax sarampión usump usuntäna ukat nayax ukhamarakiw katjawayta, wawatpach janiw uka usump usuntkti. Nayax ikiñankäyät ukhax mamajaruw punku jist'arañ ist'ta. Mayniw punku timbre phust'atayna. Ukatxa zizì ukat Michelillo jupanakan arunakap ist'arakta. Nayax llakisiyätwa: nayrax janipuniw Domodossola markar awk taykajar uñjir irpapakitäna ukat jichhax uñacht'ayasipxänwa. Niya mä semanaw ukan qhiparapxäna, ukat mä juk'a llakitaw sarxapxäna, kunattix jupanakamp chikaw Sicilia markar kutt'añ suyapxäna. Noviembre phajjsinija, ch'iyar bordat mä cartaw purinina. Taykaxa wali mulljasitaynawa ukatxa amparapaxa ch'allt'asitaynawa jist'arasa. Nayax jupar jachir uñjta: zizì jupax Turi achachilan jiwatapat yatiyatayna. Bordonaro pampan 8 uru noviembre phaxsit jiwat jikxatapxatayna. Jupajj 87 maranijjänwa. Qhipa marax yaqha juk'amp jach'a llakisiñaw utjawayi, kunawsatix ina ch'usat yatxatäwinakax kunats jiwatax utjawayi kunatix kunkapan pañuelamp asfixia ukaw utjawayi, ukax exhumación ukan jikxatasina. Uka jan wali lurawixa mä warmiwa jilapampi, vecinos ukanakampi, 11.000 lira pensión lunthatasiñataki.

Qhepatjja, 24 maraw carcelan jist'antatäna ukat jupajj 12 maraw carcelan jist'antatäna.

Llakisiskaktwa. Juk'a qullqimpix janiw 5 jaqimp sarnaqañjamäkänti. Miss Tilde kullakax mä falso despido apsuñaw sasaw iwxt'itu, ukhamat oficina de empleo ukan qillqantasiñataki. Sapa kutiw kuna irnaqäwis utji janicha uk yatiñatak saririta, ukampis janiw suyt'äwix utjkänti. Abril phajjsin '53 maranjja, mä fabrican mä qhawqha imill wawanakar contratapjjatap yatiyäta. Janiw munapkänti, awkinakapax nayratpach irnaqäwinakanipxänwa. Ukatwa oficinapar protestañatak sarawayta: mayninakat sipansa juk'amp trabajiñaw wakisina. Mayo phaxsinx qhipharux mä fabricaruw mantawayta, ukanx bandas elásticas, cordones de zapatos, cintas ukat tubulares ukanakaw alambres eléctricos ukanakatak lurapxi. Ch'ama irnaqawi sapa semana turno 6-13 ukat 13-21. Ukat intervalos ukanakanjja, sueldojar yapt'añataki ukat mamajar alivio churañatakiw peluquero ukar sarayäta.

Agosto phajjsinwa purinina. Fiestas ukanakatakix Comare Grazia kullakax Sicilia markaruw chuymankipstat mamapar tump'tir sarañapäna. Ukat Caterina phuchajampiw sarxañ amtawayta. Milán markaruw trenat sarapjjta, ukatsti Roma markaruw sarapjjta, arumaw ukar puripjjayäta. Sicilia markar sarir trenajj mä qhawqha horanak suyt'apjjañajänwa.

Estación ukanx yaqhip ayllunkir masinakajaruw jikxatapxta, ukat jupanak taypinx Novara markankir mä actor enano, Salvatore Furnari, ukat mä pallapallaruw jikxatapxta, jupan sutipax janiw amtaskti. Grazia kullakajj mä

bancon smart'askäna ukhajja, Caterina kullakampejj mä paseoruw invitt'apjjetäna. Jupanakax Piazza Esedra uksaruw mottarello manq'añatak irpapxitu. Wasitat jakañ qalltañjamäkaspas ukhamänwa.

Kunapachatì nayratpach walja jaqenakamp phoqantat trenajj purinkäna ukhajja, Grazia kullakajj pä bolsa apt'ataw jank'ak makatäna. Trenax janiw taqpach sayt'känti ukat jupax pistanakaruw ch'allt'asina. Caterina, naya ukat taqpach jaqinakaw Wiñay Awkirux arnaqasipxta, kunawsatix ch'akhanakamp phuqhantat ukampis mä milagro tuqi jakkir apsusipkta ukhaxa. Jupajj janiw hospitalar apatäñ munkänti. Mä hora qhepatjja, trenajj sarjjanwa. Janir chika urux Terme Vigliatore uka chiqaruw puripxta, ukanx autobus ukaruw sarapxta, ukax Novara Sicilia uksaruw irpapxitu, zizì ukat Micherillo uksan invitadonakapawa.

Jupanakajj invitadonakjamaw katoqt'apjjetäna. Kimsanpachaw uka arumax ikiñankapxta, Caterinampi nayampix janiw mä juk'a ikipkti. Grazia kullakax wali llakitaw jikxatasina. Uka pachpa arumaxa mä muspharkañawa utjäna: yaqhipa waynanakawa guitarrampi violinampi serenata lurapxiritu, ukampisa Micherillo tiyuxa, chuym ust'ayata, t'ijtxayatayna.

Caterina mamapax niya taqpach pachaw ikiñan sarnaqäna. Tunka urut pä kutikiw chuymankipstat mamapar visitt'ir misturina. Tardex laboratorio ukankir yatiqir masinakajaru, amigonakajaruw visitt'ir sarawayta. Mä urojja, yateqer masijaruw uñjarkta, jupajj qhumantt'iriw jutäna. Jupax mä bicicleta amparat katxarutayna ukat nayax juparux mä autot irpañapatakiw mayiwayta. Uka tiemponjja, Novara kullakajj janipuniw biccicletar sarnaqer mä tawaqor uñjirikänti. Uk yatisax zizì jupax akham sasaw tuqinuqt'itu: "Jumax mä lechuzaruw tukuwaytaxa, janipuniw ukham amuyt'kiriskayätti".

Domodossola markar kutt'asax Grazia kullakax waliptañatakix ch'am tukuskäna. Uka jaqsuñ tukuyatatjja, artrosis sat usuw usuntäna. Familiapampi mä fiestar sarapkäna ukhakiw jan ajsaririna, ukanwa nayarojj invitt'apjjarakitäna.

Fabricansa ukat lip'ichit lurat utan irnaqt'ir kutt'jjayäta, ukampis machaq experiencianakaw munasina. Mä uruxa, San Gervasio ukat Protasio parroquianakar visitt'kasaxa, Don Giuseppe Benetti jilataw mä qhawqha jiskt'anak jiskt'itäna. Taqi llakinakajax juparuw yatiyta. Jupaw ch'amañcht'itäna ukat akham situwa: "Domingo alwaw oratorio ukar jutapjjäta. Ukanx Acción Católica ukan p'iqinchiriparuw jikxatapxäta, Signorina Germana, jupax imill wawanakar uñt'ayapxätam ukat walja aski iwxt'awinak churapxätam". Ukat jank'akiw jan kuna llakini jikxatasiyäta: mä juk'a phinq'asisaw amigonak jikxatañ qalltawayta. Parlañ jan yatiñsa axsarayätwa ukampis Diosan yanapt'apampiw nayrür jan walt'äwinakar atipjawayta. Nayax taqi chuymaw asociación ukan periodicop liyt'awayta, Armida Barelli utt'ayir warmir jach'añchasa: jupar yuspajarasawa jakäwijax juk'amp sumaptawayi. Kunapachatï fabrican turnopax jayskäna ukhaxa, 7 horasaruw alwa misaruw sarawayta, ukanwa Don Benetti sat chachar uñt'awayta, juparuw ajay tuqit directorjam uñjta. Domingo urux iglesia nayraqatan suma prensa ukan mä horaw qhiparañ munta sasaw sista. Qhipharux ACLI consejo ukar mantañatakiw jawillt'apxitu. Taqi uka arsutanakampixa, wali wakiskiri ukat phuqasirjamaw amuyasiyäta.

Fabricankir irnaqir masinakajajj wali k'ari jaqëkaspas ukhamwa uñjapjjetäna, ukampis janiw jan walin uñjasirikti, cheqansa jupanakatakiw mayisiyäta ukat janür turno qalltkasajj vestidoran jan wali arunakampi parlapkäna ukhajj jawst'araktwa.

Tunka mayani t'aqa - Porcelana Uñaqa

Mä domingo verano urunx Acción Católica Alemana ukan p'iqinchiripax qullunakar sarañ wakicht'äna. Uka juk'a qollqempiw uka viajen qollqep pagañ puejjayäta. Autobusat Goglio markaruw puripxta, ukatx teleférico ukampiw Alpe Devero markar puripxta ukatx kayukiw Crampiole uksar puripxta. Panqaranakampi ch'uqt'at qollunakajj kunja sumasa uk lup'iyäta: rododendronaka, mantequillanaka, orquídeas sallqanaka. Arándanos ukax manq'añatakiwa. Qala tejanakani ukat lawat lurat ventananakani cabinanakajj ventananakapatija, wila ukat rosa geranionakaw warkt'atäna. Nayax Germanaruw kawkhans thakhix tukuyi sasaw jiskt'ta. —Kunapachatix qarjatäxä ukhax mä chika uru manq'añatakiw sayt'añäni. Niya 1 jayp'u pacharuw sayt'apxta, uka q'uma uma umañatakiw sayt'apxta, uka umax mä qalat valle tuqir saraski. Manq'añ tukuyasaxa, mayisisa ukat q'ucht'asax kutt'añatakis sarapxta. Kusisiñat khathatiyätwa: janipuniw ukham suma urux sarnaqirikti. Utanxa mamajaruw taqi kuns yatiyta ukat jachaqt'asir uñjta.

Sapa kutiw Novara Sicilia markankir mä amigojat correo katuqapxiritu: jupax Domodossola markan irnaqäw jikxatañ mayitu, ukhamat uñt'asipxañajataki. Nayax wali mayjt'ataw jikxatasiyäta ukampis maynix nayar munasitapatx kusionaw jikxatasiyäta. Domodossola markankir mä waynaw utjarakitayna, ukampis janiw juparux gustkitänti: alwax mä ch'uqi grappa umatayna ukat sapa kutiw wila ajanunakanina.

Alwat lup'iñanakax convento ukar sarañ thakhi uñacht'ayitu, ukampis uka pachparakiw wawanakax nayatakix wali askiwa ukat familia qalltañ amtax

wali askiwa. Diosan munañaparuw katuyasiyäta, domingo tardenakaw oratorio ukan amigonakajampix sapa semana Catecismo ukan compromisonakap wakicht'ayäta. Yaqhip domingonakax jak'a markanakan oratorionakaparuw sarapxirita. Autot sarañajj wal llakisiyitäna, ukampis jan ajjsarirĩñajj mä qhawqha jisk'a t'aqhesiñanakaruw atipjäna.

1 uru achuqa phaxsit 1954 maranx ACLI ukat oratorio ukanakax mä viaje wakicht'apxäna: alwax Santuario de Madonna di Oropa ukar peregrinación ukat jayp'ux Honorable Pastore Biella markan tantachasiwi. Nayax nayrĩr jaqinakat mayniritwa, mä amigojampi ukat Pierino noviopamp chikaw qillqantasipxta. 2 autobuses phuqhantat wayn tawaqunakaw sarxapxi. Jupanak taypinjja, mä phenq'asir rubio waynaw utjäna, juparojj nayratpach mä cheqan uñjta. Jupaw: kawkhanti p'eqeñchañ utan aljirinakapar jawsañatak sarkta uka empresan irnaqt'irĩnwa. Pierino juparuw uñt'ayitu: jupax primopänwa. Urunxa janipuniw uñkatasiñap jaytkänti. Utar purisax mamajaruw uka tuqit yatiyta. Qhepürojj jayp'ojj nayrĩr pison utjkäna uka cuarton jisk'a balcon manqhanwa uñjta. "Mama, mama, jutam uñjam: ukanx Biella markan uñt'at waynaw utji". Ukat chikat jachaqt'asisaw akham säna: "Qhanaw jumamp sarnaqaskta" sasa. Qhepürojj jayp'ojj mä vecinojampi mistusaw nayraqatajan jikkjatta. Jupajj phinq'asisaw nanakamp chik jutasma sasaw jiskt'äna. Mä juk'a jan sum amuyt'asisaw iyaw sayäta. Aka tuqit ukat uka tuqit aruskipt'asaw hielu p'akjapxta. Mä kutix fabrican tarde turno tukuyxäna ukhax utar irpapxitäna. Mä jayp'ux mamapar uñt'ayañatakiw irpta, mamapax wali sum katuqt'itu. Libre tiempojanjja, oratorioruw saräna. Ukatxa yuqalla imillanakaxa jaljtapxänwa, tantachawi tukuyatarukiw jikisipxaspäna. Ukhamaraki ACLI tantachawinakaruxa sarapxaraktwa.

Mamajax Sicilia markat jutaskchĩnsa, kawkhantix pä yuqall wawanakax munasipkataynati, janiw sapaki mistuñjamäkänti, ukatw jan axsarañ yanapt'apxitu ukat suman sarnaqañ qalltapxta. Giusex tatajampiw uñt'asiwayta sasaw sitäna: mä juk'a qullqi jikxatañataki, kunatix 4 wawanakaw utjäna ukatx tatakiw irnaqäna, waynäkasax mä qawqha

lurawinakaw cuartel ukan qullqichirinakatak luratayna, utapat mä qawqha thaxhinak sarañankiwa. Awisax zapatonakap tatajaruw askichañapatak apanirina. Kusisiñampiw ist'ayäta.

Jupax yaqha tuqitwa yatiyana: kunapachatix 16 uru sata qallta phaxsit 1950 maranx Roma markat Domodossola markar puriñkamax pasawaykta ukhax niyas uñt'asipxta. Giuse sat chachajja, kunjamtä jichhakam siskta, jupajj Qullan Maratakiw bicicletat purinina. Mä aventurero viaje: Domodossola markat sarxapxäna, vallenkir mä sacerdotempiw qullu botas ukamp jank'ak pedalear sarapxäna. Jupar arktañax niyas ch'amäxänwa. Jupax mä juk'a ch'uxña achunak jardinar uñjasax ensalada apsuñatakik sayt'äna. Chika thaxinx Giusex sapakiw qhiparäna. Thaxhinx mä callin aljiriruw jikxatäna, jupax mä nayra bicicletampiw ch'usanakamp phuqhantat aljañatak jikxatasina. Roma markakamaw jupanakkamamp chikt'asipjjäna.

Agosto phajjsinwa purinina. Fabricax vacacionanakatakiw jist'antatäskäna ukatx Rosa kullakajar visitt'ir sarañ amtawayta, jupax Mergozzo qutan qullunakanw qullatäskäna. Uka uta apnaqir monjanakaruw mä qhawqha urunak qhiparapxañapatak mayta. Jichhakiw uka amuyt'äw Giuse-r arsuwayta. Uka utanxa yaqha imillanakaw vacacionankapxarakina. Jupanak taypinjja, mä monja suma uñnaqt'an sobrinapaw utjaraki. 15 uru alwaxa, Asunción fiesta urunxa, misa tukuyatatxa cuartoparuw jawsapxitu, ensayañataki. Jupax kunayman cremas, rimel ukat labial ukanakamp ajanunakajaruw phuqhantäna: cera estatuanakar uñtasitäpxtwa. Chika uru manq'añ pachanx monja tiapax sobrinaparuw kutt'ayäna: janiw kuna askis utjkänti ukham uñjañaxa.

Tardejja, ventanat qotar uñkatasajj Giuse sat chacharuw mistunir uñjta. Janiw uka porcelana ajanumpi uñjatäñ munkayätti. Punkun uñjasajj niyaw jan uñt'kituti. Nayax perdón mayiwayta, mä experimento ukhamaw sasaw qhanañcht'awayta ukat mayni imillanakax mayjt'ayasipxarakinwa. Tarde urunxa uta jardinanwa sarnaqapxirita. Jayp'u tuqirux akham sasaw

aruntt'itu: "Jichhakiw jikisiñäni, Domodossola markan, ukampis ajanumax nayrjax q'uma ukat fresco ukhamawa".

Tunka payani t'aqa - Violeta

Mä kutix pä semanas vacacionesakax tukusxän ukhax turno ukanw fabrican irnaqäwir kutt'awaytxa, 1 jayp'ut 21 jayp'ukama, maquinanakan husopar bobinakan rosca luraskayäta ukhax Giuse tuqit lup'iyäta, ukampis uka pachparakiw janiw ukham lurkti jupar uñjañ wal munapxi. 9 jayp'u pacharuw sirenax ist'asina ukat chuymajax wali ch'amampiw thuqt'añ qalltäna. Carpeta ukar sellañ tukuyasax punkut mistuñ chiqanx mä bicicletaw chika ch'amakan uñjta. Chiqpachansa jupaw: jupax naya jak'aruw jutäna, phinq'asisaw ajanujar uñkatasina ukat akham sänwa: "Nayax jumarux wali sapuru munassmawa". Jupajj biciletar tubo patjaruw qont'ayäna ukat utar irpäna. Mä sanu suma arumax aruntt'asipxta. Ukajj niya sapa uruw pasäna. Domingo tardenakajj uka jak'ankir ayllunakanwa mä qhawqha biciletat sarapjjerita. Mä urux tatajampi mamajampi, pä kullakajampi ukat mä jilajampi uñt'ayasiñatakiw utapar irpapxitäna. Ukat juk'at juk'atwa tionakaparu ukat primonakapar amigoparjam uñt'ayarakitäna.

Kunapachatï mamajaj balconat uñjapjjetäna ukhajja, utar makhatapjjañapatakiw yanapt'apjjetäna. Uka waynar munaskäna ukhajja, nayajj janiw kuns amtkti. Diciembre phaxsit 8 urunak saraqatarux Inmaculada Concepción uru, sutijax urux punku timbrew ist'asina. Panqara aljiriw utjäna, jupaw mä ramón wila clavelanak churitäna. "¡Mamita, Giuse kullakax suma munañanakap apayanitu!". Kunjam llakisiñas uka qillqat jist'arawayta: janiw jupakiti, jan ukasti mä 14 marani waynaw ina ch'usat

uñt'awayta. Ukanx "munassmawa" sasaw firmampi qillqt'ata. Inas jupajj nayajj jupamp chikäskäyätwa sasin amuychîna.

Navidad jayp'ux Giuse jupax mä jach'a colores jarror chocolates ukanakamp phuqt'ata ukat mä tarjeta de felicitación ukamp uñacht'ayasîna. Nayax juparux yuspajartwa ukat chika arum misaruw mayacht'asis sarapxta. Utar kutt'asax akham sasaw sitäna: "Qharürux familiajampiw sarañaja, wila masinakajampi chika chika uru manq'añataki. Boxing Day ukan wasitat uñjapxäma". 26 uru alwax mamajaruw "janiw uka waynampix mistuñ munkti, jarro kutt'ayañ munta, janiw compromisonak munkti". Ukata jupax wali qhuru uñnaqampiw akham säna: "Loco ukhamätawa, janir chocolatenak manq'kasax uk lurasmawa".

Qhepa urunakajja, Giuse jilatajj yatitaparjamaw irnaqäwit irpir jutäna. Thakin kayukiw jan ukax biciletar tubo ukanx niyas janiw jupamp parl'tasirikti. Machaq Maran 1955 maran misaruw sarawayta. Jupax ukankarakinwa ukat tukuyarux utar irparakituwa. Punkunxa akham situwa: "¿Kuntî jumax ukham t'aqhisियाñatak amtaskta uk yatxaspati?", ukat mä jachaqt'asiwiw nayranakapat mistüna. Uka pajax camellon qhipäxap p'akjatayna ukat nayax jachaqt'asiraktwa. Jupax jamp'att'itu ukat akham situ: "Jichha tardex Calvario qullun vespers ukar sarañatakiw apthapixäma. Vespers qhipatx mä película ACLI club ukan uñacht'ayasini". Nayax katuqawaytwa ukat despedida lurapxta. Utan yatiyawayta ukat mamajax kusionaw akham säna: "Janiw mayamps ukham suma waynar jikxatkätati" sasa.

2 jayp'u pacharuw Calvario markar sarapxta, mula thakhinjam sarapxta, Via Crucis ukan capillanakapampix. Mä kutix Santuario ukar puripxta ukhax vespers q'uchupxta ukatx bendición tukuyatatx club ukaruw sarapxta. Janiw películan sutip amtaskti, ukampis wali aburrido ukhamänwa, ukatwa markar kutt'añax cine Catena ukar sarañ amtawayta, ukanx mä juk'amp suma película uñt'ayañ atipxta, "Violette" satawa.

Abril phaxsinx Vigezzo valle ukat Centovalli uksan trenat sarasaw awk taykapamp chika Locarno markan panqaran flotador fiestapar sarapxta. Giuse padrinompiw uñt'asipxta, jupax "novia" sasaw uñt'ayitu. Jupax amparanakap bolsillonakaparuw uchatayna ukat billeterapat 10 francos suizos apsutayna, Giuse ukar churatayna ukat akham sänwa "Walikiwa, kunapachas jaqichasipxäta?". Maynit maynikamaw uñch'ukisipjjayäta, janipuniw uka toqet parl'tasipkayätti.

Qhipa urunakax jaqichasiñ amtampiw kusist'añ qalltawaytanxa. Utansa uka toqet parl'tapjjayäta. Mamajax kusisitaw jikxatasina ukampis uka pachparakiw qullqi tuqitx juk'akiw utjäna. Juk'at juk'atwa mä qhawqha sábanas ukat mä qhawqha ropa interior alasipjjerita. Janiw kuna particular munañanakas utjikitänti. Mä jisk'a, jisk'a apartamento thaqhir sarapjita. Nayra distrito Motta uksan jikxatapxta ukat ukatw jaqichasiñ urux utt'ayawayta: lunes 19 uru sata qallta phaxsit. Nayax mamajampiw Panzarasa tela aljirir sarawayta, jaqichasiw isi alañatakix encaje alañataki ukat Tilde kullakaruw apapxta, jupax lip'ichit lurat ñik'ut ch'uqt'iriruw apthapta, jupax nayratpachaw munasiñampi lurañax arsuwayi.

Ayuntamiento ukanx mamajax matrimonio prohibición ukar firmañapänwa kunatix nayax wali jisk'a imill wawakiskäyätwa. Giuse jilatan awk taykapas wali kusisitaw jikkjatasipjjäna. Parroquia ukanx monseñor Pellandax suma ch'amanchañ arunak yatiyapxitu: "Sapa kutiw jach'a jach'a tukuñamp walja iyawsäwimp qhiparapxam, kuna kusisiñanakas llakinakas jakawix jiwasatak utji ukanak atipjañataki. Nayax wila t'ijtiriruw nave uksan jikxatapxañamatak jaytapxäma".

Familiaranakarusa amigonakarusa, khitinakaruti uka favoranak churapjjañapäkäna uka lista wakicht'apjjañajänwa. Wali juk'a invitadonaka. Giuse mamapax "Pä familian" sasaw säna. K'achat k'achat 35 jaqinakaruw puripxta. Testigonakax ajllitäpxiwa: Giuse tiyu Carmelo ukat nayatakix Pierino, tantachäwijan arquitecto. Jaqichasiwitak mä semana faltkipanija, Don Giuseppe Briacca sat chachan p'eqt'at chachanakan oratoriopaw mä

fiesta wakicht'apjjetäna. Furiga yatichirix pizarran aruntt'äwinak uñacht'ayäna ukat mä rollo lurarakina, ukanx amigonakan listapaw utjäna. Ukatxa, pastelería ukat umañanakamp ch'uqt'at mä mesaw utjarakina. Janipuniw oratorio taypin ukham fiestajj utjkänti. Santos Gervasio ukat Protasio iglesia colegial ukax machaqar tukuyatäskäna ukat pavimento ukax ch'usa ukat qalanakampi phuqhantatänwa, ukampis yaqhip munasir warminakax Giuseppe ukat Concetta ukanakar jach'añchañatakix taqi ch'amampiw q'umachapxäna.

16 uru sata qallta phaxsity Zizi ukat Micherillo jupanakax purinipxäna, yaqha chiqar sarxapxäna kunatix Concettinax jaqichasiñapänwa ukat jupax jupamp chikaw altarar sarañapäna, awkipan lantix janiw utjxänti.

Ukañkamax mä qawqha jisk'a regalonakax purintäna: mä café manq'añ manq'aña, café molino, rosolio vaso, conjuntos de platillos ukat cubiertos ukanakax wila masinakapan ukhamarak amigonakapan favorito katuqapkän ukanakat apst'ata, Pierino ukat tiyunakapan mä cocina conjunto. Acción Católica de Mujeres ukax Santa Familia ukamp ikiñ jak'an pintañ churapxitu, Don Benetti yanapiripax mä suma ch'uxña panqaran jarro qullqit k'achacht'ata.

Nayra arumax wali jayapuninwa. Mamajat lup'iyäta, jupax kimsa jisk'a wawanakampiw qhiparäna, ukat juk'a yänakampikiw qhiparäna. —Jumax juk'a iyawsäwinitäwa, ¿janit escuela de oratoria ukax jakäwinx Providencias utjapuniw sasin yatichapktam?, sasaw chuymajan sista. Lunes 19 urux paqallq jayp'uruw sartawayta. Mama Tilde kullakaxa encaje isimpiwa purinitayna. Jupaw isthapiyäna ukat Milán markan alaskta uka velo askicharakina. 9 jayp'u pacharuw taxi ukax iglesiar irpañatak purinitayna. Nayax jan amuyt'asisaw jikxatasiyäta, mä quta jaqinakan uñch'ukiskir jikxatta. Giusex niyaw altarankxäna naranja panqaranakan ramopamp suyt'askitäna, Rosa kullakapampix kunatix Olimpia mamax nayrär wawax jaqichasiñapatx sinti kusionaw jikxataspa. Nayax Micherillo tiompiw wila t'ijtirinx jupamp chikt'asiwayta.

Misax qalltawayiwa. Monseñor Pellanda sat chachajj chuymapan jikjatasirakïnwa. Mä ch'amañcht'kir homilía, anillonakan bendicionapa, jakäwip tukuykam chiqa chuymaniñ arsuta ukat ceremonia tukuyatat firmanakax amtastwa. Mistkasax Pierino mamapax uka pachanx tiajaruw tukuwayxarakitayna, Acción Católica ukan warminakan insigniapa pechojar uchatayna.

Tunka kimsani t'aqa - Machaq jakawi

Mä kutix iglesian jach'a phunchhäwix tukusxän ukhax, Grandazzi bar ukan via Castellazzo ukanx refresconakaw utjäna. Mä jamp'att'äwimp yaqha jamp'att'äwimp taypinx invitadonakamp mä aperitivo ukaw mä juk'a pizza ukat pastelería ukanakamp manq'asipxta. Mä especial aruntt'awi ukat jamp'att'awi suegros Olimpia ukat Armando jupanakax mamapampix maleta apsuñatakiw sarapxäna, ukatx estación uksaruw jank'ak sarapxäna 12.15 tren ukar luna de miel ukar katjañataki.

Mamajajj nayranakapatwa jachäna. Uka compartimentoruw mantapjita. Estación ukan irpiripax silbatompiw sarxañ yatiyäna, Giuse ukat nayax qhipa despedida lurañatakix ventanatwa qunt'asipxta. Jakäwinakasan aventurapax qalltawayiwa.

Florenzia markar purisax Tilde kullakax uñacht'ayki uka hotel tuqiruw sarapxta, jupax lip'ichit luratawa. Luxus mantañawjanx musicampiw katuqapxitu, ukatx mayordomox kimsir pison cuartoruw irpapxitu. Jiwatakejj taqe kunas machaqänwa, doble camaruw ikipjerita.

Nayrir urux markar visitt'apxta, payir urux Piazzale Michelangelo uksaruw sarapxta, ukanx taqpach Florenzia markaruw uñt'apxta. Mä qawqha fotonak apsusipjita: Giuse chachan cámarapajj mä rollo de películampiw llätunka ch'iyar janq'o fotonak apsuspa.

Kimsir urux Roma markaruw sarxapxta. Uka hotelajj juk'amp jisk'akänwa, kunattejj sacrificionak lurasajj qollqe apthapiskäna ukajj phoqañapänwa. Mä pä uruw sayt'apxta, Giuse jupax Qullan Maran uñjkatayna uka pusi basílicas

ukat Trevi phuch'u uñt'añataki. Ukat Esedra sat phuch'uruw kutt'apjjayäta, ukajj '53 maran wali uñt'at arumajj Signora Grazia sat cheqan tren manqhar jaqontäna.

Sicilia markar sarañ horasajj purinjjänwa. Jaya sarañ tukuyatatxa trenax Calabria markaruw puritayna ukatx qhipharux Sicilia markax Villa San Giovanni uksat uñjasirakinwa. Giusex uka pachanakx wali sum uñjäna: trenax ferry-boat ukar apkatatänwa, Madonnina ukax altu pataruw Messina puertor mantañ chiqan utjäna.

Carmelo tio, taykan jilapa, Gaetana warmipampi ukhamarak Rosetta ukat Antonietta phuchanakapampix estación ukan suyt'apxitäna.

Jupanakajj pä princípénakjamaw katoqt'apjjetäna. Pä uruw Messina markar visitt'ir qhiparapxta: catedral reloj ukax wawatpach uñjkayäta, Madonna di Montalto ukat yaqha wali suma plazanaka.

Uka utanx mä pantjasiwikiw utjäna: manq'añ pachax tiyunakas primonakas suma isthapt'asipxäna ukat mesa jak'an qunt'asiñat sipansa: "quta thiyän sarnaqañäni" sasaw sapxirina. Giuse jilatampi nayampejj jan walinak lurasaw renunciapjjerita. Niya 23 jayp'u pacharuw utar kutt'apxta ukatx tiajax manq'a phayt'añ qalltäna. Mä arumax caracolanakax conchanakaparuw salsa ukar uchatayna, ukampis kunatix jakt'ki ukax munasiñawa, janiw costumbrenakakiti.

Kimsir urux mä qhawqha jacht'asisaw trenar irpapxitäna. Micherillo tiyux Terme Vigliatore uka chiqanw taxi apnaqirimp Novara markar puriñkamax jikxatasina. Zizi, Maricchia tia ukat Peppina tia jupanakax ayllun suyt'apxitäna. Chiqpachansa Domodossola markan princípénakapas purinipkaspa ukhamänwa.

Qhipürux Badiavecchia markaruw sarapxta, Concetta awichjaruw ukat tatajan tiyunakapar, kullakanakapar ukat jilanakapar tumpt'ir sarañataki. Jach'a mamajan tabaco aljiripamp chika jisk'a plazanxa, walja aldean jakasirinakaw tantachasipxäna, jupanakax wawatpach uñt'apxituwa, ukat

yaqha jaqinakarux akham sasaw jawsapxäna: “¿Concettinax chachapampiw purini!”

Jamp’att’asiña, jamp’att’asiña, wila ajanunaka. Nayatakix mä samkakikaspas ukhamänwa. Uka markat sarjjatajatija, phesqa maranakaw pasjjäna.

Pä urutsti “Cauzi i Lupu” taxi apnaqirimpw Taormina markar sarapxitu. Chika uruxa restanranteruw irpapxitu, ukanx janq’u guantes ukanakaw churapxitu. Giuse ukat nayax uñkatasipxayätwa: “¿Qullqix utjaniti?”. Taormina ukat Castelmola uksaruw jallu purintat visitt’apxta, jayp’u tuqirux Novara markaruw kutt’apxta, qarjataw ukampis satisfechos ukhamawa.

Qhipürux Domodossola markar kutt’añ horasäxänwa. Machaq jakäwin arsutanakapax suyt’apxituwa.

Tunka pusini t'aqa - Jiwasana nayriri qullunaka

Domodossola markar sarañax '50 ukat '53 maran qalltawaykchiyätsa, nayriri kutis sarxkaspä ukhamänwa: chacha warmix machaq jakäwiruw saraskayäta.

Mä kutix trenar ferry-boat ukar mantañ tukuyxapxta ukhax terrazaruw makhatapxta, puerton Madonnina ukat Sicilia ukanakar juk'at juk'at jayarst'añ uñjañataki.

Jachaqt'asisaw carror kutt'apjjayäta, lawat lurat banconakan qont'atäsipjjayäta. Ukapachajj janiw camanakajj utjkänti.

Arumax purinxäna ukhax kunkanakax warkt'ataw ikiñ qalltapxäna. Sapa kutiw ventanat uñch'ukiñatak sartapjjerita. Wali wakiskir estacionanakanija, estacionankir jajejj jach'atwa markan sutip yatiyäna. Nápoles markanx aceranakanx "guaglioni" ukanakaw pizzas aljañatak utjäna. Slyly jupanakax nayraqatw viajeros ukanakat qullqi katuqapxäna, ukatx trenax sarxänwa ukatx qullqimpi pizzampiw qhiparapxäna.

Juk'at juk'atwa Milán markar jak'achasipjjayäta. Domodossola markar trenat sarkasax wasitatw kunjams nayriri kutix 5 mara nayrax jikxataskayäta ukx jikxatawayta: Maggiore quta, Ossola qullunaka, qalat lurat tejas. Jichha kutix Giuse chachajampiw chikt'ata. Niya chika uruw kawkiruti sarapjjañajäkäna ukaruw puripjjayäta.

Giuse Armando mamapampi awkipampiw suyt'apxitu. Mä jach'a phunchhäwipuninwa: campananak phust'ayapxaspäna ukhaxa.

Mä jank'a chika uru manq'añaxa Olimpia taykampi ukatxa jiwasana machaq guardería jiwasana distrito Motta uksana samart'añataki. Qhipürux fabrican irnaqañ qalltawayta ukat Giusex lurañ utar kutt'awayxäna.

Amuyunakajajj mamajaruw jan yanapt'atajat purina, ukampis ajay toqet directorajajj Don Benetti jilatajj Diosar mayisiñajatakiw ch'amañcht'itäna,

walja jaqenakaw jupar munasipje sasaw sitäna. Awisajja, Giuse jilatampi nayampejj chika uru manq'añatakiw utapar sarapjerita, jupajj wali kusisitänwa. Ukañkamasti, mä kullakajajj familiapar machaq yanapt'a churasaw mä trabajo jikjätäna.

Mä juk'a pachatxa mama, mama Olimpia ukat tata Armando ukanakarux julio phaxsinx achachilanak tukupxaniw sasaw yatiyapxta.

Usutäkasin jan walt'ayasiñ qalltawayta ukampis irnaqäwiw jawst'itäna. Ukatx irnaqirinakax janiw jichhakjam jark'aqatäpkänti. Giuse jupax anqan lurañ utat sipanx juk'amp suma irnaqäw jikxatañ atipjatayna: mä jisk'a fabricax lawat lurat yänak lurañ yati, kunjamakitix tapón de barril, herramientas de desgaste de lana madejas ukat ukhamarak "paungi" (madera hilado patanaka). Phisqa phaxsinx jutir jichhak yurir wawanakatakix cochecito thaqhasaw tiendanakar sarañ qalltawaytanxa. Anchopax sapa kutiw mantañ punkut sipan juk'amp jach'a ukat utar sarxañ amtapxta.

Uka pachax janiw agencianakax utjkänti, jumax sarasaw akawjan ukat ukjan jiskt'asirita. Providencia markax via Scapaccino ukan mä utan payir pisopan mä apartamento jikxatañ yanapt'apxitu, ukax peluquero ukan taller jak'ankiwa.

Mä juk'a tiempotjja, uka markar sarjjañatak wakicht'apjjayäta. Janiw marka taypinkxapxayänti, ukampis janiw jayankxapxänti, irnaqäwijan jak'ankxapxayätwa.

Phaxsi alquilañax 8.000 lira ukhaninwa, ukax mä juk'a qullqi katuqatajatakix waljapuninwa, ukampis uka apartamentox wali suma katuqt'atawa ukat qhanarakinwa. Patio ukanx mä pä metros cuadrados uraqiw utjaspa, ukanx qulla quranaka ukat panqaranakaw aromáticas ukanakax yapuchasispa, ukax nayan pasión ukawa.

Mä kutix llavenak katuqapxta ukhax cuartonak q'umachapxta ukat ventananakarux suma cortinanakampiw k'achacht'apxta, valances ukat

cortinas de encaje ukanakamp cocinan. Mä kutix yaqha chiqar sarxañ tukuyxäna ukhax jakäwix normal ukhamaw sarantaskakäna. Purakajajj juk'ampiw amuyasjjäna. Mä urux mä irnaqir masijaw kunapachas utar permiso de maternidad ukar puriñax sasaw jiskt'itu, ukat ginecólogo ukar sarañaw sasaw iwxt'itu. Ukatwa sapaki uka cita lurawayta. Doctorax niyaw wali jaya suyt'atajat tuqinuqt'itu: "Janiw suxta phaxsit qhiparux irnaqañjamäkiti ukat paqallq phaxsinx niyaw: risqiruw puriwayta". Qhipürux uka documento oficinaruw puriyta ukat irnaqiris ingenuo ukhamaw sasaw sitäna.

Ukañkamax layette wakicht'awayta, mamajax churkitu uka nayra sábanas ukanakat lurat suéteres, camisas, zapatos ukat pañales ukanakaw tejer.

Ukat cochecito alañatakiw sarapjjayäta, uka cochecitojja, nayajj neutral coloranakan bordat sábanas ukanakampiw wakicht'ayäta, janiw yuqall wawati jan ukajj imill wawacha uk yatkti. Qhiparusti, 2 uru llumpaqa phaxsit jayp'urux umax p'akjataw uñjasiwayi ukatx maletas ukanakax niyaw phuqhantat uñjasisinx kayukiw hospitalar sarapxta. Uk uñjir ginecólogo sat doctorajj Giuse jilatarojj utar kutt'asmawa sasaw säna. Irnaqañax jichhakiw qalltawayi ukatx niya 20 horanakaw irnaqawayi. Qhepüroj maternidad hospitalaruw kutt'jjäna, nayajj wawaníñ utan wali suyt'askayätwa.

Mä juk'a pachax mä yuqall wawaw yuritayna ukat enfermerax wawar awkipar yatiyiruw saräna, jupax niyaw chuymapan usutjam jikxatasäna. Mä hora qhepatjja, nayrír wawajaruw qhumantt'añ puedjjäna, jupajj Armando satänwa, jupajj achachilapjamaw qhomantäna. Mä qawqha pachatxa, achachilanaka, tiyunaka ukat primonakas yatiyapxarakinwa. Uraqpachan nayrír wawapäkaspas ukhamänwa.

Tunka phisqhan t'aqa - Diosar yuspajapxtwa...

Maternidad ukan enfermeranakax aka aycha wila uywarux yurüwipat mä qawqha horanak ikiñar irpaxitu. Jupanakax chuchujaruw uchaxitu. Yaqhax muñeca de trapo ukax zizì wawatpach nayatak lurawayitu.

Uka tiemponjja, hospitalan qheparañajj mä semananiñwa. Janiir utar kutt'kasax hospital iglesiaruw "q'umachasiñataki" sarapxta, ukax tatakuran bendicionapawa.

Barrionxa taqi kunas utar sarañatakix wakicht'atäxänwa, ukampis p'iqijax muyuntañ qalltäna. Parterax calenturax yant'äna: 39. Muñecajampix yaqha pä uruw qhiparapxañajäna. Qhiparusti jueves 12 urux niyaw qullatäxasax utar kutt'xapxta. Domingo 15 urux Armandox machaq silla de ruedas ukanw bautismo ukar irpaxatayna, Giuseppe awkipampi, Mariuccia masipampiw madrina ukhamarak padrino Basilio, oratorio ukan amigopampi. Uka tantachäwir sarañajj janiw kusiskañäkänti, kunattejj jil'ir irpirinakajj k'ari yatichäwinakatwa utan qheparapjjañamatak ewjjt'apjjetäna. Mä jisk'a refresco wakicht'asaw kusionäta.

Kimsa jaqirjam jakañax mayjänwa ukampis nayax wali sum lurawayta. Nayax walja leche ukaninwa, wawax jilxattaskäna ukat sapa semanaw centro de guardería ukar uñakipt'añatak irpta.

Ukampis pä phajjsi tukuyarojja, fabrican irnaqer kutt'jjayäta, ukajj wali llakkañawa. Uka tiemponjja, janiw viveronakajj utjkänti. Jach'a mamananakax sapa mayniw mä semana uñjañ amtapxäna.

Sojjta horasa turno trabajirita ukhajja, Giuse jilatajj janiir irnaqäwipar sarkasajj vendampiw chint'asirina ukat kawkhant'i sarañ munkäna ukaruw irpäna. Jan amuyt'asinx aka wawax t'aqhisiyataw jikxatasina ukat nayax jupamp chikaw jachirita.

Ukampis janiw irnaqäwit mistuñjamäkänti. Juk'at juk'at, iyawsäwimpi, kimsa jaqinakjamaw sarapxta: nayrür manq'añanaka, nayrür thakhinakax wali muspharkañänwa. Jardín de infantes ukan nayrür urux Giusex qhipharux juk'amp suma pagat irnaqäw jikxatäna. Mä pä maraw primaria ukan limpieza ukan irnaqäna, ukatx municipio ukar jawsatäna, conciliador ukan irnaqañapataki.

Ukhamatwa fabrican irnaqäwij jaytañajatak mä oportunidad uñstayäna, ukat mä jisk'a jilapar churañ suyt'kasajj wawar katuyasiyäta. 1962 maran agosto phajjsit 17 urunak saraqatarojja, payür wawajan nasitap uñjasajj wal kuisipjjayäta. Lucianox ch'iyar ñik'utaninwa, q'illu ñik'utani, Armando ukar uñtasita. Mä cuento satawa. Domingo 26 urux Giuse awkipampiw bautisasina, Mariuccia primo madrinapampi ukat Antonio padrinopampi, Giuse jilapampi. Jichha kutix ukhamarakiw utan qhiparañajäna. Mä kutix maternidad permisox tukuyxäna ukhaxa, pä suma wawanakajar katuyasiñatakiw irnaqäwij jaytawayta.

1 uru aka llumpaqa phaxsit 1962 maranx Armandox nayrür grado ch'uxña delantal ukat escuela bolsa ukampiw amparapar apt'at qalltawayi. Mä qawqha jachañampiw Leopardi yatichirirux katuyapxta.

Uka pachpa pachanx Domodossola markan alcaldepax Giuse juparuw jawsatayna, ukatx markan edificio ukan payür piso ukan qurpachasiñ utaw churatayna, ukax ch'usat qhiparatayna kunapachatix mensajero municipal ukax jubilaskäna ukhaxa. Mä qhawqha urunakatija, uka yaqha cheqaruw sarjañatak wakicht'apjjayäta. Markasanx taqi kunayman yänakaw utjäna. Jayp'u tuqiruxa, mä kutix jach'a punku jist'antatäxäna ukhaxa, marka apnaqirinakäxapxayätwa. Alcaldían balconatpachwa uka unxtasiwinak sum uñch'ukipxirita. Ventananakajatija, patak patak maranak nayra saräwin mä qhawqha qhatun mä cheqap uñjapjjerita.

Ukañkamax Lucianox nayrür thakhinak luraskäna: jupax municipio ukan irnaqirinakapan mascotaparuw tukuwayxäna.

Giuse jilatan sueldopar yapxatañatakix mä irnaqäw uñstayañ munta. Amigonakajatakix ventanas, camas ukat almohadas ukanakaw isimp isthapt'asiñ qalltawayta. Arunakax jilxattawayiwa ukat ukhamatw nayax "señora cortina" ukar tukuwayta. Giuse jilatajj libre tiempopanija, líneas ukanakan montaje wakicht'añwa yateqäna, ukat Diosar yuspärañaw juk'amp suma jakasiñatak ch'amachasipjjayäta.

1 uru aka llumpaqa phaxsit 1968 maranx Lucianox Luisa Cerri yatichirimp chikaw yatiqañ utar sarxarakina.

Tiempojj jank'akiw pasawayjjäna. Jallu pachanx Italia markanx camping carpampiw vacacionar sarapxta. Awisax Sicilia markar puriñkama, markajakama.

Julio phaxsin '73 maranx Val d'Aosta markanw campamento lurapxta ukatx nayax nayrür sintomanakax usuriñ qalltawayta. 16 uru lapaka phaxsit 1974 maranxa, Daniela jisk'a kullakaxa Armando, niya tunka llatunkani marani, ukhamaraki Luciano, tunka payani marani, jupataki purinitayna. Carnaval pachawa ukatx Ayuntamiento punkun rosa cinta uñch'ukirinakax mä chist'awiw sasaw amuyapxäna. Parroquiankir tatakurax Semana Santa arumax Bautismo amtañatakiw iwxt'apxitu, Gianna amigajax madrina ukhamarak Benito tiojax padrino ukhamawa.

K'ari yatichäwinakat sipansa, aka kutejj nayajj abril phajjsit 13 urunak saraqataruw uka tantachäwin chikancht'asiwayta. Qhipürux patak invitadonakaw oratorio ukan katuqt'atäpxäna.

Danielax jilsuwayxarakinwa, jichhax chuymankipstatäxtwa. Kimsa wawanakajax 7 allchhinakaruw churapxitu: Stefano, Virginia, Greta, Lorenzo, Rebecca, Letizia ukat Matteo.

Uka sarnaqäwix tukusxiwa. 2015 maran septiembre phaxsit 19 urunak saraqatarux Giuse jilatampix 60 maraw tantachasipxta.

Diosaru, Nuestra Señora ukat taqi khitinakatix munasipkitu ukanakarux yuspajapxtwa.

La Mazza Concetta Maglio, Novara di Sicilia markan 18 uru achuqa phaxsit 1936 maran yuritayna.

Índice ukax mä juk'a pachanakanwa

1. Awki utapa
2. Aka pachat mistuña
3. Ch'allana anatañanaka
4. Aceite, telaraña ukat ñanqha nayra
5. Uka jamach'inaka
6. Vossia pampachapxita (Warawaranakana qhanapa) .
7. Emilia kullaka
8. Golondrinanakan t'ijtawipa
9. Alaxpachan punkupa
10. Suma tusa
11. Porcelana uñaqa
12. Violetas ukanaka
13. Machaq jakawi
14. Jiwasan nayr'r qullunakasa
15. Diosaruw yuspärta...

